

קונטרס

הבינוני

**פרשת
ראה
תשפ"ו**

שנה ח'
חוברת מ"ה
גליון 429

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

לתרומות וחכיות בהפצת הגליון
ושיעורי הב'ני, צרו קשר עם 'מכון
הב'ני': 718.387.1122 או במייל:
info@machonhavineini.com

לקבלת הגליון וקונטרס הב'ני המלא,
או לקבלת השיעורים, שלחו מייל:
info@machonhavineini.com

קו עדכונים לשיעורים, פארברענג
ליל שישי, ומעמדים מיוחדים בא"י.
073-347-8404

072.257.7726 א"י

718.686.8300 ארה"ב

0333.070.6585 בריטניה

0480.20.1618 בלגיה

קול הב'ני

עימוד
נחמן אייזנבאך
(+972) 053-3153-305

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור ש"מ

יום שלישי פרשת עקב י"ד אב תשפ"ו

ה האור הבוקע דווקא מתוך הגלות והקושי

חידת קיום העם היהודי | גדול מכל הניסים והנפלאות | המציאות מדברת בעד עצמה | משתמשים ברוח הקודש | החושך הוא חלק מהמנגינה | הפוטנציאל בירידת הדורות | גודל הסיכוי כגודל הסיכון | העיקר הוא המתרחש בלב | נסיונות הטכנולוגיה בשביל ישראל | הקב"ה לא זקוק לעזרה | אין בלימה בלי מריבה | הסרחון בעת עיבוד ה'אורות' | תפילת האבות נתקבלה לרצון | העלייה מעמק הבכא | קורותיה של משפחה יהודייה | השלב שבו הסבל נגמר | הסיפור האמיתי של הנסיון | הנשמה אינה סובלת גבולות | גבולות שמוציאים מכל הגבולות | כח החירות עולה מבפנים | יהודי בלתי ניתן לשבירה | אבא נמצא במקום יותר טוב | החושך מציע לאדם טעם של אין סוף

יום רביעי פרשת עקב ט"ו אב תשפ"ו

ט"ו באב ארבעים יום קודם הבריאה

סיבות רבות עם שורש אחד | התחלתה של יצירה | לא יטה ימין ושמאל | סוף מעשה במחשבה תחילה | יחודא דשמיני עצרת במחשבה | כולם יונקים זה מזה | נער הייתי גם זקנתי | מחול לצדיקים בגן עדן | וקמת ועלית אל המקום | ההתלבטות היא רק בעשייה | בפנימיות שום דבר אינו מוגבל | שמחת סיום הש"ס | בחזרה אל השורש | לא צריך לסגור את החנות | טובו של הקב"ה הוא אין סוף | הכל קיים כל הזמן | אפשר לצאת מעולם העשייה

יום חמישי פרשת עקב ט"ז אב תשפ"ו

כח העלאת חלקי הקדושה בדרך העבודה

תיאור הוצאת האלמוגים מהים | משל על כובד הלב | זמר נהפך למריץ תורה | זהירות לא להישאר למטה | יפת תואר - לכתחילה ודיעבד | ללמד על הכלל יצא | בא שבת בא מנוחה | לא חייבים לרכוש חברות ענק | התנתקות מהרגלים פסולים | הצורך לטפל ברפש | הצורך לטפל בתיקים כבדים | בני אשר טיפחתי וריביתי | זה בלא זה אי אפשר | עולה ומעלה ומתעלה | דרך של עלייה | סיכומן של דברים

יום ראשון פרשת ראה י"ט אב תשפ"ו

לו להתרגל להתנהג נכון עם השפע

הסכנה הטמונה בשינוי הדרסטי | התרגשות עד כדי הודאה | כח השפע לקרב אל ה' | טכנולוגיה שבונה ומחריבה עולמות | דבר טוב לומדים מכל אחד | גשמיות

היא דבר מפחיד | כי ירחיב את גבולך | כללים לשימוש נכון בגשמיות | הצמצום ככלי עזר | שורש הבעיה הוא בנפש | המבחן של הקמצנות המושחתת | עד שהנתינה תעלה מאלוהי | מותר האדם מן הבהמה - אין | מילוי יתר נשפך החוצה | עומס יתר יוצר צרות | המתנה הטובה ביותר לילדים

יום שני פרשת ראה כ' אב תשפ"ו

בדברים הגשמיים נותנים לדעת להוביל מו

כוחות הנפש לתכלית אחת | שעבוד הכוחות לפי הדעת | להפסיק להיות אדם נסחף | סוף מעשה במחשבה תחילה | רחמנות שמקורה בסחף רגשי | הרגל נעשה טבע | לא נשברים באמצע הדרך | לא נשארים ילדים | הגשמיים משרתים את התכלית | ישים אל התכלית פניו | נמצא עובד את בוראו כל ימיו | צדיק אוכל לשובע לחמו | בורר לעצמו את התכליתיים | תוכו אכל קליפתו זרק | בירור סך השעות לשינה | אכילה ושינה בשירות התכלית | גידול ילדים לאותה תכלית | דרישת שלום מן השמים | אין חפץ באינם משרתים | לא על חשבון הבית

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת ראה כ"ט אב תשע"ח

סיבת עניותם של אנשים מישראל נו

כי יהיה כך אביון | דע שהוא מהמיוחדים שבאחיו | קופת רבי מאיר בעל הנס | למי משלם? - לבעל הפקדון | רצה הקב"ה לזכות את בני חו"ל

מדור אמונה ובטחון

שיעור ש"מ

לכבוד ולזכר

הרה"ק ר' צבי הירש

בן הרב ר' אהרן זצוק"ל מליסקא

נדבת נכדו הר"ר משה חיים גרינפעלד הי"ו

יום שלישי פרשת עקב י"ד אב תשפ"ו

האור הבוקע דווקא מתוך הגלות והקושי

כולנו חיים היום, לא נפקד ממנו בכל תוקף אריכות גלותנו אפילו אות וניקוד אחד מהתורה שבכתב, וכל דברי חכמים קיימים, לא יטה לארץ מַגֶּלֶם, לא שלט בהם יד הזמן ולא כולם, מה יענה בזה פילוסוף חריף? היד המקרה עשתה כל אלה! חי נפשי כי בהתבונני בנפלאות אלה, גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות שעשה השי"ת לאבותינו במצרים ובמדבר ובארץ ישראל, וכל מה שארך הגלות יותר, נתאמת הנס יותר ונודע מעשה תקפו וגבורתו".

גדול מכל הניסים והנפלאות

אכן זה אחד מהדברים שאין אנו שמים לב אליהם, כי מחשבותינו שקועים במציאות היומיומית ואין אנו מסתכלים על התמונה הרחבה. אנו כאילו רואים את חיינו בנפרד מהדורות הקודמים. מספרים סיפורי צדיקים ולאחר מכן חוזרים אל המציאות ואומרים: "כעת נתמודד עם הנסיונות היומיומיים". אך כשמתבוננים בתמונה

חידת קיום העם היהודי

בתקופה זו של השנה, תקופת הנחמה, ראוי להביא מדברי הגה"ק רבי יעקב עמדין זצ"ל בהקדמת סידורו מאמר סולם בית א-ל, שם הוא כותב שאם מתבוננים במציאותם של בני ישראל ובנצחיות האומה הישראלית, מקבלים חיזוק גדול באמונה ובטחון, ומעיד על עצמו שעבורו זה החיזוק הגדול ביותר, יותר מכל דבר אחר.

הוא כותב שם כך: "מי שיעיין ביחוד עניינינו ומעמדנו בעולם, אנחנו האומה הגולה שֶׁה פזורה, אחר כל מה שעבר עלינו מהצרות והתמורות אלפים מהשנים, ואין אומה בעולם נרדפת כמונו, מה רבים היו צרינו, ומה עצמו נשאו ראש הקמים עלינו מנעורינו לעקרנו לשרשנו מפני השנאה שסיבתה הקנאה רבת צררוננו, גם לא יכלו לנו לאבדנו ולכלותנו. כל האומות הקדומות העצומות (האימפרייות), אבד זכרם, בטל סברם, סר צלם, ואנו הדבקים בה'

חזקה יותר מהכל. וכך הוא לגבי גלותם של ישראל, וכפי שכתב רבי יעקב עמדין: **ככל שנתארך הגלות יותר. הגלות עצמה מעידה על מציאות ה' והשגחתו כפי ששום דבר אחר אינו מעיד.** רבי יעקב עמדין היה שנים רבות לפני מלחמת העולם השנייה, ומאז, כמה השמדות היו, כאשר חיות הטרף ימ"ש השמידו קהילות אחרי קהילות באופן שיטתי, ובכל זאת האומה הישראלית ממשיכה לפרוח, ובהרבה מובנים היא נראית יותר יפה מבדורו של רבי יעקב עמדין. יש היום כל-כך הרבה עובדי ה' בעם ישראל, בכמות בוודאי...

משתמשים ברוח הקודש

יסוד גדול הוא באמונה ובטחון מלבד חלק החיזוק שבו. נראה שהגלות, מבחינה מסוימת, יש בכוחה לחזק את האמונה יותר מהגאולה. הדבר דומה לאדם הרואה את חבירו במצבים רגילים וסבור כי הוא מכיר את כוחותיו; אך כאשר הוא רואה אותו מתמודד עם מצבים קשים ונוכח כיצד הוא מטפל בהם, הוא מפטיר בהתפעלות: "ידעתי שהוא אדם מיוחד, אך לא שיערתי עד כמה!". יש מהצדיקים שהתבטאו על צדיקים אחרים: "מכירו הייתי לשעבר, אבל כפי שראיתי במצב ההוא - לא הכרתי". למה? מפני שהגלות גורמת לכוחות הנפש להתגלות, וכשהם יוצאים אל הפועל מתגלים הכוחות האלווקיים הטמונים בכל יהודי.

הגלות שמשמידה, דוחקת ומושכת כלפי מטה בכל צורה אפשרית, מעוררת את השאלה: כיצד באמת מחזיקים מעמד? והתשובה המתקבלת היא, **שזה מכריח את הכח האלוקי שקיים בבני ישראל לבוא לידי ביטוי, ומתוך כך רואים את האלוקות, את הכח האין סופי שקיים בהם. הכח הזה מתגלה, כי בלעדיו הם לא היו שורדים.**

הרחבה ומתחילים לקלוט את מאורעות העולם, מבינים שזה נס גדול. תורה שבכתב, תורה שבעל פה, כלל ישראל... זו האומה היחידה שממשיכה להתקיים ושום דבר לא השתנה. פירושו של דבר שהתורה היא נצחית, ותוכניתו של הקב"ה שהיא תכלית הבריאה - מתקיימת באופן הנפלא ביותר.

זהו חיזוק גדול הנותן לו לאדם הבנה חדשה במאורעות העוברים עליו, ומניח את דעתו, כי דברים שהיו בלתי מובנים לו, מתיישבים פתאום על הלב. המציאות היא הראיה הגדולה ביותר. הוא אומר כך: "היתכן שזה דרך מקרה?! זו הוכחה גדולה יותר מכל דבר אחר שהקב"ה עשה עבור חיזוק האמונה". הקב"ה הרי עשה את כל הנסים, המכות וקריעת הים וכו', 'למען ידעו כי אני ה'", כי באמצעותם רואים שהקב"ה מנהל את העולם. רואים שיש מנהיג שמנהל את הכל בהשגחה פרטית.

המציאות מדברת בעד עצמה

אפשר לקרוא לזה ניסים נסתרים כדרכו של הרמב"ן בפרשת בא, אך רבי יעקב עמדין מסביר זאת באופן האמור. **שהמציאות עצמה מוכיחה יותר מכל שיש מנהיג לבירה.** אמרו על פלוני שלא יוכל לגדול כראוי, ואחד מבני המשפחה 'אממין' גדול אמר בכל עת: "לא! הקב"ה לא יעזוב אותי". והתפלל עליו ללא הרף, עכשיו, כעבור כמה שנים, כשהוא רואה אותו פורח ומשגשג, הוא מודה בלבו: "הנה! תפילות מועילות". הוא רק צריך לראות את המציאות כדי לראות שתפילות מועילות.

כעין זה, יש אדם שכבר הספידו אותו, כי הרופאים כבר אמרו עליו נואש, והנה רואים אותו מסתובב בבית הכנסת כאחד האדם. עצם העובדה שהוא מסתובב ביננו,

יש הנוטים לחשוב כי מדובר בשתי השקפות שונות: במקום אחד סבורים שהמצב שרוי בפשיטת רגל, ואילו במקום השני אומרים: "אין לך מושג איזו נחת רוח יש להקב"ה". לפיכך הם מסיקים: אם ישנו בחור חלש - יש לשלוח אותו לישיבה השנייה; ואם מדובר בבחור בעל מוח ולב חזקים, המסוגל לשאת לחץ ומתח - יש לשלוח אותו לישיבה הראשונה, שהרי הדבר עשוי לרז אותו ולהעיל לו.

הפוטנציאל בירידת הדורות

כיוצא בזה, ישנם אנשים המסתכלים על הדבר כאילו קיימים שני סוגים שונים של מאמרי חז"ל. לעיתים צועדים בדרך אחת, ומביאים מדרשים ומאמרים המורים כי **מעולם לא הייתה להקדוש ברוך הוא נחת רוח כפי שיש לו כיום** - כאשר בתוך גלות עמוקה כל כך, אנשים מוסרים נפשם לעבודת ה'. ולעיתים צועדים בדרך השנייה, ומביאים מאמרי חז"ל הפוכים. **שני הנתיבים הללו שניהם אמת**; אך יש שרואים בהם כביכול שתי גישות סותרות.

אולם לפי דברי רבי יעקב עמדין, אנו מבינים כיצד שני הדברים משלימים זה את זה. הם כעין התפילין ונרתיק התפילין, האתרוג וקופסתו - זה מחזיק את זה. כשאנו מדברים על המושג של ירידת הדורות או על נסיגות יותר קשים, או על חושך וקריירות וכיוצא באלו - הדברים אכן מתרחשים במציאות, ואי אפשר להתעלם מזה. אך בד בבד **יש לדעת מה הדבר טומן בחובו, אלו כוחות טמונים בזה, ולאיוז מעלה עליונה זוכה מי שיתגבר**.

גודל הסיכוי כגודל הסיכון

יש שצוות הישיבה נועץ יחדיו לדון אם ללמוד בזמן הבא מסכת לפי סדר המחזור המקובל. לפי הסדר ראוי ללמוד השנה

היו מהצדיקים שנשאלו: "הן ראינו שיש לך רוח הקודש, מדוע לא תשתמש בה במצב כזה וכזה?". והשיבו, כל אחד בסגנונו: "כח זה לא נועד לשימוש בלי חשבון. אם אין ברירה, יש צורך להשתמש בו, אבל באופן הרגיל מנסים להסתיר דבר ולהתנהל בדרך הטבע. אכן, כשיש מצבים שמכריחים זאת, צריך להשתמש ברוח הקודש".

הגלות אומרת כך: בדרך הטבע הדבר לא יפעל, ולמה זה גורם? **זה גורם לכך שלא תהיה לבני ישראל ברירה ויאלצו להשתמש ברוח הקודש**. ואז רואים את רוח הקודש שלהם, את הלהט שלהם בדברים שבקדושה. **לגלות יש יכולת להכריח את הכח הפנימי שקיים ביהודי להתגלות**, כפי ששום דבר אחר אינו יכול לעשות; ואם היינו במצב של גאולה כל הזמן, לא היה הנס מתאמת כל-כך. זהו היסוד של רבי יעקב עמדין.

החושך הוא חלק מהמנגינה

יבוא אדם וישאל: כיצד הדבר עולה בקנה אחד עם הכאב על חסרונו של בית המקדש? הרי תמיד אנו בוכים על חורבן הבית ואומרים שאין לנו השגה בתקופת הבית ובטהרת נפשותם של ישראל באותה תקופה? מדוע ישנם זמנים שבהם בוכים על דרגתם הנחותה של בני ישראל בדור עקבתא דמשיחא - על כל הלשונות המופיעות סוף **מסכת סוטה**, ועל ירידת הדורות הנראית לעין - ולפתע מחליפים את הניגון ואומרים שהמצב נפלא ביותר?

אכן, לפי האמת, שני הדברים משלימים זה את זה. **החולשה של המצב מסביב, או נסח זאת כך: המוחות החלשים יותר, הנסיגות החזקים יותר, הכשלונות הגדולים יותר - כל אלו הם חלק מהעניין**.

שהרי ראו כמה כוללים, בתי כנסיות וארגוני חסד קיימים כיום. ואכן, במדה רבה אכשר דרא. אך במדת מה, לא שם נמצאת הנקודה. אמת הדבר כי כיום ישנו ריבוי עצום של תורה וחסד, ואין ספק שזה מביא נחת רוח גדולה למעלה. והצדיקים הראשונים כבר ניבאו שכך יהיה, וכפי שפירש הבעש"ט הקדוש את המאמר "בך חותמין" - **שהדור האחרון יתייחד במידתו של אברהם אבינו, מידת החסד, ובזכותה ייגאלו.**

אולם אפילו בחסד עצמו, אין עיקר החידוש במה שנראה כלפי חוץ, אלא במה שמתרחש בתוך הלב פנימה. שם מתחוללת העבודה העמוקה והקשה ביותר, וזהו הפרי שצומח מתוך החושך. עצם מציאותו של החסד כיום אינה נובעת מתוך גודל החושך שבעולם, שהרי ישנם לבבות יהודיים המקיימים מצוות והם מרכבה לשכינה. אך נקודת החידוש האמיתית היא מה שמתרחש בלבו של אדם בשעה שקשה לו כל-כך, והקושי מעורר בו חושך, צער וחוסר אונים, עד שדעתו יכולה להיטרף עליו מרוב מבוכה. הקב"ה מביא כל אדם לפינות כאלו, שבהן לבו עגום עליו ביותר - והצרות של בני ישראל אינן אלא לבוש לכך.

שואלים את האדם:

האם אינך בוכה על צער השכינה? מדוע אתה שרוי בשמחה כה גדולה בעת נ'חמו נחמו עמי? היודע אתה שבשעה שאתה שמח, אנשים עוברים גיהנום - צרות משונות?

אלא שכל הצרות הללו אינן אלא לבוש למתרחש בתוך הלב - לעגמומיות, לחוסר האונים ולחוסר ידיעה כיצד להגיב. שם מתחוללת עיקר העבודה; שכאשר הוא אומר באותו מצב: "רבונו של עולם, אף

מסכת יבמות, אבל קצת קשה כשלומדים מסכת יבמות, שהרי בשיבה לומדים בחורים מכל הגוונים. במסכת יבמות יש הרבה חשבון, ומי שמתקשה בלימוד כזה - יוכל ללכת לאיבוד. אמנם הקב"ה עזר וישנם כמה דפים העוסקים בסוגיית 'עשה דוחה לא תעשה', אך אין זו עיקרה של מסכת יבמות ואי אפשר לבנות על כך.

מהו, אם כן, הצד השני באותה אסיפה? פשוט מאוד: אם הלימוד מצליח, זהו הזמן הנפלא ביותר. כאשר נמצאים תלמידים בעלי כישרון ויש עם מי לעבוד, ה'ריתחא דאורייתא' יכולה להיות חזקה הרבה יותר חזקה, ויחד עם כן הסיפוק וההתעלות. אך מנגד, אם אין מצליחים - הכשלון גדול.

הוי אומר: כל דבר שיש בו סיכון יותר גדול, נסיון יותר גדול, כשהוא נכשל - הכאב נורא, אך כשהוא מצליח - ההצלחה נפלאה מאוד. כך הוא הדבר אף בעולם המסחר: אנשים שאינם מסוגלים ליטול סיכונים מתעסקים בסכומים קטנים בלבד, אך יש המרשים לעצמם להתעסק עם מיליונים רבים - ובוודאי שהסיכון שלהם גדול הרבה יותר, אך כנגד זה גם הסיכוי שלהם להרוויח גדול פי כמה.

הוא הדין בענייננו: כשהעולם נכנס למ"ט שערי טומאה, ו'החושך יכסה ארץ' והגלות משתלטת על כל פינה שבלב - ברור שהסיכון גדול מאוד. מדברים על כך, מתעסקים בזה ובוכים על כך, אך זוהי גופה הסיבה שבעבודה ההתגברות ועבודת ה' חביבות כל כך לפני הקב"ה - לפי שהיא מגלה אור ששום דבר אחר אינו יכול לגלות.

העיקר הוא המתרחש בלב

נרחיב בזה מעט:

יש אנשים האומרים: "אכשר דרא" -

אור למקום של חושך - חושך של ספיקות ומבוכות.

הן עתה ימי הקיץ, ומתגברים הנסיונות בשמירת עיניים - עולם שבו הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה לנסות בו בני אדם. ולמי זה נועד אם לא בשביל בני ישראל, לצרפם ולזככם? לדאבון לב, בדורנו אין הדבר מוגבל לימי הקיץ בלבד; הנסיונות של פגעי הטכנולוגיה וכדומה מלווים את האדם תמיד. ואף לאחר הנפילה, כשהאדם שרוי בבור תחתיות, ואין לו דרך להחלץ ונפשו רצוצה - הקימה הזאת, הרמת הראש כלפי מעלה בדיבור אל הקב"ה: "רבונו של עולם! אני מאמין כי יש לך דרך לעזרתי!" - מדובר בחושך, חושך מר מאוד, וכשיש שם אמונה ושמחה ובטחון מבלי להרפות, הרי הם דברים שאין שום דבר אחר בעולם מסוגל לפעול כמותו.

ה'אור החיים' הקדוש אומר, כי הנחת רוח הגדולה ביותר שיש לו להקב"ה בשעה שמודים לפניו, אינה מגיעה מן הצדיקים ולא מן הנשמות שבמרומים או ממלאכי מעלה - אלא דווקא מן הנשמות שבתוך הגופים - האור שנלחם עם החושך.

הקב"ה לא זקוק לעזרה

ראיתי ב'אמרות טהורות' שהביא את אמרתו הידועה של ה'דברי חיים' מצאנז זיע"א שבצעירותו ביקש לתקן את העולם כולו, וכשהתבגר ביקש לתקן את עירו, ולאחר מכן את בני משפחתו - עד שגמר אומר בנפשו לתקן את עצמו בלבד. והסביר בזה, כי האדם סבור לעתים שהמקום שבו עובדים את ה', הוא כלפי חוץ, ולפיכך הוא קם כביכול לעזור להקב"ה. הוא מתחיל לבנות ולעשות

במצב זה אני מאמין בך! - הרי זה אור שהחושך הוא גרם, אמונה במקום עמוק כל-כך שטרם היתה כמוה. הוא הכניס את הלית אתר פנוי מיניה' למקום כל-כך חשוך.

נסיונות הטכנולוגיה בשביל ישראל

הזכרנו בעבר מה שאמרו הצדיקים* שלב היהודי נקרא ירושלים מלשון ירא ושלם, כמו שרואים בשיר השירים - בנות ירושלים, ויש חורבות ירושלים, היינו כשהאדם שבור, אם מחמת כשלון שהיה לו ברוחניות, אם מחמת מצב בלתי אפשרי, מצב שאינו מתיישב על הלב ועל השכל משום כיוון וכיוצא באלו דברים שנוקבים את לבו ומותירים בו רושם שלילי לשנים רבות. וכאשר במצב כזה אומר האדם: "אני מאמין שמי שסיבב כל זה, הוא הקב"ה בכבודו ובעצמו!" - הרי זה דבר שרק החושך יכול להביאו, ושם יש תועלת בפנימיות, יחוד שאינו רק למראית עין.

אין הדבר אמור רק לגבי קבלת יסורים באהבה, אלא אף לגבי מצוות החסד שעליה אנו מדברים. אותו אדם, שאין מסתכלים עליו כרשכבה"ג, אבל נפשו חפצה לעשות חסד מתוך משיכה הפנימית הנובעת מנשמתו. כשהיה מחוסר חשק והיו לפניו דברים חשובים לעסוק בהם, ובכל זאת הניח את הכל ורץ לבית החולים להציל יהודי - אין עיקר החשיבות בעצם העזיבה, אלא ההחלטה בלב להתגבר באותו רגע. הרי בתוך הלב שורר חושך העצלות וטמטום הלב; אין הוא בוער כרשפי אש להקב"ה עד שאינו מכיר ענייני העולם הזה - כלל וככל לא, אלא גדוש הוא בבבלולים ובמחשבות. וכעת, כשהוא התגבר המשיך

א. ראה לדוגמא 'מאור עינים' פרשת ואתחנן.

בשעת מריבה, שנאמר (איוב כו, ז) תולה ארץ על בלימה". ובכן, אם אין מריבה, אין האדם יכול להיות 'בולם את עצמו'. אומר הקב"ה: "אל תדאג, יש לי כבר את השקצים שלי. כבר אסדר לך מריבה". כך מתפתחת מריבה, אשר היא חושך גדול, ועכשיו יכול האדם לבלום את פיו והעולם מתקיים על ידו.

לשון הפסוק הוא "דאגה בלב איש יִשְׁחָקָה" (משלי יב, כה), ופירושו הפשוט על פי מצודת דוד, שישפיל אותה. וכיצד משפילים דאגה? מבקש האדם ואומר: "אשקיע את עצמי בלימוד התורה ואדחוק את הדאגה הצדה, שהרי הדבר לא יזיק אלא יועיל ויורומם. ואמשיך בסדר יומי כאילו לא אירע דבר". יִשְׁחָקָה פירושו לעבוד עם הלב. הנה כי כן, היכן היא עיקר אם לא בלב היהודי? שם מתחוללת העבודה האמיתית, אף על פי שמסביב יש דאגה.

הסרחון בעת עיבוד ה'אורות'

תאר לעצמך בית בורסקי שבו מעבדים עורות לכתיבת ספרי תורה - כל הנכנס בפתחו סותם את אפו מחמת הסרחון. לבו של היהודי הוא כעין קלף הוא, שעליו נכתבות אותיות התורה, והוא זקוק לעיבוד לשמה; וממילא, אף הוא נראה בשעת עיבודו כפי שנראה בית הבורסקי - יש שם לכלוך וסרחון. כך הוא נראה כשמעבדים אותו, אך לאחר שהוא מעובד כראוי, אפשר לכתוב עליו את האותיות הקדושות.

רואה האדם את הדור ורואה בו בעיות קשות. לבעל לב יהודי קשה לשמוע מעשים שכאלו - צרות רוחניות, צרות גשמיות. דברים המפחידים את הנפש, הלב שותת דם מצרותיהם של ישראל. והרי הקב"ה בוכה, השכינה בצער, בני ישראל בצער; אך באותה שעה ממש מתחוללת ההתגברות בתוך הלב. אף אם הדבר מתרחש רק

מהפכות. על כך אמר ה'דברי חיים': "אין זה מקום העבודה האמיתי! מקום העבודה הוא בתוך הלב פנימה - שם מתחוללות הגלות והגאולה".

אכן, הדרך להגיע אל הלב היא לפעמים דרך מעשה חסד קשה, אך התוצאה אינה העיקר. התוצאה אינה אלא כלי למתרחש בתוך הלב. כגון שאדם מרגיש: "פלוגי מפריע לי ואינו מבין שאינני יכול עכשיו", או: "פלוגי מבקש ממני טובה מסויימת, והוא מוסיף להפציר בי אף שאיני חפץ בעשיית טובה מעין זו. אך למעשה, פלוגי זה שלוחו של מקום הוא, ומטעם זה אינו מרפה. הוא לא ירפה ממני אף אם אתרעם עליו, שהרי הקב"ה העמידו לפני". הווי אומר: עצם עשיית החסד אינה עיקר החידוש, אלא מה שמתחולל בפנימיותו של האדם בשעת המעשה - זהו החידוש העצום.

על כן, הקב"ה מזמין לאדם נסיונות כאלה בכל עת, לפי ששם מתגלה יופי העבודה. כאשר אדם נמצא בעולם, אם המאורעות הסובבים אותו אינם מביאים אותו לידי תיקון המידות, לוותר על רצונותיו ולשבור את גאוותו - אזי מתברר שהדור שלנו הוא השפל שבכל הדורות. מה אתה מוסיף לעולם? - חבל. אבל אם הוא מתגבר חרף כל הקשיים והחולשות, נופל וקם, נופל וקם, הרי הוא מרומם את הדור כולו. כשמעמידים את הדור הזה מול שאר הדורות, רואים שדור זה מעמיד זכויות ונחת רוח ששום דור אחר לא פעל כמותן - שהרי הקושי להתגבר כיום עצום ורב, ואף על פי כן האדם מתגבר.

אין בלימה בלי מריבה

חז"ל אמרו (חולין פט, א): "אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו

אף שהאדם עוצר לפרקים ואומר: "אינני יכול להתלונן, שהרי זכני ה' בבנים מעולים, זה יושב ולומד כל היום, וזה הוא תלמיד חכם מופלג, אני מודה לך ה'!" - מכל מקום, תוך כדי דיבור פולט הוא אנחה השוברת חצי גופו של אדם. ודאי שאין הדבר קל, ומכלל הצרות הקשות הוא.

אכן חושך גדול הוא, אך נראה זאת מזווית אחרת: הנה **שרוי אתה שנתיים ימים בתוך הנסיון, והקב"ה עוז שהדבר הפך אותך לאיש אחר. גאוותך נדרסה ונטחנה עד דק, אתה בטל ומבוטל לרצונו של מקום, ופועל בסבלנות אין קץ ליתן לבנך את כל צרכיו הגופניים והנפשיים בלא כל חשבון.**

הבה נחזיר את המבט שלושים או ארבעים שנה אחורה, כשאביך התפלל לנחת דקדושה ואתה בנו מחמדו: **מתי נענתה תפילתו ביתר שאת?** האם בשעה שהכל זרם כפי רצונו, בהיכנסו לבית הכנסת עם כבוד עשרו ורוב בניו, או שמא בשעה שרואים אותך, בנו מחמדו, מתמודד כיהודי נאמן ואין מבינים מאין אתה שואב כוחות? אתה בא לבית הכנסת, מחזק את עצמך ואת אחרים יומם ולילה, ואף אם נופל אתה ברוחך - שוב אתה מחזק את עצמך, משבר את מדותיך עד שגוון פניך משתנה מרוב שהנך כובש את יצרך וממשיך בעבודתך. **היש לך יהודי ירא ושלם נעלה יותר ממני שמקיים עבודה כזו?! נמצא כי דווקא כך נענו תפילותיהם של בני הדור הקודם.**

הא לך, שישנם מצבים שהקב"ה מביא לעולם המעלים את האדם למדרגות שלא היו מגיעים אליהן לעולם. ומאיזו מסילה עולים לכך? **דווקא מתוך החושך! החושך מוליך את בני האדם למקומות שאינם מכירים כלל, עד שאינם יודעים אפילו למה**

לעיתים - האדם מבקש להתעשת, לעשות כל שביכולתו כדי להיטיב דרכיו, ועל אף כל הנסיונות שלא הועילו לו, הוא חוזר ומנסה מחדש. על נקודה זו אנו מדברים: **קיימים שני אופנים להסתכל על הדור, אך דווקא בדרך זו הנס מתאמת ומתברר יותר ויותר.**

אילו היו מראים לאחד מבני הדורות הקדומים כיצד יראה הרחוב בדור הזה בעיצומו של הקיץ, ובאיזה מקומות יעמיד הקב"ה את בחורי ישראל להתגורר בהם (מחירי הדבר לראות כי דווקא במקומות שבהם מצויים הרחובות הגרועים ביותר, שם שוכנים הריכחים החרדיים), והיו מראים לו זה מול זה, כאן יש לך את הרחוב וכאן יש לך את הבחור, הלב היהודי הנקי והטהור, לא היה הלב מסוגל לתפוס זאת. ולא רק הרחוב הפיזי. הרחוב כולל כל מה שהרחוב מביא אתו. סוג הנסיונות, סוג הפתיחות, צורת החיים של העולם הנכרי. **והבנה זו נותנת לנו נחמה מסוג חדש.**

תפילת האבות נתקבלה לרצון

מעתה, אם מבין אתה זאת הן כלפי הכלל והן כלפי עצמך בפרטיות - מדוע זה אתה מתמרמר על כך שאין מחשבתך יוצאת לפועל? לאדם יש תכנית כיצד ברצונו להיראות וכיצד ברצונו שתיראה משפחתו. הוא מתחנן על כך ומוריד דמעות לזכות לנחת דקדושה מכל יוצאי חלציו, ושהיה כולם בריאים ושלמים. וכאשר אין הדברים יוצאים בדיוק כמו התכנית שלו - כשלנער זה ישנן התמודדויות ברוחניות ולנער זה ההתמודדויות בגשמיות, והעניינים יורדים קצת או הרבה; או אף כאשר רוב בניו צועדים בדרך הישר, אך אחד מהם שונה מהם בתכלית עד שכל הוראהו נחרד, והדבר שואב ממנו את כל חיוניותו ושמתו...

בשאלה: "איזו גירסא ברצונך לשמוע? אתה רוצה לדעת מה התרחש בבית? הייתה כאן מריבה גדולה, הילדים התקוטטו מחוסר מעש, אנוכי מעט איבדתי את סבלנותי באמצע, והבית הלך על גלגלים. זוהי הגירסא הראשונה.

הגירסא השנייה, לעומת זאת, היא **מסכת של סבלנות, תיקון המידות והתמדה - רגע אחר רגע, שעה אחר שעה; עבודה פנימית של ביטול, הכנעה וקימה מתוך כל נפילה. העניינים התקדמו היום. אם בישראל עבדה על עצמה כראוי!"**

כל אחד יכול להסתכל על זולתו שכבר נמצא עמוק בחיים ולהתפעל: "כיצד הוא עומד בכך?" כך יכול אדם להסתכל על אביו או על כל דמות אחרת - לפלוני יש חבילות, ואין מצבו קל בכלל. עניינים הנוגעים לנפש, דברים המביאים לידי בושה עצמית ומטלטלים את הנפש - **ואף על פי כן מתהלך הוא כאילו לא אירע דבר, בסבר פנים יפות ובמאור פנים, כאילו אין המצר נוגע לו כלל.**

וכי סבור אתה שכך הוא נולד? האם נראה לך שאין לו לב מרגיש? **זה היה אצלו עבודת חיים וזכה להגיע למעלה רמה.** הוא נטהר ונצרך בכור ברזל ויצא נקי וצח. אכן כן, **כך בדיוק נראה האדם לאחר צירוף אחר צירוף.**

השלב שבו הסבל נגמר

כבר סיפרתי בעבר, וכדאי לספר שוב, כי זה מסביר היטב את הנקודה. היה זה ביום טוב, הלכתי ברחוב עם יהודי בר דעת, והנה באו לקראתנו אב ובנו, כשהבן השתרך אחר אביו וצעד קצת בריחוק ממנו. נעצרנו ושוחחנו כמה דקות, ואז הלה ביקש מבנו להתקרב ואמר לו: אמור 'גוט יום טוב'. כשבנו התקרב, ראינו שהוא בעל תסמונת

לשאוף. האם מר להם באמצע הדרך? כן, **אבל תראה לאיזה רום מעלה הם מגיעים בסופו של דבר.**

העלייה מעמק הבכא

מעתה, כשרואים שני עניינים הנראים כסותרים זה את זה - מבינים כי שניהם מתרחשים כאחד ומשלימים זה את זה. קיימות צרות ישראל, צער נורא המנדד שינה מעיני האדם בלילה; אך כל זה עד 'לא תבושי'. תחילה שרו את הניגון הראשון - 'התגערי מעפר קומי'. היה 'עמק הבכא'. אבל לאחר מכן, עדיין נמצאים באותו פיוט, באותו בית כנסת, ומתחילים לומר 'מה תשתוחחי ומה תהמי בך יחסו עניי עמי'. מנחמים את ירושלים ואומרים: **"הבט נא אל הצד השני, וראה מה הצמיח החושך הזה!"**

כיוצא בזה מצינו אצל יוסף הצדיק: הוא עבר תלאות נוראות - שואו אותו, הכניסוהו לבור מלא נחשים ועקרבין, מכרוהו לעבד, נסיונות עם אשת פוטיפר, אך לא סתם, אלא באופן 'שיפוזו זרועות ידיו', ולפי אחת הדעות בגמרא הוא עומד על פי תהום ממש - דוגמא מובהקת למצבו של דור עקבתא דמשיחא. **ומה יוצא בסוף? - יוסף הצדיק.**

מכאן אתה למד כי **באותה שעה ממש מתרחשים שני הדברים במקביל.** האם פירוש הדבר שלא היה צער? האם זה מחק את עשרים ושתיים השנים שיעקב אבינו הצטער על הילקח בנו? זה לא מחק אותו, אבל מיעקב אבינו יצא יעקב אבינו ומיוסף הצדיק יצא יוסף הצדיק. **נמצא שהגאולה מתרחשת בתוך הגלות, לא אחריה. בכל זמן הגלות, מתרחשת הגאולה.**

קורותיה של משפחה יהודייה

שואלים אמא יהודייה אחרי יום ארוך וקשה: "כיצד עבר היום שלך?" והיא משיבה

הזולת, אף אם נראה כי נושא הוא משא גדול שניכר וידוע לכל. ומפני שתי סיבות: ראשית, כי הסיפור הגלוי שכולם עדים לו - יתכן שלא נגע בפנימיות נפשו באופן עמוק כפי שנדמה, או שלא ארכה זמן רב כל-כך.

ומאידך, **יש מקומות שבהם היה האדם צריך להלחם עם יצרו ומידותיו, ואין איש יודע עליהם, מפני שאין להם הגדרה ברורה**; מדובר בעבודת תיקון המדות פנימית שאי אפשר לספר עליה כעל סיפור מקרים מסודר.

רגילים לומר, כי ישנם דברי תורה על דרך הדרוש, וישנם אמרות חסידיות. חידוש על דרך הדרוש הוא רעיון שאפשר להעבירו הלאה. יש לו תוכן. יש מדרש, יש קושיא, יש עוד קושיא, יש יסוד, יש תשובה על פי היסוד. אם יש צורך לדרוש בשבת שבע ברכות, יש מה למסור. לא כן אימרה חסידית - שהיא יכולה להיות מורכב מכמה מילים באידיש. אין לה לא קושיא ולא תירוץ, אבל היא חודרת כל-כך עמוק בלב ואינה משתכחת ממנו.

הנסיגות האמיתיים, שבהם זורח אורו הפנימי של היהודי, אין להם סיפור דברים. שהרי מה יש לספר? שמישהו ביקש ממנו טובה והיה הדבר קשה על נפשו, והוא התגבר על יצרו? למראית עין אין זה 'סיפור' המושך את הלב.

לפיכך, כשמדברים על צרות הרבות הפוקדות את הדור, קשה מאור לראות את התהליך האמיתי המתרחש, לפי שכל הנראה לעיניים אינו אלא מבחוץ. בדרך כלל רגילים לשאול: מה שלום קהילתך? מה מצב הפרנסה? כיצד מתנהל המוסד? כמה אחוזים מצליחים, כמה אחוזים נחלשים קצת? מזווית זו, אפשר למדוד ולבחון, אבל האם זוהי היהדות? האם שם מתחולל

דאון, וראינו את האב מתפאר בו - "זהו הצדיק שלי". כשהמסכנו בדרכנו, פלט היהודי בר הדעת שצעד עמי ואמר: "כמה נפלא! הוא כבר אוחז אחרי זה".

התכוון לומר: בתחילה, **כשאדם מתמודד עם מצב כזה, שריו הוא בשלב המלחמה**; הוא מתכחש למציאות ומנסה לקבל ברכות והבטחות מצדיקים שהגלגל יחזור לאחור.

לאחר מכן מגיע השלב השני, שבו האדם **כבר משלים עם המציאות, אך עדיין מנסה להסתירה ולהתנער הימנה**. הוא משתדל לעמוד רחוק מבנו ולהפוך אותו לסוד. **ורק לאחר שהוא עובר את שני השלבים הללו, מגיע השלב שבו האדם כבר מתפאר** - "זהו הצדיק שלי".

יהודי זה שפגשנו כבר עבר שלב השני. הוא לא היה חייב לקרוא לבנו ולהציגו בפנינו, אבל הוא כבר היה בשלב השלישי. הדבר כבר היה מיושב בדעתו בבהירות - וכי מה חסרון יש בזה? ברוך השם, בלי עין הרע, "בוא הנה, אמור 'גוט יום טוב'".

הסיפור האמיתי של הנסיון

כך הוא הדבר בכל הנסיונות העוברים עלינו. בדוגמא זו הדבר מוסבר טוב, אבל כך הוא בכל הנסיונות. **דווקא בעת ההתמודדות - ירושלים הולכת ונבנית**. עבודה זו בלולה מאמונה, מבטחון, מביטול, מענווה לרוב, ומקיום מאמר חז"ל (אבות ב, ד) **'בטל רצונך מפני רצונו'**. כולם אגודים יחדיו, וכשרואים אדם העומד במדרגה זו, מבינים איזו נחת רוח ושעשועים יש להקדוש ברוך הוא ממנו, שהרי הקב"ה יודע ומכיר את כל אשר עובר על נפשו.

בל נשכח את היסוד הידוע: **אי אפשר לשער ולדעת עד כמה גדול נסיונו של**

חפצים הם לקבלה. וכששאלו "מה כתיב בה?" הציג לפני כל אומה מצווה הקשה על טבעה, והשיבו כי כל חיותם תלויה באותה עבירה ואינם יכולים לקבלה. ומה אירע עם בני ישראל? לכאורה לא הועמדו בנסיון מעין זה. אך התשובה היא שהקב"ה ניסה אותם במצות הגבלה - 'הגבלת את העם' (יתרו יט, יב).

אין זו הלצה! **בני ישראל משתוקקים לעלות ולהתקרב: הם רואים את הר סיני, רואים התגלות השכינה, ויתרה מזו - רואים אנשים שעולים על ההר. שהרי אם לא היו רואים אחרים עולים, לא היה כואב כל-כך. האדם המצוי אומר: "מכיר אני פלוני שזכה לקרבה ועולה על ההר, אף אני חפץ בכך!"** אך לא! לא נותנים לו. זה לא בשבילו. הוא מרגיש צורך עז להתחמק פנימה.

גבולות שמוציאים מכל הגבולות

אמת לאמיתה היא. נפשינו מבקשת אין סוף. זה לא שאנו מחפשים לשבור מחיצה, אלא **המחיצה אינה לפי טבעה הפנימית של הנשמה.**

ואם ישאל השואל: והרי יש לאווין שבתורה? זה הרי היהודי. היהודי אינו יכול לעשות ככל העולה על רוחו.

אך התשובה פשוטה: **בשעה שרכונו של עולם, האין-סוף האמיתי, מורה על דבר מסוים כי אסור הוא - הרי דווקא בפרישתו ובשבב ואל תעשה שלו, האדם מדבק את עצמו באין-סוף! הרגשת התענוג הפנימית הנוצרת אז נובעת מאותה דביקות ממש - מן הקשר העמוק שבין המצוה לבין המצוה.**

במאמר המוסגר: כשהורה אומר לילד: "לא! אין אנו עושים זאת". הילד בוכה וצועק ובוועט, אך ההורה עומד בדיבורו ואומר: "לא! אי אפשר לעשות זאת, כי זה

הסיפור האמיתי? כלל וכלל לא! אכן, **בתוך המוסד, בתוך הקהילה, ובתוך לבו של כל יהודי ויהודי - מתרחשת העבודה האמיתית.** אך ההתרחשות הזאת היא **בינו לבין קונו, באופן פנימי.** הוא נמצא עם הקב"ה ועובד אותו בדביקות.

הנשמה אינה סובלת גבולות

נקודה נוספת להבנת העניין - כיוצא בדברים הקודמים, אך יותר עמוקה ורחבה. **הקב"ה הוא אין סוף, נשמותינו חוצבות ממקור האין סוף. חיותנו ומהותנו נובעות ממקום עליון זה.** רגילים אנו לומר כי לפי שהנשמות באות מעולם התענוג, לכן האדם מחפש תענוג. וכעין זה אנו אומרים אף כאן: הנשמות באות ממקור בלתי מוגבל והורגלו בכך. מאידך גיסא, **העולם הזה הוא עולם הגבול והצמצום** - הזמן מגביל, המקום מגביל, והאדם מוגבל ומצומצם בכל עת. **והנשמה, מצידה, משתוקקת תמיד לטעום ממהותה הבלתי מוגבלת, והמצר הזה קשה עליה ביותר.**

יש אדם שלא שמע מעודו את המילה 'לא', וכעת הוא מתחיל לשמוע סירוב - והדבר קשה לו מאוד, לפי שלא הורגל בכך. כך גם הנשמה אינה רגילה לגבול. האדם מבקש לפעול, אך נתקל במניעות: אינך יכול להתקדם הלאה כי פלוני לא ענה בטלפון או כי הבנק כבר סגור. מה אתה עושה עכשיו? כל רגע נתקע בקיר אחר, כי אתה חי בעולם הזה. ומצד מהותך, אינך כזה. לכן אנו כל-כך מתרעמים, כי יש איזה קול פנימי ששואל: מדוע לא יכול להיות כאן סדר? מדוע אינני יכול לנסוע כאן? קשה לו לאדם שמגבילים את צעדיו.

זהו ביאור הרעיון דאיתא בשם **צדיקים:** בשעה שבא הקב"ה ליתן את התורה, החזירה על כל אומה ולשון ושאל אותם אם

וטעם הדבר: **העולם הזה מציע לאדם בשעת דחקו אפס אפסים**. הוא אומר לו: "אינני יכול להושיעך". הוא מציע לו עכשיו אך ורק אכזבה. הגה"צ **רבי אביגדור מילר** זצ"ל אמר: "עוד לא נולד האדם שהעולם הזה לא איכזב אותו. כל מי שנשען על העולם הזה, מצא את עצמו מאוכזב". **אין מציאות שהעולם הזה ישמש את האדם עד הסוף, לפי שהוא עולם של גבול**.

אבל האדם אומר: "כעת גלוי וידוע כי אין לפניי שום דרך טבעית, וכל השערים ננעלו". הוא ניסה את כל ההשתדלויות שבעולם, כי לא רצה שיגידו לו 'לא', אך מן השמים חסמו אותו מכל צד, בדומה למשטרה שרודפת אחר מכונית סוררת, הוא מנסה כל פעם לברוח דרך נתיב אחר, ובכל עת מביאים עוד ניידת משטרה ועוד ניידת עד שחוסמים את כל הנתיבים ואין לו דרך מפלט.

או אז, מרים האדם את ידיו ומקבל עול מלכות שמים, ומוציא מתוכו משהו. **הן לכל יהודי יש מאגר פנימי לעת מצוא, וכשהוא עובר דבר מאוד קשה, פותח הוא את האוצר הזה ודולה ממנו כוחות שיעזרו לו לעבור אותו מבלי להישרב. היכן שוכן אוצר זה? בנשמתו הקדושה! וכיון שהוא משתמש בכוחות נשמתו, הרי הוא טועם מזיו האין סוף. הוא טועם משהו הנשגב ותקיף מכל הגבולות שבעולם**.

יהודי בלתי ניתן לשבירה

בכל הדורות כולם, בשעה שעמדו ישראל במבחן הניסיון, אמרו: "אתה יכול ליטול ממני את ממוני, אתה יכול לקחת לי את בניי, אתה יכול ליטול את גופי - אך את נשמתי לא תוכל לקחת". דבר זה קיים גם כשאף אחד אינו צועק עליך ואינו עומד מולך עם אקדח. אמרתו הידועה של הרה"ק הריי"ץ **מליבוואויטש** זיע"א כשהחוקר ציוה

לא מתאים למשפחתנו. הילד שואל: "מדוע לפלוגי מותר?", ועדיין ההורה נשאר איתן בדעתו: "לא!". זהו גדר וגבול, והילד בטבעו אינו אוהב גבולות, אך בסופו של דבר כשהקב"ה עוזר והילד מציית, נקשר קשר עמוק בינו לבין אביו. שהרי בשעה שהאדם מציית, הוא נעשה מקושר למי שציוה אותו, ונמצא שהגבול אינו מפריע אלא מרומם את הקשר. בוודאי שאם הסירוב של ההורה נובע ממקום לא בריא - כגון מנקמה - הדבר פועל הפוך; אך כשהוא נובע ממקום בריא: "מבין אני כי חפץ אתה מאוד ללכת לביתו של פלוגי, אך אי אפשר!" - **הדבר מוליד אהבה עמוקה בלב הילד, לפי שטעם את טעמו של קשר אמיתי, והוא חוסה בצלה של אמו בהרגשת ביטחון ונעימות**.

כח החירות עולה מבפנים

נחזור לענייננו: **נשמת היהודי משתוקקת לטעום את טעם האין-סוף. יש לו צורך בכך**. וכאשר יורד חושך גדול לעולם - כפי שיש כיום, שאפשר לדבר כמה שרוצים, אפשר לעשות מה שרוצים, אפשר לקבל מידע ללא שום הגבלה, הנפש רוצה שיאפשרו לה לעשות הכל בלי שום הגבלה. ברור הדבר כי **מציאות זו כולו גבול וצמצום הוא, לפי שהיא נובעת מן הסטרא אחרא; היא גוזלת את כוחות האדם, והוא עצמו נהפך למוגבל ומשועבד**. בתחילה נדמה לו כי דרכו פתוחה, אך כשהוא נמשך אחר ההבל, הוא נהפך למוגבל.

על כל פנים, **החושך השורר בעולם שמכריח את האדם לדלות ממעמקי נפשו מדה שלא השתמש בה מעודו, מדה של קבלת יסורים באהבה**. הקב"ה הרי יודע מה הוא עובר עכשיו. זה הרי כל-כך עמוק. והוא עוצם את עיניו ואומר: "**ריבונו של עולם, אין לי אלא אותך! אין לי דבר מלבדך!**" - והכרזה זו עצמה היא טעימה מזיו של אין סוף.

הנכונה ואומר: "שום דבר לא יעזור לי, אך יש לי אלוקים בשמים". **כיון שהוא אומר זאת, יכולים בניו להירגע - הנה, אבא נמצא במקום יותר טוב. הרבה יותר טוב לו עכשיו. הוא כבר לא סובל.**

החושך מציג לאדם טעם של אין סוף

ומעניין להתבונן בזה: היתה תקופה של בערך עשרים שנה (כעת זה התחיל להשתנות קצת) שהציבור החרדי היה חי חיי נוחות. לאנשים היתה פרנסה ולא כל-כך הצירו את צעדיהם של לומדי התורה, ומפני כך התרגלנו במוחנו שהגבולות לא כל-כך נוראים, כי הם מספיק רחוקים. זה בסדר. העולם הזה לא כל-כך נורא. הוא מגביל? מה פתאום, אותי זה לא מגביל. יש לי מספיק כסף להיות גם פה וגם שם. אך לכן אין לנו את היכולת לטעום את האין סוף.

אכן **כשמוגיע לו לאדם נסיון כזה או אחר**, והוא נעשה כל-כך מצומצם ואומר: "אינני יודע איך אני מסתדר כאן" - **זה מחזיר לו את היכולת שיתנוצץ ממנו הכח האין סופי**. זהו 'מן' המצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה', וזה מה שמובא ב**תשב"ץ** בשם **מהר"ם מרוטנבורג** שנהרגים על קידוש ה', אינם מרגישים שום צער בשעת מעשה, כי **הצער מקורו בגבולות**, והמוסר את נפשו להריגה על קדושת ה', **אין לו שום שייכות לגבולות**. הוא דיבק את עצמו לאין סוף.

על כל פנים, זוהי באמת **עבודת חיינו**: כשאדם רואה כי באו עליו דברים שמצמצמים את יכלתו, עליו לדעת כי **בזה מגלה את נשמתו בתפארתה ואין שום דבר אחר בעולם המסוגל לגלות אור נשגב כזה, וזה מה שמדבק את הנשמה בה' ומקיים את התכלית שבגללה באה הנשמה לעולם**.

עליו למסור את אלו שהשתתפו בפעילותו היהודית ולא הסכים, הוציא החוקר את אקדחו, כיוונו כנגד חזהו ואמר לו: "הצעצוע הזה כבר פתח פיהם של רבים". אמר לו הריי"ץ: "הצעצוע הזה יכול להפחיד רק מי שיש לו אלוהות הרבה ועולם אחד בלבד. אך לא מי שיש לו א-ל אחד ושני עולמות!"

ועם הדבר הוא: בכל עת שהאדם עובר במצב בלתי אפשרי, **בכל עת שהחושך עב מאוד ואין דרך לבקוע אותו - בעל כורחו נדרש האדם לדלות את האוצרות הפנימיים הטמונים בנשמתו**. ודלייה זו **גורמת לו נחת רוח ותענוג עצום, לפי שהיא הרגשת הדיקות באין סוף**.

הוא נקרא אין סוף, כי הוא יותר חזק **מגבולות**. הוא אומר ככה: עם מה אתה הולך לשבור אותי? עם מה אתה הולך לכבות אותי? עם זה שתעמיד לי כל-כך הרבה מחיצות שלא אוכל לפנות לשום צד. אך **איפכא מסתברא. זה פועל עלי להיפך. עכשיו אין לי יותר שום מחיצות**.

אבא נמצא במקום יותר טוב

יש שמתפללים על חולה תפילות לרוב ובסוף הוא נפטר מן העולם. אחת מפתגמי הנחמה שאומרים אז לבני משפחתו הקטנים הוא: "הוא נמצא כעת במקום טוב הרבה יותר; שהרי עד כה התייסר בייסורים קשים מנשוא והיה מחריד להביט בסבלו, ואילו כעת אינו מתייסר עוד - טוב לו, וזכה לעולם שכולו טוב".

ובכן, אין הדבר אמור רק לאחר הפטירה מן העולם, **האדם יכול לפעול זאת עוד בחיים חיותו**. לעיתים שהאדם בועט ביסוריו וכל-כך קשה להביט עליו ועל סבלו, עד שיום אחד הוא מגיע אל המסקנא

נדבת

הר"ר יואל ראזענבערג הי"ו
לרגל הכנס בנו בבריתו של אאע"ה

יום רביעי פרשת עקב ט"ו אב תשפ"ו

ט"ו באב ארבעים יום קודם הבריאה

שהזמינה אסתר את המן לסעודה, ואליהו הנביא אמר שכל הטעמים נכונים. אכן כאן פשוט שכל הסיבות נכונות. לא צריך להגיע למושג של אלו ואלו דברי אלוקים חיים. זה הרי מציאות. באחת מהשנים ניתנו הרוגי ביתר לקבורה, באחת מהשנים הותרו השבטים לבוא זה בזה, וכן הלאה. מסתבר, אם כן, **שיש איזה שורש ביום זה, וכל פעם שיש התעוררות, השורש מוליד תוצאה נוספת**. נמצא שהסיבה שיום זה הוא יום טוב, היא דבר שקדם לכל התוצאות.

אפשר לראות שכך הוא גם להיפך, לגבי תשעה באב - הבית הראשון, הבית השני וכו', וכן לגבי שבעה עשר בתמוז. **אם רואים דברים רבים קורים ביום מסוים, מבינים שיש להם שורש אחד**.

התחלתה של יצירה

ובכן, יסוד גדול יש אשר **ה'בני יששכר'** מדבר עליו בהרחבה וכן **ה'קדושת לוי'**. היסוד הוא שעוד לפני שנברא העולם, כבר היה יום זה קיים, כי בכ"ה באלול נברא העולם, וארבעים יום קודם **יצירת הוולד יש כבר התחלתה של יצירה**. הענין של ארבעים יום קודם שנברא הדבר, הוא מושג. ארבעים יום קודם לכן, מתחיל כבר הדבר להתפתח. זה מאוד פנימי, עדיין אין שום דבר נראה בפועל, עדיין אי אפשר למשש בכלום, אך הדבר כבר מתחיל להתפתח.

סיבות רבות עם שורש אחד

אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב ויום הכיפורים (תענית כו, ב). יום טוב גדול הוא. ובמאירי שם כתב שהוא **יום שמחה והודאה, וחז"ל** נותנים לזה כמה וכמה סיבות ומהלכים. מהלך אחד הוא שהוא יום שהותרו בו שבטים לבוא זה בזה. בתורה כתוב שהשבטים אסורים להתחתן זה בזה כדי שלא להעביר נחלה משבט לשבט, וביום זה זכו החכמים לדרוש שהאיסור היה רק לאותו הדור, ומאז רשאים הם לבוא זה בזה.

מהלך נוסף הוא שהוא יום שהותרו בו שבט בנימין לבוא בקהל. בתחילה אסרו להם לבוא בקהל בגלל מעשה פילגש בגבעה, וביום זה התירו את האיסור. עוד מהלך יש שהוא יום שכלו בו מתי מדבר, ועוד מהלך שהוא יום שניתנו בו הרוגי ביתר לקבורה, ועוד מהלך שביום זה פסקו מלכרות עצים למזבח והתפנה להם זמן לשבת וללמוד, וכן משום שבאותו יום ביטל הושע בן אלה את השומרים שמנעו את עשרת השבטים מלעלות לרגל.

אולם **בספרי החסידות** מסבירים נקודה שהוא כלל גדול בתורה. **כשרואים דברים רבים מתרחשים ביום אחד, צריך לחזור אל השורש, כי לא לחינם התרחשו כל אלו ביום זה**. אנו מוצאים כעין זה במסכת מגילה שהובאו שם טעמים רבים לכך

אור מפני חושך. **הוא רואה את הטוב של הקב"ה, הוא מרגישו, הוא יוצא מהכלים. זהו סוג של קרבה.** זה זמן של חושך. חושך זה לא דוקא צרות. חושך פירושו שחשוך לו. **אין הוא רואה לאן הוא הולך. אבל הוא סומך על הקב"ה. כך מתקיימת תכלית הבריאה.**

יש שאתה רואה אדם בא בימים, אתה מסתכל על העבר שלו, ואתה רואה - בלי עין הרע, הקב"ה הטיב עמו באופן מיוחד, וכך הוא עבר במעברים רבים. מי שמכיר אותו מקרוב, יודע שלא היו לו חיים חלקים. הוא עבר במעברים אמיתיים. מצוין, ולאן זה הוביל? - **כיון שהוא נצמד למהלך שצריך ללכת בו, אתה רואה עכשיו יהודי שהוא בטל להקב"ה ומדבר בשפת התורה ואין לו טענות על אף אחד, והוא מתרגש כשהוא אומר פרק תהלים. המעברים גרמו לו להתקרב אל בוראו כאן בעולם הזה. הוא הכיר את בוראו. והיו מצבים רבים שהביאוהו לנקודה הזו יותר עמוק ויותר נכון. הפרוזדור הזה מכין אותנו לטרקלין אשר שם יש תענוג אין סוף.**

אחת מהנקודות של תענוג אין סוף, הוא כדלהלן: בדרך כלל כשהאדם חווה תענוג אחד, אינו יכול באותו זמן לחוות עוד תענוג, כי הוא חי בעולם מוגבל. מישוהו מציע לו משהו, ואינו יודע מה לעשות, למה? כי הוא עכשיו באמצע האכילה. עליו לבחור על איזה מהם לוותר. פלוני מבטיח לו שיהנה, והוא אומר: "בסדר, אבל למעשה אני באמצע הנאה, האם עלי לעצור מהנאה זו כדי לקבל את ההנאה האחרת?" אי אפשר לתפוס את הכל באותו רגע. אבל הקב"ה קבע בסדר הבריאה שהפרוזדור מוביל אל הטרקלין, כאשר הטרקלין מדבק את האדם בשורש הכל, בהקב"ה שהוא אין סוף, היינו ללא שום גבול בשום אופן, וזה מה שמביא את התכלית של העולם.

סיבת הדבר, כי זה מתחיל בעולם הבינה ובן ארבעים לבינה. כן מביאים המקובלים שהוא כנגד ארבע אותיות שם הוי"ה, כי כך מגיע השפע ונשתלשל לעולם הזה, ולכן קודם שהדבר נולד, יש כבר התעוררות בשרשים, מה שגורם לכך שיוכל להיוולד. שם הוי"ה מעורר ענין של שפע, עד שזה מגיע לידי לידה.

לא יטה ימין ושמאל

בשפה יותר פשוטה: **להקב"ה היה רצון לברוא את הבריאה, כי רצה להתדבק בכנסת ישראל.** 'בראשית' - בשביל ישראל שנקראו ראשית. הוא רצה לברוא עולם שיש לו סדר שלם כיצד הוא מתנהל, וכשהאדם חי בעולם הזה, הוא מתחיל לשים לב לסדר הנהגתו. הוא מתחיל לראות מהלך. בתחילה האדם אומר: אעשה, אנהל, אפעל. ואז הוא רואה שאין העולם פועל בדיוק כך. לעולם הזה יש מהלך אחרת. וכך הוא לומד את הסדר לאט לאט. **לאורך כל המעברים שהוא עובר בהם, הוא לומד שאינו יכול להסתדר לבד, והוא חייב לסמוך על הקב"ה, ולהתפלל אליו ולהודות לו, וכך הוא מתדבק אליו.** ואם אינו עושה את אלה, בהכרח שתהיה לו הרבה עגמת נפש ולא משום שנגזרו עליו יסורים, אלא שהקב"ה מעמיד לו שתי מחיצות משני הצדדים כדי שיוכרח ללכת בדרך הישר, וכל פעם שהוא סוטה לצדדים, ממילא כואב לו. אך אם הוא פונה להקב"ה ומאמין בו וסומך עליו ומפתח את הקרבה עם הקב"ה - טוב לו. טוב לו בעולם הזה. אבל לוקח זמן עד שלומדים. ולכן נמצאים כאן. ברוך ה'. **הקב"ה עוזר שנעבור את כל סוגי המעברים, דברים שמתפתחים לאט, דברים שמתרחשים באמצע וגורמים להלם, וזה מה שמביא את הקרבה של הנשמה אל הקב"ה.** קרבה אמיתית. 'ואמונתך בלילות'. יש לילה ויש יום, יש אור ויש חושך, גולל

באמת, מי אומר שמשהו ייצא אל הפועל? אך **אצל הקב"ה אין שום דבר שמגביל**, פשוט שכן, ולכן כשיש רצון ויש הציור ויש ה'בראשית' **והדבר מתקיים במחשבה ארבעים יום קודם היצירה**, נעשה באותו יום כל הדבר, **במדרגה אחת שבו, זה כבר קרה**. ועכשיו הגיע השלב החדש, **שעכשיו מוציאים את זה שזה יקרה גם בעולם העשייה**, ועכשיו **השמחה עוד יותר גדולה** - 'ישמח ה' במעשיו'. כבר היה 'יהי כבוד ה' לעולם', ומתי **יש שמחה מיוחדת? כשזה בא לידי מעשה**.

יחודא דשמיני עצרת במחשבה

ובכן לשון יש אשר ה'בני יששכר' מביא אותה יותר בקצרה, והמקובלים מבארים אותה יותר במילים, **שכל מה שעתידי להתקיים בשמיני עצרת**, היחוד שנעשה אז בכתר אחרי עבודת כל החודש - **מתקיים בט"ו באב במחשבה**, כי עכשיו מתחיל סדר שלם. הבריאה עתידה להיבנות מחדש. האדם חוזר בתשובה. מתחיל סדר חדש. חוזרים בתשובה, ראש השנה, נסירה, עניינים. בונים שוב פעם את האדם, את חלק היראה וחלק התשובה וחלק האהבה, שמחת בית השואבה, עד שמגיעים לשמחת תורה. ומתי זה מתחיל? ארבעים יום קודם היצירה? מתי זה? - היום. **מה פירוש התחלה? - בפנימיות עכשיו מתקיים היחוד ההוא. וזה שמחה גדולה**, כי אם אני יודע שזה קרה כבר במחשבה, אני יודע שזה יקרה גם למעשה.

והיות שהסוף של הסיפור הזה הוא **שבני ישראל מתדבקים בה'**, לכן **גם היום, מהותו של יום היא שיש יחוד קוב"ה ושכינתיה**. שמחה עצומה. זוהי הסיבה למנהג שהיה כדאיאת **במשנה** שהיו בנות ישראל יוצאות בכלי לבן, והיה ענין של זיווגים וענין של יחוד ושמחה נפלאה של התאחדות. יום

סוף מעשה במחשבה תחילה

והנה כלל יש והוא מבואר בפירוש בבני יששכר, **שסוף מעשה במחשבה תחילה**. כלומר, כל דבר שבסוף אתה רואה את הצורה שבעשייה איך הוא יצא מן הכח אל הפועל, הוא כבר נברא פעם, אך אז הוא נברא במחשבה ואז עברו לשלב חדש - עכשיו הולכים לברוא את המחשבה ההיא בעשייה. הולכים להמשיך לעשות את הדבר בעשייה.

אפשר לראות זאת בדרך משל כשרואים בנין בנוי, כגון בית כנסת, אשר אנשים כה רבים נאלצו להתאמץ. באו לבקש שוב ושוב כסף מהציבור, וזה היה עדיין חצי בנוי, והתפללו כמה שנים בראש השנה באופן זה, עד שהגיעו - ברוך ה' הבנין בנוי. הנה לדבר זה היה שלב של מחשבה לרוב, והיה אחד שכאשר הוצרך לקבל את ההחלטה, היה לו חזון במוחו - כך בדיוק זה ייראה.

והנה אנחנו קוראים לזה בשפתינו, כשאנינו לומדים קבלה - חלום שהיה לו. כשזה היה עדיין רעיון בלבד, אנו רואים זאת כאילו לא היה כלום. זה היה הרגשים בעלמא, אבל זה דחף אותו, והוא המשיך הלאה, ואנשים לעגו לו, ותראה, עכשיו זה יצא מן הכח אל הפועל. **אבל על פי האמת, יש עולם המחשבה**, וכשדבר יצא מן הכח אל הפועל, אתה יודע שזה נולד כבר אז **וכבר היה דבר מציאותי בעולם המחשבה**. אחר כך עבדו ופעלו שזה יצא מן הכח אל הפועל.

כך זה אצל כל בני האדם. אם אתה רואה שזה קרה למעשה, אתה יודע שבתחילה היה רצון שזה יהיה. ואצל הקב"ה זה הרבה יותר, כי אנחנו בני האדם מוגבלים, ולכן כשיש לו לאדם רעיון, תמיד יש לו את החשש - מי אומר שזה יצליח. הוא חולם תמיד, יש לו תמיד רעיונות ושאיפות, אבל

ובכן, ביום כזה מתגלה לחכמים - אה, נפלא, עכשיו אפשר כבר ללכת להתחתן זה עם זה. **חייב היה להיות שלב זה שכל שבט יהיה בנפרד, וחייב היה להיות גם ההמשך שכולם יגיעו אל האחדות.**

נער הייתי גם זקנתי

יסוד נפלא הוא ואפשר לעמוד עליו באופן מיוחד. הן אפשר היה לעשות מלכתחילה שהשבטים כולם יבינו שאין חילוק בין שבט לשבט. אך לא, כי אז לעולם לא היית מבין איך לעבוד את ה'. **בשלב הראשון אתה צריך להתחיל לעבוד את ה' באופן זה, ורק אחר כך אתה צריך להבין שכולם בעצם רוצים להגיע לאותה נקודה.**

נאמר דבר שיתכן שהוא מתאים רק לברי דעת. הבחור בבחורות צריך להיות בטוח שהחסידות שלו היא החסידות היחידה. אין עוד חסידות בעולם. אחר כך הוא יכול להתחיל להבין שיש מהלך כזה ויש מהלך כזה - 'איש אשר כברכתו ברך אותם'. יש ראובן, יש שמעון, יש לוי, יש יהודה. **אם אתה מתחיל משם, אין לו את הלהט, אין לו החמימות, את החוזק. חסר בחיבור.** הכל טוב, כל בני ישראל, כולם אהובים כולם ברורים. הוא צריך להגיע לזה רק בשלב השני.

מסופר על אחד מהצדיקים שבא ואמר: חלמתי והנה בחלומי הודיעו לי מן השמים שדרכי היא הדרך האמיתית. השיב לו חבריו: צדקתם, אבל הצדיק הפיקח יודע שכל הצדיקים חולמים חלום זה. זה לא בדיחה, ממש לא. יש ראובן שמעון לוי יהודה וכו'. זה לא שאין שבטים חלוקים. יש שבטים חלוקים, **יש נחלות חלוקות.** אבל **אחר כך מבינים שיש עוד שבטים קדושים וטהורים.**

נפלא שמסוגל להתבררות הזיווג. למה? כי זהו מהותו של יום עוד מלפני הבריאה. לפני שכל הדברים קרו. כי הנה מה השורש של חתן וכלה? מה השורש של משפיע ומקבל? - קוב"ה ושכינתיה, כנסת ישראל והקב"ה, **והשייכות ביניהם והאהבה ביניהם והדביקות ביניהם קרה בפנימיות ביום הזה.** עלה אז ברצונו לברוא את העולם כדי להגיע לדבר הזה. יום שמחה עצום הוא.

מבארים הספרים שמפני כך הותרו השבטים דווקא ביום זה לבוא זה בזה, כי זה **יום שמהותו היא אחדות.** היתה אז הרה של 'לא תסוב נחלה'. אסור להתחתן זה עם זה. כל אחד צריך להישאר בשבטו. אתה יש לך את השורש שלך, אני יש לי את השורש שלי. אבל **אם אתה מעמיק עוד יותר, אתה רואה שכל השורשים, כולם אחד הם.**

כולם יונקים זה מזה

יש דיבור נפלא מ'תפארת שלמה' בליקוטים. הוא אומר כך: **בפסוק** נאמר על ברכת יעקב לשבטים "איש כברכתו אשר ברך אותם", ופירש רש"י שכל אחד היתה לו דרך משלו. וכן הוא ביתר ביאור באור החיים הקדוש. הן אתה רואה איך בירך אותם - 'נפתלי אילה שלוחה' וגו'. **יש להם את השורש שלהם, את המהלך שלהם בעבודת ה', את תכונת הנפש שלהם, את התפקיד שלהם, את הנחלה שלהם. כל שבט הוא דבר אחר.**

אך כתוב 'בירך אותם' לשון רבים, כי כל אחד מסר את ברכתו גם לאחיו וכך ינקו כולם זה מזה. אומר על כך ה'תפארת שלמה' שההסבר הוא שכל שבט הוא דבר בפני עצמו, אבל אם אתה מעמיק פנימה, אתה רואה שכולם שואפים להגיע לאותו מקום. אחד מתחיל מכאן ומגיע אל האמצע ואחד מתחיל מכאן ומגיע אל האמצע.

מחול לצדיקים בגן עדן

כל הספרים מביאים שזהו דיבורו של **ה'אזהב ישראל'** זיע"א על ט"ו בא"ב. האות הט"ו שבאותיות הא"ב היא האות **סמ"ך**. סמ"ך הוא עיגול, כמו שאמרו **חז"ל**: עתיד הקב"ה לעשות מחול בגן עדן וכל אחד יעמוד במקום שלו ויראה באצבעו 'זה ה' קוינו לו'. הוא יראה מכאן, הוא יראה מכאן, **כל אחד יראה מהמקום שלו, ואז יבין כל אחד - נכון שהקב"ה העמיד אותי לראות את זה מזווית זו...**

האדם נולד במקום כזה, בארץ כזו, עם תכונות כאלה, עם נסיונות כאלה, וממילא הוצרך לעבוד מהכיוון הזה. **הוא הוכרח להתחיל מכאן, כי אם לא היה מתחיל מכאן, לא היה מגיע לשום מקום.** קח למשל את השבת. **אם לא עבדת אתם על טעם בשבת, לא היו מוצאים שום דרך אחרת לגעת בנשמות שלהם.** היית חייב לעבוד אתם על טעם בשבת, לשיר אתם, לשוחח אתם, להודות יחד את ה', וכך הם הגיעו אל נקודת היהדות.

ובמקום אחר הצטרפו לעבוד על אמונה, **ולא היתה דרך אחרת,** כי השתוללה שם רוח עזה של כפירה שלא היה ניתן להתעסק בשום דבר כי אם לדבר באופן ברור שיש א-ל יחיד בעולם. אפילו לדבר על השבת לא היה אפשר. ובמקום שלישי דיברו בלהט על התפילה, וכן הלאה. אך **כשנעשית ההתגלות, אז כל אחד רואה שמדובר במחול, אתה עומד מכאן, אתה עומד מכאן, אתה מכאן.** היית חייב להתייגע על אמונה, אבל **לאחר מכן אתה רואה שבעצם מכולם כאחד באה השלימות.**

וקמת ועלית אל המקום

ולדברי ה'בני יששכר' וה'קדושת לוי', יש כאן נקודה נפלאה, **שיום זה היה שלימות**

הכל, שבני ישראל יתדבקו בה'. אז עדיין לא היה חילוק. **כשעלה ברצונו של הקב"ה לברוך את הבריה ולתדבק בכנסת ישראל, לא היו עדיין שום חילוקים בין שבטי ישראל.** החילוקים מתחילים רק בעולם העשייה, למה? כי יש צמצום של מקום. אחד נמצא כאן ואחד נמצא כאן וכל אחד רוצה להגיע אל המרכז, וקמת ועלית. אחד עמל בחסד, אחד מוסר נפשו לקרב יהודים לאביהם שבשמים, כי כל אחד מגיע ממקומו להתדבק בה'. אבל **כשעלה ברצונו, היתה הנקודה בעצמה,** כלום יש שם חילוק בין שבטים?! כלום יש שם קפידא על שבט בנימין?! **שם אין בכלל חטא.** לכן **יום זה הוא סליחה ומחילה בדומה ליום הכיפורים,** כפי שהמשנה מעמידה את שניהם בשורה אחת.

ומפני כך כלו בו מתי מדבר, כי פגם המרגלים בא לידי תיקון. כשאתה שרוי בחושך, אינך רואה מהי ארץ ישראל, אתה כועס ואתה מתחיל לבכות בכייה של חינוס, אבל מגיע היום שאתה מתחיל לקלוט - מדוע תעית? הקב"ה רוצה לתת לך ארץ ישראל. למה אתה בוכה?

כל הדברים שמפריעים לאדם בעבודת ה', שגורמים לו בעיות, שעושים פירוד, הם רק מחמת שאין האדם מבין. הוא לא רואה מה לעשות כאן. אבל **כשמתגלה נקודת התכלית, אז הוא מבין.** לפיכך כל פעם שהייתה תקופה של פירוד, כשבאו ליום הזה, באו לידי אחדות. הם הבינו שצריך לדרוש את הפסוק באופן שכבר מותרים השבטים לבוא זה בזה, הם הבינו שצריך לבטל את החרם על שבט בנימין. כך הספרים מבארים.

ההתלבטות היא רק בעשייה

לענין עבודה יש כאן נקודה קלה להבנה, יסוד שיכול מאוד לעזור לנו בעבודת ה'

ולהבין מה אומרת הגמרא: היכן השאלה והיכן התשובה. לפתע הוא מגלה שאינו קולט, שהוא עייף, ושהוא זקוק לריכוז.

הוי אומר: ישנה התמונה הרחבה, וישנה הכניסה אל הפרטים. וכאשר האדם נכנס לפרטים, הוא מגלה שהוא יושב בתוך כל הגבולות שהעולם הזה מציב לפניו. הוא זקוק לשולחן, לכיסא, לגמרא ואף לכוס תה. ועם כל זאת, דווקא מתוך כל אלה הוא מבקש להגיע אל אותו מקום נעלה.

כך הוא גם בחיי האדם. גם שם אותו עיקרון קיים: הן במעברי החיים והן בלימוד התורה עצמו.

בפנימיות שום דבר אינו מוגבל

אולם כאן טמונה נקודה עמוקה.

כאשר האדם נמצא במצב שבו אינו יכול להמשיך הלאה - הכל תקוע; אינו יכול לפנות לא לכאן ולא לכאן. ובחיים הרי מצבים כאלה שכיחים מאוד, ובפרט כאשר הקב"ה מסייעו והוא נמצא בעיצומם של נישואי ילדיו, בביתו יש גדולים וקטנים, פרנסתו דחוקה, ולצד כל אלה יש לו קשיים נוספים, שאפילו לשוחח עליהם עם אחרים אינו יכול. הוא מרגיש כמי שנתקע מכל עבר.

והיכן הוא תקוע? - בחלק המעשה. היכן קיימות המחיצות? - בחלק המעשי והטכני. אם יפנה לכאן או לשם - אינו יודע מה עליו לעשות.

אולם בפנימיות הדברים, בתמונה הגדולה יותר, שום דבר אינו מוגבל. אדרבה, ייתכן שדווקא עתה הדבר מתקיים ביתר שאת, ועל כל פנים ודאי שאינו מתקיים במידה פחותה. עומד כאן יהודי המבקש לעבוד את ה', והשתוקקותו לכך קיימת. יתר על כן, במצבים כאלה האדם

באופן פשוט. כשהאדם עובד את ה' בינו לבינו, על הדרך הוא עסוק תמיד במציאות הטכנית - האם זה נכון לעשות את זה עכשיו או לא? לומר לו כן או לומר לו לא? פעמים שמדובר בעשיית טובה ליהודי אחר. פעמים שהוא מתלבט: האם נכון לי ללמוד עכשיו או שמא זקוקים עכשיו לעזרתך? כל הזמן עסוקים בפרטים. ויש שמדובר בפרטים גדולים. למשל, האדם צריך לקבל החלטה לגבי שידוך. זה מטלטל אותו. וכן עניי רפואה. הוא אומר לעצמו: הלוואי שהיתה לי רוח הקודש, אבל אין לי. והוא מדבר עם הקב"ה ומנסה להתייעץ עם מישהו אחר. איך מתקדמים מכאן? לכל מהלך יש הרי חסרונות אחרים, חסרונות משמעותיים. לאן אפנה? לא יודע, אין לי בהירות. כך יש לו לאדם התלבטויות ללא הרף בעבודת ה' - מה יעזור לי? מה הפתרון למצוקה שבה נקלעת?

אכן, כפי שאנו רואים שכאשר האדם נכנס לעסוק בנושא אחר, אותה דאגה שתפסה את כל מוחו ולבו, מצטמקת לפתע. כאשר מגיע ענין גדול יותר, אותו דבר הראשון שטלטל אותו כל כך, כבר אינו מטלטל אותו באותה מידה, משום שכעת הוא עסוק בדבר החדש.

כך הדבר ביתר שאת כאשר האדם מתדבק בה'. הן ברור שתכלית האדם היא להתדבק בה', אך כיצד עושים זאת? - באמצעות הדברים שהקב"ה מזמין לו.

דוגמה נוספת, בטרם נבוא אל עיקר הנקודה: האדם צריך ללמוד תורה, והתורה צריכה לעדן אותו ולהביאו לידי דביקות. אך כיצד לומדים תורה? אין די בכך שהאדם אומר: "אני אוהב את התורה". האדם בא בשמחת תורה לבית הכנסת, מחזיק את ספר התורה ורוקד עמו... יפה מאוד, אך לאחר מכן עליו לפתוח מסכת בבא קמא

אין זו שמחה הנובעת רק מן העובדה שלא דילג על שום דף. **השמחה והסיפוק הראויים בסיום הש"ס** הם בכך שהאדם נזכר באיזה מצב היה כאשר התחיל את מסכת ברכות, ועד כמה הלימוד עידן אותו. ההכרח ללמוד בכל יום, בעקביות ובהתמדה, השיב אותו לאט לאט אל ישרותו. הוא עקר ממנו את השובבות, הפיזיות והתאוה. הוא נהפך לאיש אחר - לאדם כנוע. זוהי השמחה האמיתית, וזוהי הפנימיות האמיתית של סיום הש"ס.

על כל פנים, הן בזמן ההתחלה והן בזמן הסיום, רואים את היהודי רוקד עם בוראו. רק באמצע ישנם שלבים שעליו לעבור, כדי שיוכל להגיע לריקוד זה כראוי. יש זמן שבו עליו לחפש אתרוג, ויש רגעים שבהם הוא יכול להתדבק בה' בשמחה, ללא כל גבול.

וכפי שאומרים לגבי ההשתדלות: **אם האדם אינו יכול לעשות השתדלות, הרי הוא פטור ממנה.** ומה עליו לעשות כאשר הוא פטור מהשתדלות? יש מי שנשבר באותה שעה. הוא סבור שזוהי פשיטת רגל: איני יכול לעשות דבר, ואם כן אין לי עוד מה לעשות.

אך אין הדבר כן. **כאשר האדם פטור מן ההשתדלות, נפתחת לפניו האפשרות להתדבק בבחינת חמישה עשר באב. באותה שעה אין עיסוק במעשים; יש רק השתוקקות אל ה'.**

כך הוא גם בשבת. 'ששת ימים תעשה מלאכה', ועתה - 'תשובת'. ואם ישאל האדם: והלא אני רוצה לעבוד את ה' - התשובה היא: **כעת עבוד את ה' בדרך אחרת. תשיר אליו. תודה לו, אמור 'נשמת'. קום ותשיר להקב"ה.**

וכן הוא גם בראש השנה. אף הוא פנימיות, וחמישה עשר באב מקדים ומכין

מרגיש ביתר בהירות שאינו יכול להסתדר בכוחות עצמו. נמצא שזהו הזמן לעורר את התמונה הרחבה יותר.

יש שהאדם סבור שבמצבו הנוכחי אינו יכול לעבוד את ה'. אולם על כך אמרו חז"ל: "לא יהא לבך חלוק על המקום". ופירש הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע: **לעולם אין אדם נמצא במקום שבו אינו יכול לעבוד את ה' באותה שעה.**

ביאור הדברים הוא, שאחד היסודות העומדים בבסיס שש המצוות התמידיות הוא זכירת האמונה ואהבת ה'. אלו הן מצוות דאורייתא, וכפי שנאמר בפרשת עקב: "מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה... ולאבהה...". **עיקר העבודה היא להתדבק בה' במוח ובלב.**

אם כן, **התמונה הרחבה, והמקום שאליו האדם שואף להגיע, עדיין קיימים. דבר לא השתנה מצד עצם המטרה.**

אפילו כאשר האדם טוען שמחמת מצבו אינו מסוגל ללמוד. בעבר היה יכול ללמוד, וכעת אינו יכול. הרי גם לימוד התורה אינו אלא האמצעי להגיע לידי דביקות בה'. ואם הקב"ה קבע שלעת עתה לא יוכל ללמוד, עדיין אין הוא מופקע מן האפשרות להתדבק בה'.

שמחת סיום הש"ס

חמשה עשר באב הוא יום שבו קיימת התמונה הגדולה יותר. זהו הזמן של ארבעים יום קודם יצירת הוולד.

ניקח, למשל, את סיום הש"ס. האדם עמל ויגע, עבר ימים קשים, ועתה הוא רוקד ושמח עם התורה. ואכן, **אם הוא יודע כמה עמל ויגיעה השקיע, כמה קשיים עבר וכיצד כל אלה עידנו אותו - אין שמחה גדולה מזו. זוהי השמחה האמיתית.**

ואומרים: מה נעשה? איננו מצליחים להבין את פשט דברי התוספות. במקרים רבים הפתרון הוא להמשיך הלאה, ולמחרת לשוב אל הסוגיה ולהתחיל אותה מחדש.

לעיתים יש צורך להתחיל את הסוגיה מחדש. זהו יסוד חשוב גם בחיי האדם. לעיתים נדמה לו שאין לו עוד אוויר לנשימה. יש לו בבית חתן וכלה בבת אחת, המצב לחוץ, עניינים רבים מצטברים בבת אחת: כאן עניין רפואי, כאן קושי עם בנו בישיבה. לבסוף הוא אומר לעצמו: איני מסוגל עוד.

לא צריך לסגור את החנות

ובכן, האדם שקוע עתה עמוק בעולם העשייה. דווקא בשעה זו עליו לשוב אל השורש.

ומה פירוש "לשוב אל השורש"? לעיתים האדם אומר לעצמו: איני יכול להמשיך עוד. כמעט כל אדם מגיע בשלב כלשהו בחייו למצב שבו מצטברים עליו עניינים רבים כל כך, עד שנדמה לו שאין עוד דרך להמשיך. בלבו הוא אומר: ד', אני סוגר את החנות. אני מוותר על הכל. כבר ניסיתי כל מה שיכולתי, ואיני מסוגל להמשיך.

כאשר האדם מגיע למקום כזה, עליו לעצור לרגע ולשאול את עצמו: מדוע אני מבקש לסגור את החנות? מי אמר שאני מוכרח לחתן את ילדיי? מי אמר שהכל מוכרח להסתדר בדיוק כפי שאני מתכנן? מי אמר שבני חייב ללמוד בישיבה?

מה משמעותן של שאלות אלו? אין הכוונה לומר שאין צורך לחתן ילדים או לדאוג לחינוכם. השאלה היא רק **למה**.

והתשובה היא: **משום שהאדם רוצה לעבוד את ה'.** הוא רוצה למלא את תפקידו, לשאת באחריות על חייו ולקיים

אלוהים. בראש השנה כבר באה הבריאה לידי גילוי, כבר תוקעים בשופר, אך **עיקרו של היום הוא שאומרים שירות ותשבחות להקב"ה וממליכים אותו. אין זה הזמן לעסוק בעשייה.**

יכול אדם לומר: רצוני לבנות עתה בית כנסת. אך אין זה הזמן לכך. בניין בית הכנסת שייך לעולם המעשה. את זה תעשה במשך ימות השנה. **עתה על האדם להמליך את הקב"ה בלבד.** וידע כל פעול כי אתה פעלתו. למה? **ככל שהאדם שב אל השורש, כך הוא זוכה להתדבק בה' עוד קודם שהוא מגיע אל הפרטים.**

בחזרה אל השורש

ובכן, כל זמן שהאדם מוצא את עצמו במצב שבו אין בידו לעשות השתדלות, עליו לשוב אל השורש.

ובפרט, כשם שהשבת היא מקור הברכה, כך בכל פעם שהאדם ניצב בפני ספק ורואה שהוא מתחיל להילחץ, **אחת הדרכים לזכות לעצה הנכונה היא לשוב אל נקודת השורש.**

האדם אומר לעצמו: הרי כבר שקלתי את כל הצדדים. וכי עליי להמתין לסימן מן השמים? איני בדרגה זו. ואמנם, אין הכוונה להמתין לסימן מן השמים, אלא **שעליידי החזרה אל השורש יכול להיוולד בלבד הרגש נכון, ומתוכו תתברר הדרך הראויה.**

כאשר אינך יודע מה לעשות - פנה אל הקב"ה בשירה, השתוקק אליו, ואמור: תן לי להתחיל מחדש את הבריאה.

הדבר דומה לאדם שנכנס לסוגיא ויש לו קושי. הוא יושב עם חברותא, אך אינם מצליחים להתקדם. במשך מחצית השעה האחרונה מחשבתם כבר נודדת לעניינים אחרים. מדי פעם הם שבים אל הסוגיה

חשוב מאוד להבין נקודה זו: ארבעים יום קודם יצירת הוולד כבר הייתה לפני הקב"ה כל התוכנית. **הכל כבר קרה אז.** כאשר האדם חווה את חלק העשייה, והוא מתפעל כל כך ממה שמתרחש, נשבר כל כך או מתמלא כעס ותסכול, **עליו לזכור שזה לא קורה עכשיו. זה כבר קרה פעם בעולם המחשבה וכבר היו מסודרים.** ככל שהאדם שב אל השורש, כך מתגלה לו ביתר בהירות מה צריך להתרחש בהמשך ומהו הצעד הבא שעליו לעשות.

לא פעם רואים כיצד לפתע עולה במחשבתו רעיון חדש שלא עלה על דעתו קודם לכן, או שמגיעה אליו עצה ממקום בלתי צפוי ומחזקת אותו. במילים אחרות, **תפקידו של האדם הוא לעשות את מה שחמישה עשר באב מלמד. להזכיר לעצמו שארבעים יום קודם יצירת הוולד כבר סידר הקב"ה את כל החשבונות;** כבר הכריז: "בת פלוני לפלוני", **וכבר הכין את הישועה. על האדם לשוב אל אותה נקודת שורש. וכאשר הוא שב אליה, מתגלה לו לפתע במחשבתו** כיצד "הותרו שבטים לבוא זה בזה".

התוצאה של ההיזכרות בכך שהקב"ה כבר סידר את הכל היא **שמתגלית לאדם בהירות בתורה.** כפי שאירע כמה וכמה פעמים בט"ו באב. דבר שכבר היה קיים בשורשו, נתגלה בעולם המעשה. משום כך נעשו בו זיווגים, ומשום כך היה בו יום של סליחה ומחילה. **שכן בשורש הדברים כבר היו קיימים, וכאשר שבים אל השורש - הם מתגלים גם בעולם הזה.**

הכל קיים כל הזמן

ובלשון של הסברה: **הכל קיים למעלה כל הזמן. רק העולם שלנו מסתובב.** כאשר העולם שלנו מגיע לזמן מסוים, פירוש

את רצון הבורא: "ושננתם לבניך", "לא תוהו בראה, לשבת יצרה". לשם כך הוא משקיע נפש וכוחות ויגיעה. אם כן, הנקודה הפנימית קיימת. האדם נמצא במקומו, והקב"ה עמו. כיצד יסתדרו הדברים בפועל? אין הוא יודע. אולם **מצד הפנימיות הכל במקומו. עצם הרצון לעשות את רצון ה' קיים בשלמות. רק חלק המעשה עדיין לא מסודר.** אכן, אם האדם זקוק לנחמה בשעה זו, יש לומר לו: זוהי פרשה שכל אדם עובר במהלך חייו. הכל עוברים תקופות כאלה, ולאחר מכן ממשיכים הלאה.

טובו של הקב"ה הוא אין סוף

דרך נוספת לנחם את האדם באותם רגעים היא **לזכור שהטוב שהקב"ה משפיע עלינו נובע ממנו יתברך,** ושורשו של טוב זה הוא **אין-סוף.** כלומר, אין הוא מוגבל לעולם.

הסיבה לכך שתמיד זכית לטוב אינה מפני שהיה קל יותר להתפרנס, או מפני שהיו לך פחות ילדים. הטוב שקיבלת נבע מסיבה אחת בלבד: **הקב"ה הוא טוב ומיטיב, ולטובו אין גבול.** הוא אינו תלוי באתמול או במחר, ואינו מוגבל בשום תנאי. **הקב"ה הוא חנון ורחום, ארך אפיים ורב חסד ואמת, ומכוח הנהגתו זו הוא משפיע טוב לברואיו.**

אם כן, כל מה שקיבלת עד כה לא היה תלוי במציאות של עולם המעשה. **הוא היה תוצאה של רחמי האין-סוף שהקב"ה ריחם עליך והשפיע לך מטובו. ואין כל סיבה מצד השורש שהנהגה זו תשתנה.** השינוי שייך אלינו, אל המקבלים, ולא אל השורש עצמו. **כך היה קודם הבריאה, כך היה בעת הבריאה, וכך יהיה תמיד.** אלא שהאדם דואג שמא דווקא היום יעצר השפע, משום שבעל הדירה הודיע לו שעליו לפנות את הדירה עד סוף החודש. באותה שעה הוא נתפס לעולם העשייה.

ויותר, ולבסוף באים הצדדים לידי שלום. לאחר תקופה ארוכה של עיכול, של התבוננות ושל תהליכים פנימיים, מגיעים לפיוס. נמצא שאכן היה אפשר לעשות שלום; אלא שנדרשו עשרים ושתיים שנה כדי לצאת מעט מעולם העשייה. בסופו של דבר, מגיעים אל אותה נקודה.

מובא בשם **ה'חתם סופר'** שהמילה **'צד'** ועוד **'צד'** עולים יחד למניין **קפ"ח**, שהוא בגימטריא **פקח**. כאשר כל צד מבין את הצד השני, זה נכפל לשתיים, כי לכל צד יש גם את הצד השני. **קפ"ח** כפול **שניים**, הוא בגימטריא **שלום**. אך לא יתכן להגיע לשם רק אם אתה יוצא קצת מהעולם המוגבל ואומר: זה טוב, זה נפלא...

אפשר להמחיש זאת במשל פשוט:

בניין בן שלוש קומות. אדם מתגורר בקומה התחתונה. התקרה דולפת, וכאשר הוא שומע את שכניו דופקים, אף הוא דופק בחזרה. כל עוד הוא חי באותה קומה, המציאות מכבידה עליו מאוד. כאשר הוא עולה קומה, כבר קל לו יותר. הקירות עבים יותר, והמרחב גדול יותר. וכאשר הוא מגיע אל הקומה העליונה, אל הפנטהאוז, מתברר שאין כאן שתי דירות נפרדות כלל, אלא מרחב אחד. הכול פתוח יותר, מואר יותר ומאורר יותר.

כך גם בעבודת האדם. בקומה התחתונה אכן קשה מאוד; שם עדיין "לא הותרו שבטים לבוא זה בזה". אולם כאשר עולים קומה, משמעות הדבר היא: אמנם חשבתי שהדברים יתנהלו בדרך אחת, ולבסוף התברר אחרת. האכזבה קיימת, והיא אינה קלה. אולם היא חדלה להיות מרכז החיים, משום שהאדם כבר מכיר את שורש הדברים. כאשר שבים אל השורש, האירועים אינם תופסים את הלב באותה עוצמה.

הדבר שאנו מכוונים כנגד אותו שפע, ונעשים כלים מוכנים יותר לקבל את אותו אור.

כאשר גם האדם מכוון אל אותה נקודת שורש, כלומר, הוא נזכר בשורש הדברים, הוא מאפשר לאותו שפע להתגלות גם אצלו. מצד השורש כבר יש להקב"ה פתרון. מצד השורש הדברים כבר קרו. כביכול, הכל כבר קיים: הישועה, השמחה, הנחת היהודית - הכל כבר נמצא שם. אלא שעדיין לא הגיע לידי גילוי בעולם העשייה. הידיעה הזאת ממלאת את האדם חיות ושמחה, משום שהוא יודע שבשורש אין פירוד.

וכן הוא גם בכל מחלוקת. למעשה, כך הוא בכל סוגי הפירוד הקיימים בעולם. כאשר האדם שקוע יתר על המידה בעולם העשייה, הוא נבהל מכל מה שמתרחש סביבו: פלוני אמר כך, אלמוני פגע בי, אחר נהג עמי שלא כהוגן. בעולם המעשה אכן קיימים גורמים וכלים המביאים לידי פירוד. אולם אילו היה האדם דבוק יותר בשורש ופחות שקוע בעולם הזה, היה הפירוד תופס מקום קטן הרבה יותר. האדם אומר: פלוני בייש אותי. מה פירוש הדבר? פירושו שאנשים, שבאו מטיפה סרוחה וסופם למקום רימה ותולעה, ראו שמישהו לא נהג בי בכבוד הראוי. מצד האמת, מהי חשיבותו של הדבר?

כאשר האדם שקוע בעולם העשייה, הדבר מעסיק אותו מאוד. אולם ככל שהוא שב אל השורש, כך פוחתת אחיזתם של דברים אלה בלבו. וכאשר הפירוד חדל לתפוס מקום מרכזי, מתחיל האדם לראות כיצד גם מה שנראה בלתי ניתן ליישוב יכול בסופו של דבר לבוא על תיקונו.

אפשר לצאת מעולם העשייה

לעיתים מחלוקת נמשכת עשרים שנה

בו סעודה הוא מפני שיום זה דומה ליום
הכיפורים, כפי שמבואר במשנה. לכן ראו
לבטא את מעלתו דווקא ללא אכילה ושתייה,
לא בעולם העשייה, אלא בעולם הפנימיות.

אכן, בין צדיקי החסידות היו דעות שונות
אם לערוך סעודה בט"ו באב. היו שנהגו
לערוך בו סעודה, אולם מובא בשם **אחד מן**
הצדיקים הקדמונים שהטעם לכך שלא ערכו

לזכות
החתן יושע בן שיינדל
והכלה גאלדא בת דבורה מושקט
נדבת אבי החתן
הר"ר חיים צבי גאלדבערגער הי"ו

יום חמישי פרשת עקב ט"ז אב תשפ"ו

העלאת חלקי הקדושה בדרך העבודה

את כל ניצוצות הקדושה שהיו עמוקים בתוך העולם הזה.

והוסיף בנו ה'שם משמואל' לבאר על פי זה ענין מילוי החול שבמשל. זה לשונו: "ויש להוסיף ביאור דהא דטענו לה חלא הוא משל על כווד הלב שלפעמים כבד לב האדם עליו עד שקשה לו להוציא דיבור של תורה או תפילה מעומק הלב כאילו היה אטום וטמון בעפר ונטל החול, ודעתו קצרה, ונקרא בפי חכמי האמת מוחין דקטנות, ויש בזה חילופי מדרגות. אבל אז הזמן לדבק עצמו ולקשר עצמו במצוות מעשיות עוד יותר ויותר מכפי הרגיל, ובמצוות מעשיות אלו מקשר חלקי הקדושה המפוזרים בגשמיות העולם להיות דבקים במצוה. וזהו המשל ונחית בר אמוראי וקטר אטוני דכיתנא בכסיתא הם חלקי הקדושה, וקטר להו בספינתא הוא גוף האדם הנמשל לספינתא, וכאשר משליך ממנו את נטל החול לאט לאט ומלהיב נפשו לחזור להדבק בהשי"ת בהתבוננות ובהתפשטות הדעת, אז אתו עמו יחדיו נתעלו כל חלקי הקדושה שנקשרו עמו בהיותו במוחין דקטנות ועל-ידי זה עצמו תתלהב נפשו בקדושה ביתר שאת ויתר עז".

זמר נהפך למרביץ תורה

באופן כזה יכול 'זמר' להפוך למרביץ תורה. כמה נפלא. נשמות רבות רצים אחריו

תיאור הוצאת האלמוגים מהים

במסכת ראש השנה (כג, א) מתואר איך היו מוציאים את האלמוגים ממעמקי הים. מביאים ששת אלפי איש שיעבדו במשך שנים עשר חדשי השנה, ויש אומרים שמביאים שנים עשר אלף איש שיעבדו במשך ששה חדשים. ומעמידים ספינה ענקית בים, באזור שבו גדלים האלמוגים, וממלאים בה חול, וכך היא שוקעת ושוקעת עד שקרקעיתה נושקת את קרקעית הים ופניה עדיין על פני הים. ויורד בר אמוראי (צוללן) וקושר חבלי פשתן עבים שאינם מתנתקים בקלות, ראשם האחד באלמוגים וראשם השני בספינה. אז נוטלים את החול שבספינה ומשליכים אותו החוצה, וככל שהספינה מתרוממת, היא עוקרת את שרשי עץ האלמוגים ומביאה אליה את האלמוגים.

חז"ל מסיימים שם: ואותם אלמוגים יקרים הם כל-כך, עד שמחליפים אותם בעד כמות כפולה של כסף.

משל על כווד הלב

אמר ה'אבני נזר' שכל זה הוא משל עבור האדם. הקב"ה נתן לאדם תפקיד להתעסק בדברים גשמיים. הוא מוכרח לרדת למטה ולטפל בענייניו. ואח"כ כשהוא מתרומם ועולה, הוא מעלה אתו

השוואבת וכאשר מנתק ומרחיק אבן השואבת מהכותל, נמשך עמו יתד הברזל, ואם לא ירחיק וינתק את אבן השואבת מהכותל, לא עשה כלום ותישאר גם אבן השואבת כמו היתד דבוקה בכותל".

בזה מבאר ה'שם משמאל' ענין יפת תואר. כולם הרי שואלים איך יתכן שהתורה התירה לקחת יפת תואר במלחמה. **ה'אור החיים' הקדוש** שואל שם בלשונו: "למה יצו ה' כדברים האלה לטמא אדם עצמו בבת אל נכר, ובפרט בעת מעשה הנס במקום שצריך להוסיף טהרה ודביקות בה', יתיר לעשות מעשה כיעור השנאוי אצלו יתברך, וזה יפעיל הרחקת דביקותנו בו יתברך".

ה'אור החיים' הקדוש מבאר שם שבאופן זה אפשר להוציא נשמה טהורה שנתדבקה באומות, עיי"ש. אך ה'שם משמאל' מבאר על פי דרכו הפוך מזה. הוא מבאר **שיותר יכול האדם לתקן את הניצוצות האבודות אצל האומות על-ידי התנתקות** מכפי שיתחתן עם יפת התואר. הוא מסביר שהדרך של התדבקות באותה נשמה, היא רק כשהאופן הראשון לא הועיל, אשר על זה נאמר לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע, אבל האופן היותר מועיל הוא **כשהאדם מתנתק מזה, כי בזה הוא מוציא כל מה שיש שם ולוקחו אל הקדושה**.

יפת תואר - לכתחילה ודיעבד

הוא כותב בלשונו: "ולפי האמור יש לפרש ענין יפת תואר על פי דרכו של הרב זצ"ל הנ"ל, והיינו דהנה כתיב 'וחשקת בה', וחשק ענין דיבוק כמו שכתוב (שמות כז, י) 'וחשוקיהם כסף', והיינו שיש לנפש הקדושה דביקות עמו, ובודאי שיש לה שייכות עמו שהיא משרשו, וכונת התורה **כשמרגיש שנזדמנה לפניו לראותה וחושק בה, יתגבר על יצרו וינתק את מחשבתו**

ומנשקים לו את שולי גלימתו ברוב הערצה, והקב"ה עושה זאת בכוונה, שתדל למטה עוד ועוד - מצוין, הגעת כבר לקרקעית? עכשיו משוך את כולם למעלה.

זה דבר כה נפלא. **הקב"ה מכניס חול לבב כדי שהאדם ימצא את עצמו שם**. אחד הולך ומבקר חולים, השני הולך ומחלק אוכל. עשה משהו. הקב"ה סיבב כך בשביל סיבה. ראינו בלשונו של ה'שם משמאל': **"אז הזמן לדבק עצמו ולקשר עצמו במצוות מעשיות עוד יותר ויותר מכפי הרגיל"**. עשה עוד ועוד ואז תוכל להתלהב לה' ולעלות מעלה מעלה.

ה'שם משמאל' מוסיף: "וזהו ומחליף על חד תרין בכספא, כי כסף הוא לשון אהבה". כלומר, עד כה האהבה היתה אהבה נפולה, ומעתה יוכל להשתמש עם אותם כשרונות לעורר לבותיהם של בני האדם לאהבת ה'.

ועוד הוא מוסיף: "ובוודאי דכל ענין הכבדת ואוטם הלב דמעיקרא, האלוקים אינה לידו למען שלבסוף ישוב אל המקום אשר היה שם אהלו בתחילה ברכוש גדול, הוא תוספת חלקי הקדושה כנ"ל, וכמו שבמשל למען להוציא לבסוף האלמוגים טוענין אותה חלא מעיקרא".

זהירות לא להישאר למטה

וכעת הוא מבאר את האופן המעשי להוציא את האלמוגים הרוחניים מלמטה: "והנה מובן שהעיקר הוא מה שמנתק עצמו בכח מהגשמיות ומלהיב נפשו בכח גדול, בזה יכול להוציא חלקי הקדושה המפוזרים, אבל בלתי שמנתק עצמו בהתלהבות, ישארו הוא והם למטה, וכמשל הרוצה להוציא יתד ברזל מהכותל שאינו נאחז בצבת (מסמר שאין לו ראש ואי אפשר לתפוסו בצבת), מדביק בו חתיכת אבן

כאמור, זוהי הדרך הראשונה הרצויה, שבה האדם מוציא כל מה שצריך מבלי שיצטרך להיכנס לתוך הרפש. כך איתא בספרי ה'בני יששכר' ששאל איך מעלים את המאכלות האסורות. הא תינח בשר טהורה שאותו מעלים על-ידי שחיטה וברכה ואכילה לעבודת ה', אבל את המאכלות האסורות איך מעלים? הן יש שם חלקי הקדושה. אלמלא כן לא היו מתקיימים, ואם כן איך מעלים אותם? אכן בדברי ה'שם משמואל' מבואר **שעל ידי ההתרחקות מהם, הם מתעלים.**

זהו הביאור גם במה שאמרו חז"ל במי שבא דבר עבירה לידו וניצל ממנו שנחשב לו כאילו עשה מצוה. הוא מקבל שכר לא סתם בגלל שהיה לו קשה להתגבר על יצרו, אלא **משום שעשה תיקון. הוא הוציא את חלקי הקדושה והם נתדבקו בנשמתו.**

הנה איך מרגיש מי שחשב שפלוני עומד לאהוב אותו ולקחת אותו לעבוד אצלו וכו' ובסוף הוא ברח לו? הלא הוא בוודאי מרגיש כבוי ושביר ברוחו. זהו הביאור. **הלה לקח את כל חלקי הקדושה שלו וברח והותיר אותו לבד בלי כלום.**

בא שבת בא מנוחה

ה'שם משמואל' ממשיך: "ונראה דכמו בנפש, כן בשנה ובעולם, שתמיד עולם שנה נפש הם בסגנון אחד, כי בכל ששת ימי המעשה האדם טרוד במלאכה ובפרנסתו, **וכשמגיע שבת הוא מנתק עצמו מכל טרדותיו ומפריד מחשבתו מהם עד שיהא כאילו כל מלאכתו עשויה, בהנתקו מטרדת העולם** (באמרו: בא שבת ואין יותר כלום), **בזה עצמו מנתק גם את חלקי הקדושה מן הדברים הגשמיים והם נדבקים בו.**"

הסבר הוא לסיפור שהייתי לו עד. שני עשירים גדולים שנשאו ונתנו ביניהם על

ממנה וידיבק נפשו בדביקות השי"ת ובתורתו, ובזה עצמו שמנתק את עצמו ממנה, הוא מנתק גם את הנפש הקדושה שהיתה דבוקה בה ונמשכת אחריו, כמשל עץ האלמוגים או כיתד שבכותל כנ"ל, ואין מהצורך ללוקחה כלל. אך דברה תורה כנגד יצר הרע, שבאם לא עשה כן אלא שהוא נמשך אחריה ואינו יכול להפריד מחשבתו ממנה, מוטב שישאנה בהיתר ולא באיסור, וזהו בשר תמותות שחוטות שאז בהכרח שתכנע מעט לקדושה, ולא יאכל בשר תמותות נבלות."

לפי זה הוא מבאר באופן נפלא מה שדרשו חז"ל מהפסוק שסופו שישאנה: "והכתוב מבשרו שסופו שישאנה, כי **הקדושה שהיתה בה שלרגליה מצאה חן בעיניו, לאט לאט מסתלקת ממנה ונדבקת בו, והיא תשאיר ריקה מכל קדושה, וממילא יסתלק החן וישאנה, וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה, כי חלקי הרע שבה, יידבקו בהנולד ממנה.**"

אכן מפני כך עדיפה הדרך הראשונה, כלומר, להוציא את חלקי הקדושה על-ידי התנתקות מיפת התואר. אבל אם האדם מוציא את חלקי הקדושה בדרך השניה, הפחות רצויה, הגם שיצליח להוציא בזה את חלקי הקדושה, ישלם על כך מחיר כאמור.

ללמד על הכלל יצא

בהמשך כותב ה'שם משמואל': "והנה פרשה זו היא דוגמא וללמד על הכלל כולו יצאה, שבכל מקום ובכל זמן כאשר יודמן לפני האדם דבר שאיננו ראוי לו לפי מצבו, הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו, הנה היא סיבה מאת השי"ת והאלוקים אינה לידו שנודמן לפניו דבר זה למען יתרחק ויפריד מחשבתו ממנו, ובהתרחקו ממנו ינתק את חלקי הקדושה מן הדבר הזה ויידבקו בו."

האדם אומר לעצמו: עשיתי קידוש ה'. לא!!! פשוט מילאת את תפקידך בקלות. אתה חושב שהיה לך יותר טוב אם היית קונה אותה. מה פתאום? למה אתה צריך סתם לסחוב אותה? תעלה אותה ותתקדם הלאה. אם הקב"ה עוזר לו לאדם והוא יכול להעלות דברים באופן זה, הלא זה טוב בהרבה.

התנתקות מהרגלים פסולים

עוד ממשיך ה'שם משמאל': "וכן הוא בעולם, שקודם חטא אדם הראשון, היה העולם במדרגה גבוהה ורוחנית (ואפשר היה להעלות את חלקי הקדושה באופן זה) ואחר החטא נתגשם וירד פלאים, וכן הם כל העולמות על סדר זה, ולעתיד לבוא כאשר יתוקן החטא, ישובו כל העולמות למה שהיו קודם החטא".

הנה יסוד זה חיזוק גדול הוא למי שרואה שיש לו דברים רבים שהוא מחובר אליהם נפשית והוא מכור אליהם למחצה לשליש ולרביע, או פעמיים מחצה, ואינו מצליח להתנתק מהם. הוא מתפלל ומנסה ומתמודד קשה מאוד ונפשו עליו דווי. **כשהקב"ה עוזר לו והוא מצליח להתנתק מאחד מהדברים, הוא מעלה משם את כל חלקי הקדושה.** יוסף הצדיק ברח מאשת פוטיפר - 'וינס החוצה'. על-ידי בריחתו, הוא העלה את חלקי הקדושה. זה היה חלק גדול מסיפור הירידה למצרים. בני ישראל ירדו למצרים כדי לקחת אתם את חלקי הקדושה ולהותיר אותה כמצולה שאין בה דגים.

מאז חטא אדם הראשון, יש ניצוצות של קדושה הנמצאים בתוך הרפש. יש אלמוגים מתחת למים וחייבים להוציא אותם. אם אין לו לאדם שום שייכות לרפש, אינו יכול להוציא אותם. **על כן הקב"ה מכניס חול בלבותיהם של בני ישראל, כל אחד באופן המיוחד לו.**

קניית חברה גדולה בסך כמה מאות מיליוני דולרים. היה זה בערב פסח וההצעות באו וחזרו הלך ושוב. כשעה ומחצה לפני חצות, שלח אחד לשני הודעה במייל בזה הלשון: אני רוצה להודיע לך שאם איננו באים לעמק השווה, אם איננו יכולים לסגור את העסקא עכשיו, נוכל להמשיך אי"ה בעוד תשעה וחצי ימים, באסרו חג של אחרון של פסח, כי מחצות ואילך אינני נמצא. הלה החזיר לו הודעה של תמיחה: איזה סוג דיבור זה? אני באמצע לדבר אתך! אתה מיושב בדעתך?! אנו מדברים כאן על מאות מיליונים. אנו באמצע להתעסק. דבר אתי. מה אתה בורח לי באמצע. והלה בשלו: יהודי אנכי ואינני הולך להמשיך לדבר אתך אחרי חצות. וכך הווה. כיון שהגיעה שעת חצות, הוא עזב את הכל.

כשפגשתי אחרי זה את היהודי, שאלתי אותו: נו, מה קרה אחרי יום טוב? והוא השיב לי: אחרי יום טוב ערכה של החברה ירדה פלאים וכבר לא היה מעניין לרכוש אותה.

לא חייבים לרכוש חברות ענק

לדברי ה'שם משמאל', יש לזה הסבר נפלא, כי הנה מפני מה צריך יהודי לקנות את החברה? התשובה היא: כי יש שם חלקי קדושה רבים והם צריכים להגיע ליהודי כדי שיעלה אותם. ובכן, **אם אתה יכול להעלות חלקי הקדושה על-ידי התנתקות, אינך צריך לקנות אותם.**

אכן כדי להתנתק, זה צריך להיות 'בא לידו'. זה צריך להיות עסקא על סכום גדול וחייב להיות שהעסקא נמצאת בשלבים מתקדמים וחבירו דוחק אותו והוא עצמו מתלבט. ברור שכך. אחרת, אין כלום. אבל **אם כל זה היה והוא התנתק - הוא קיים את תפקידו.**

הוא היה עסוק בדברים כאלה יומם ולילה. וכן משה רבינו. כאשר כתוב בתורה: 'את הדבר הקשה יביאון אל משה', אין הכוונה לקצות או נתיבות מוקשה, אלא לתיקים כבדים - דיני תורה מורכבים.

הצורך לטפל בתיקים כבדים

כפי שהזכרנו כבר כמה פעמים מדברי ה'אור החיים' הקדוש בפרשת וזאת הברכה שמשה רבינו קיבל את התואר איש האלוקים לא מחמת דרגותיו הגבוהות (פנים אל פנים דיבר ה' עמו), אלא משום שטרח עם בני ישראל אשר העסיקוהו בכל עת בדברי שטות והבל. איננו מבינים את דור המדבר, אבל כמו שכתוב בתורה, כאן הם באו בטענה שהם רוצים בשר, וכאן הם באו בטענות ממוניות זה על זה. היו שם כל סוגי האנשים. ומשה רבינו ישב וטיפל בכל התיקים.

אפשר תמיד לשאול את השאלה הזאת - למה דווקא אלו שזיכנו את עצמם, צריכים להיות עסוקים בדברים החמורים ביותר? למה אינם יכולים להיות כל היום עסוקים בלימוד תורה וראשם בשמים? אבל הקב"ה אומר: **עבודה גדולה היא זו. אף אני עושה כך - הוא אומר. 'זהלכת בדרכיו'. אתה יורד עד למטה כדי להוציא משם את האלמוגים.**

אמנם כן, יש דרגה שמתי מעט זוכים לה, כמאמר רבי שמעון: ראיתי בני עלייה והם מועטים. שבה האדם יושב במקומו ולומד וכל הניצוצות נמשכים אליו, כפי שביאר ה'אור החיים' הקדוש, שכאשר בני ישראל ישבו על אדמתם, לא הוצרכו לדרוך בכל המקומות הנידחים להוציא משם את הניצוצות הטמונים שם. אבל אין זו דרגתם של רוב רובם של בני האדם, ולהם הקב"ה שולח כל מיני המצבים מהאי טעמא.

הצורך לטפל ברפש

יש שעסקנים או יותר מזה רבנים או גדולי תורה, מדברים ביניהם בכאב: למה אנו צריכים להיות עסוקים עם כאלה תיקים כבדים? הנה איך הרב הגיע להיות רב? על-ידי שישב ולמד. ולאן הוא הגיע? - לטפל בתיקים שבין איש לאשתו. יומם ולילה הוא עסוק בתיקים לא נעימים. אין לו כבר את הריכוז שהיה לו פעם ואינו לומד כפי שלמד פעם. זה מאוד כואב לו.

אכן זוהי אחת מהדרכים שהקב"ה מביא את האדם לפעול מה שצריך לפעול. אמור תודה שאינך צריך להיות המתמודד עצמו, כי אם זה שעומד מבחוץ, קושר את החבל ומעלהו. אך בסופו של דבר כולנו נושאים בעול זה ויש לכך סיבה. ברור שלולא החטא ולולא כל הפגמים, זה לא היה אמור להיות באופן זה, ולעתיד לבוא כשהעולם יבוא לידי תיקון, זה באמת לא יהיה באופן זה. אבל כעת כשהעולם נראה כפי שהוא נראה, האלוקים מגלגל לידי האדם כל מיני מצבים להעלות בהם את חלקי הקדושה. פעמים שהמצב הוא שהוא עצמו נופל. נפילה לא חייבת להיות באופן החמור ביותר. זה יכול להתבטא באטימות הלב. אכן זה יכול להתבטא גם בדבר יותר חמור. אך פעמים שהוא רק עומד מן הצד. מכבדים אותו בהגבהה, לגשת לפלוגי ולהגביהו מהמקום שהוא נמצא.

אך תבין שמאז ומתמיד היה כך, על כל פנים מאז החטא הקדמון, שעות ספורות לאחר בריאת האדם, וזה חלק מתפקידם של בני ישראל. האדם אומר כך: 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי'. אכן בכלל 'שבתי בבית ה', הוא להעלות את ניצוצות הקדושה מהמקומות הנמוכים. כך אמר דוד המלך על עצמו: ידי מלולכות בדם שפיר ושליא.

בני אשר טיפחתי וריביתי

אתה יודע למה צריך ששת אלפי איש להטעין את הספינה בחול ולרוקנה? **זה פירשה להוציא את האלמוגים ממעמקי הים. אבל הנשמות קדושות מאוד. הן יהלומים. הקב"ה כיבד אותך לטפל בזה.** פעמים שצריך לטפל בדברים כאלה. כן, זה קורע את הנפש ויש שזה משאיר בה שריטה, אבל **הקב"ה קבע כך שנצטרך להתעסק בזה, וההצלחה אינה באה בין רגע. פעמים שזה לוקח זמן רב,** פעמים שרואים שעושים שני צעדים קדימה וצעד אחד אחורה, צעד אחד קדימה ושני צעדים אחורה. אבל הקב"ה עוזר. **אם האדם זוכר שהקב"ה העמיד אותו במצב זה כדי יעלה חלקי קדושה ויבכה בשמונה עשרה ויאמר: רבונו של עולם! הראה לי את הדרך כי אינני רואה כלום - הרי הוא מבין שמדובר בסדר הבריאה.**

זה בלא זה אי אפשר

אולם הקב"ה חפץ גם בחלק השני כמבואר כאן בשם משמואל. אי אפשר להיכנס לתוך הרפש אם אין דרך לחזור ולעלות. אפילו מצד חכמת חיים חייב האדם שתהיה לו דרך לחזור ולעלות. אם אין לו דרך, הוא יישאר יחד אתו למטה. יש שהאדם מתעסק עם רפש ואינו נזהר בכך. הוא אומר לעצמו: זהו תפקידי ואין לי מה לעשות. נגזר עלי לשבת בתוך הרפש ולהישאר שם, כי כל פעם כשאני מסיים עם תיק אחד, ועוד קודם לכן, מחכים לי כבר עוד ששה תיקים.

זה נכון שהעבודה אינה נגמרת, אבל **יחד עם כן הקב"ה רוצה שיהיו לך דרכים להתלהב בעבודת ה' ולהרגיש טעם בדברים שבקדושה ולהתעלות.** לא די בכך שתעזור לנשמות אחרות. אתה בעצמך צריך להתעלות. צריך שיהיו לך זמנים של התרוממות והתעלות שבהם תוציא ותעלה את חלקי הקדושה.

חשוב להבהיר שהמצבים האלה לא תמיד נראים באופן כזה. הם לא תמיד בצורה כזו שהאדם הולך למלחמה ומוצא יפת תואר. להיפך, בדרך כלל הם נראים כמו המצבים שאנו רגילים להם. האדם בביתו. לא נעים לדבר על דברים כאובים, אבל יש שצריך לקרוא לדבר בשמו. הוא מצא 'סמארטפון' בכיס בנו. זה מאוד מאוד כואב. אבל למה אתה חושב שזה שונה מהמצב שה'שם משמואל' מדבר עליו? אתה עומד כאן ורוצה להתעסק ברוחניות, וכל תשוקתך היא להעמיד דורות של יראי שמים. בשביל זה אתה מקדיש כל-כך הרבה זמן להביא פרנסה, להחזיק את הבית ולחנך את הילדים, וכעת זה מה שמצאת.

האדם מאבד עשתונות מזה, אבל העולם לא נחרב. מדובר סך הכל ברפש. הוא לא יודע מה לעשות. הוא מתלבט - לומר או לא לומר? הוא מתקשר למחנך - להעיר לו, להעניש אותו? לזרוק אותו החוצה? בלבול אחד גדול. אומרים לו לאדם: למה אתה חושב שזה שונה ממה שה'שם משמואל' מדבר עליו? **הן כעת אתה צריך לטפל בזה, מה החילוק כיצד?**

הנה הוא מצמיד לו אברך שידבר אתו, וכעבור זמן מה האברך חוזר אליו ואומר לו: אינני יודע במה הוא אוהז? אינני יודע אם הוא אומר לי את האמת או משקר עלי? האם זה מעשה נעדר או יותר חמור מזה? כך בדיוק זה נראה כשצריך לטפל ברפש. זה לא סיפור נעים. זה באמת לא סיפור נעים. אבל **מה שאתה מנסה לעשות עכשיו, זה לנתק נשמה מהרפש שהיא שקועה בה.** אתה מנסה להוציא אותה. ככה זה כל פעם שאתה מנסה לעזור לבחורים תועים ומטפס על קירות. אתה מנסה לנתק. זה לא הולך בקלות.

עזור לי להצליח בשליחותי. וכן תשליך את עצמך בשעות קבועות לים התלמוד, אז תתנתק מכל העניינים. אכן אדם כזה חייב לקבוע לעצמו חברותות. הוא לא יכול ללמוד לבד כי מוחו משתולל. **אתה חייב זמנים שבהם אתה מזין את נשמתך, ורק כך תוכל להמשיך במילוי תפקידך.**

וכך הוא לגבי הטיפול עם בני המשפחה עצמם. אם רואה אדם שהוא עסוק כל היום בדברים קטנוניים... ואפילו אמהות... תלוי אמנם במוחין שיש להן, ולא הרי זו כהרי זו. איך שלא יהיה הן עסוקות במשך היום בדברים קטנוניים לרוב. **חייב שיהיה לו לאדם כזה זמנים קבועים לדיבור עם הקב"ה.** תפילה, אמירת תהלים, שפיכת הלב... **צריך לדעת להעלות את כל חלקי הקדושה. לא לחינם הקב"ה שולח את האדם למטה.**

דרך של עלייה

עוד זאת צריך האדם לדעת: **חוצץ מזה שהקב"ה נתן לך שליחות להעלות דברים מלמטה, הוא רוצה גם שתזדכך על-ידי התהליך ותיבהך לאיש אחר.** זהו תמיד חלק גדול מאוד מהעבודה. ואיך האדם נהפך לאיש אחר? לא על-ידי שאיבת סיפוק מהפעילות שהוא עושה. זה אינו מועיל. זה רק מגרע, כי זה הרגשה של 'כוחי ועוצם ידי'.

האדם צריך ללמוד לסבול את סובכיו גם כשקשה לו, האדם צריך ללמוד להתנתק מדי פעם מהכל. צריך לזכור מה שאמרו חז"ל לגבי מי שהתענה תענית חלום בשבת שהגם שהיה צריך לעשותו, עליו לשבת תענית לתעניתו, כי סוף כל סוף לא היה לו עונג שבת. אף כאן, **אם האדם יושב בתוך הרפש כי הוא צריך לטפל בדברים הזקוקים לטיפולו, הגם שהקב"ה אומר לו "אתה צריך לעשותו",**

ה'שם משמואל' אומר: יש מהלך בשבילך. ראשית כל הקב"ה ממלא את לבך בחול, כל פעם באופן אחר. יש שהאדם אומר בפליאה עצמית: לא יודע איך תמיד אני מגיע למקומות האלה. למה תמיד אני בדיוק נמצא שם או בדיוק התקשרו אלי או זה קרה לידי? תמיד זה פוגש אותי. תמיד אני מוצא את עצמי ליד הרפש.

אכן האלוקים אינה לידך, אבל **כעת תפקידך לקיים מצוות מעשיות.** ה'שם משמואל' נותן לנו בשם אביו מהלך די ברור. יש שני שלבים שעליך לעשות כשאתה נמצא ליד הרפש. השלב הראשון הוא **לעשות מצוות מעשיות - בתקיפות, יותר מכפי הרגיל.** אתה מנסה לעזור ואינך מתייאש ואינך נותן לעצלות להתחמק פנימה, אך אתה אומר: **הקב"ה העמיד אותי כאן, תן לי לראות מה הקב"ה רוצה שאעשה עכשיו. אם זה הדבר הנכון - אעשנו. זה קשה? אז מה?**

עולה ומעלה ומתעלה

השלב השני הוא **להוציא את החול מהספינה ובכך להעלות את עצמו ואת פלוני עמו.** זהו סוף העבודה ושלמותה. יש שהאדם אומר: אני עוסק במצוה כה גדולה שהקב"ה אינו זקוק לתפילת המנחה שלי. אני הרי עוסק בפיקוח נפש ממש. לא נכון, זה טעות גדולה. **אתה הרי צריך להעלותם? איך תעלה אותם? על-ידי שתתפלל אתה חונן לאדם דעת.** הקב"ה רוצה שתהיה 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה'. את ה'סולם מוצב ארצה' יש לך כבר **וכעת אתה צריך לעסוק בדברים שמימיים.** עליך לקום באשמורת הבוקר, או אפילו **תוך כדי המצוות מעשיות,** אתה מנסה להזכיר לעצמך - רבונו של עולם! אני לא יכול בכוחות עצמי, אתה זה שהבאת אותי הנה,

וכשאתה מתנתק, אתה עולה למעלה, ומושך אתך את חלקי הקדושה. עוד אופן שהבאנו כדוגמא הוא שאם האדם התרגל לדבר האסור והתחבר לזה רגשית, ואז הוא נלחם עם עצמו עם הרבה תפילות והשתדלות בכל מיני האופנים להתנתק מהם, אזי הוא מעלה את כל הניצוצות ממטה למעלה, כי הוא כבר היה למטה, התקשר כבר ואז התנתק. ה'שם משמואל' מסביר שזוהי הפרשה של יפת תואר. חשקת בה, אך לא לקחת אותה, ובזה אתה מוציא ממנה את חלקי הקדושה ומעלה אותם.

ואמרנו שכך הוא לגבי כל מי שהקב"ה אינה לידו לטפל במצבים סבוכים ובלתי נעימים (זה כולל בוודאי גם עניני מחלוקת שאינם שונים במאומה), וודאי שהוא יכול להתלכלך ג"כ, אבל מפני כך הוא צריך להלהיב את נפשו כדי לחזור ולעלות ולהעלות את פלוני עמו. אין לו היתר להישאר למטה. הוא צריך לקיים בעצמו 'לטבול ולצאת'. לעשות מה שצריך ומיד לעלות ולהחזיר את הכל אל הקדושה, ובזה הוא מתקן חטא עץ הדעת ועולה ומתעלה עד אין שיעור.

הוא צריך ללכת אחר כך למקווה ולעשות עבודה טובה לטהר את מוחו.

זה לא שונה ממנהל מוסד שצריך לפטר מלמד. אתה חייב לעשותו, אבל זה לא אומר שאינך הולך לשלם על זה מחיר. עשה את זה והתפלל לה' שלא תוסיף חס ושלום שום עגמת נפש יותר מהצורך, וזכור שאתה חייב אח"כ לחזור ולעלות למעלה. אם אינך חוזר ועולה, לא עשית מה שהיית צריך לעשות.

סיכומן של דברים

לסיכום: חז"ל אומרים לנו במסכת ראש השנה שהדרך להוציא מהים את האלמוגים היקרים היא על-ידי ספינה שממלאים בחול עד שהיא נוחתת למטה, קושרים אליה את האלמוגים ואז מוציאים את החולה והאלמוגים נמשכים עמה. אומר ה'אבני נזר' שזה עולה על כל אחד שכאשר הוא מתדבק בגשמיות, הוא עושה מצוות מעשיות, ואז הוא עולה למעלה ומושך אתו כל מה שצריך להעלות.

אחד מהאופנים הוא המעבר מימות החול לשבת. אתה מתעסק במסחר

יום ראשון פרשת ראה י"ט אב תשפ"ו

להתרגל להתנהג נכון עם השפע

לי את החיל הזה, הרי הוא כאילו אומר שהוא בעל הבית, הוא אלוהים. הוא מייחס לעצמו את מקור ההצלחה.

בכך עוסקת הפרשה. אין זו התמודדות פשוטה. **האדם נכנס לארץ ישראל, מתחיל להצליח, וכל אשר הוא צריך מצוי בידו. דווקא אז עליו ללמוד כיצד להיות יהודי. הוא מוכרח ללמוד כיצד לחיות בתוך השפע מתוך הכרה מתמדת במקורו.** שאם לא כן, עלול הוא לרדת מטה מטה, וכל מעלתה של ארץ ישראל - קדושתה, והשפע הרוחני והאפשרות להתדבק בה' - עלולים לרדת לטמיון. וכפי שאמרו צדיקים רבים על הפסוק "זה לעומת זה עשה האלקים": ככל שהקדושה גדולה יותר, כך גם כוחו של הצד שכנגד מתגבר כדי להפיל את האדם. ובפרשתנו מובן היטב מדוע. אותו שפע עצמו, אותה ארץ "זבת חלב ודבש", אותם שבעת המינים, יכולים להיות דרך לעלייה או חלילה לנפילה. על זה נאמר: "צדיקים ילכו בם ופושעים ייכשלו בם". **הצדיקים רואים בשפע קרבת הקב"ה, מכירים בטובו, ומתוך השפע גופא מתעוררים לאהבה ולהודאה.** ואילו הפושעים שוכחים שמקור הכל הוא הקב"ה, ומאותו רגע נעשה השפע עצמו סיבה לנפילתם, עד שהוא מוליך אותם אל היפך התכלית.

התרגשות עד כדי הודאה

מגיעה פרשה שלמה בתורה והפסוקים פונים אל היהודי ואומרים לו: בא ונלמד אותך כיצד לחיות בתוך השפע. אתם עומדים להיכנס לארץ ישראל, ושם ימתין

הסכנה הטמונה בשינוי הדרסטי

אם מתבוננים בתמונה הרחבה של פרשת עקב, רואים שכמעט לכל אורכה עוסקים הפסוקים באדם הנכנס לארץ ישראל וזוכה לשפע רב יותר: יותר גשמיות, יותר הצלחה ויותר הרחבת הדעת. השאלה המרכזית היא כיצד עליו להתייחס לכל השפע הזה.

ארבעים שנה היה האדם במדבר, ועוד קודם לכן היה במצרים. מעולם לא חי במצב שבו כל צורכיו מצויים בידו. ועתה יש לו נחלה, בית, שדות, כרמים, בקר וצאן, וכל צורכי החיים. ובכן, **עבודה גדולה מוטלת עליו: לדעת כיצד להתנהל בתוך השפע מבלי ליפול.** כי כידוע, הגשמיות עלולה למשוך את לב האדם, עד שכל חיותו נשאבת אליה. ממילא עלול להיוולד **בלבו הרגש של "כוחי ועוצם ידי"**, ותחושה זו היא חורבן למהותו הפנימית של האדם.

כפי שכתב ה'שפת אמת' וכך כתב השפת אמת בביאור עניין המרגלים: הם חששו שכאשר ייכנסו לארץ ישראל, ימצאו בה את כל צורכיהם בשפע, והשינוי החד והפתאומי עלול להביאם לידי תחושת "כוחי ועוצם ידי". משום כך העדיפו להיות עסוקים בבכי על כך שלא יוכלו להצליח, הגם שזה גובל בכפירה (כי הקב"ה אמר שיצליחו), ובלבד שלא ייתפסו ברשת של 'כוחי ועוצם ידי'.

ויש לזה בוודאי נקודה של אמת, כי כאשר האדם אומר: 'כוחי ועוצם ידי עשה

בידך כל אשר תאווה נפשך, לא תשכח מי הוא שנתן לך את כל זאת. **כאשר האדם זוכר, גם בשעה שהוא עוסק בענייני הגשמיות, מי הוא המשפיע לו את כל הטוב, הרי שאף הגשמיות עצמה נעשית אצלו כלי להתעלות ולהתקרב אל הקב"ה.**

כח השפע לקרב אל ה'

נשאל שאלה. אפשר שהיא תישמע פשוטה, אך ראוי לשאול אותה במפורש: אם ארץ ישראל היא המקום שנועד להביא את האדם לדבקות עצומה בה', כפי שעולה מלשונות הפסוקים שבסוף פרשת עקב - "ולדבקה בו", "ובו תדבק" - מה הצורך בכך שתהיה "ארץ זבת חלב ודבש"? לכאורה, השפע הגשמי אינו אלא גורם מפריע. וכי לא היה עדיף אילו הייתה מתקיימת בה הנגהת "פת במלח תאכל..."?

אדרבה, הרי ארץ ישראל נקנית בייסורים. היא המקום שבו האדם מתעלה בעבודת ה' וזוכה למדרגות גבוהות של קדושה. מדוע, אם כן, מדגישה התורה פעם אחר פעם את השפע הגשמי שבה? "לא תחסר כל בה"; אין דבר שחסר בה. התורה מפרטת את מעיינותיה, את תהומותיה, את פירותיה ואת כל מעלותיה. לשם מה כל זה?

התשובה היא, שכאשר האדם מתייחס אל הטוב בדרך הנכונה, הוא מתבונן בו, מכיר במי שנתן לו אותו, ומתוך כך מתמלא התפעלות מאהבתו של הקב"ה. באותה שעה השפע אינו מרחיק אותו, אלא להפך - נעשה אמצעי לקרבו אל הקב"ה.

אם כן, השפע, כאשר ניגשים אליו מתוך ההכרה הראויה, אינו רק שאינו מעכב את עבודת ה', אלא אף מסייע לה ומקרב את האדם אל בוראו. זהו יסוד הדברים.

לכם שפע גדול, שפע שאין לכם כל מושג בעוצמתו ובנעימותו. אולם בתוך כל זאת - היו יהודים. הפרשה באמת פותחת במצות ברכת המזון - 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך'. התורה מלמדת את האדם להשתמש בטוב שהוא מקבל באופן כזה, שהטוב עצמו יעורר אותו עד שתתמלא נפשו התפעלות מטובו של הקב"ה, ומתוך כך יפתח בשירה, בהודאה ובהלל לפניו.

עד כדי כך שהרמב"ן כתב על 'ואכלת ושבעת וברכת' שאין זו מצווה בלבד, אלא גם תיאור של התוצאה הראויה. כך טבעו של אדם: **כאשר הוא אוכל ושבע, ומכיר באמת מי הוא שנתן לו את מזונו, אין הוא יכול להישאר אדיש. לבו מתמלא הודאה, והוא אומר: ריבונו של עולם, אין בפי מילים להודות לך.**

כך הרי רואים גם כאשר אדם היה שרוי במצוקה גדולה, ולא היה יכול להסתדר, ואחד בא ומושיעו ומוציאו מבירא עמיקתא לאגרא רמא, הרגש הטבעי שמתעורר בלבו הוא: כיצד אוכל להודות לך? הוצאת אותי מן החושך אל האור.

אולם כל זאת בתנאי שהאדם קולט את מצבו. כאשר הוא מכיר עד כמה הוא קטן וחלש, ועד כמה אין בכוחו להסתדר לבדו, והוא מבין מי הוא שסייע לו - אזי כל טובה שהוא מקבל מזכירה לו מחדש את הקב"ה, ומעוררת בו תשוקה גדולה יותר להתדבק במקור הטוב. הקב"ה הוא מקור כל הטוב, והלב מבקש להתקרב אליו עוד ועוד, להודות לו ולהידבק בו.

זהו מה שהתורה רוצה ללמד אותנו, פסוק אחר פסוק. אין זה בכדי שנזכרת כאן מצוות ברכת המזון. כל עניינה של הפרשה הוא שגם כאשר תבנה בתים טובים, ויהיה

שהיא מביאה, בכך שהיא מאפשרת לבצע משימות במהירות וביעילות רבה יותר, אך אם לא ילמדו כיצד להשתמש בה באופן נכון ואחראי, היא עלולה לגרום לנזקים עצומים. המושחתים הגדולים שבעולם בעצמם יודעים שזה יכול לגרום להרס וחורבן לאנושות. המחשב יוכל להבין שהורו לו להחריב את העולם ויתחיל לעשות פעולות בכיוון הזה. זה לא דבר רחוק. זו מציאות.

אחד התחומים שבהם כבר נראה התועלת הגדולה ביותר הוא עולם הרפואה. אולם דווקא שם ניכרת גם עוצמת האחריות הנדרשת.

כך, למשל, בטיפול הכימותרפי. במשך שנים רבות נעשו חישובים וניסיונות רבים כדי לקבוע את המינון המתאים לכל חולה, באופן שיפגע ככל האפשר בתאים החולים וימזער את הפגיעה בתאים הבריאים. פעמים רבות היה צורך בהתאמות חוזרות, בהחלפת תרופות ובהערכת מצבו של כל חולה מחדש. כיום נולדה מציאות חדשה שמכניסים את דם האדם למחשב והמחשב מבין באופן מדויק מה הגוף צריך, וכך כל אחד מקבל את המינון המדויק שבבילו. אף אחד אינו מקבל מה שהאחר מקבל. לא כפי שקרה עד היום שהיו רק כמה סוגים. וכך הוא לגבי עוד מקצועות ברפואה. בדם הרי רשום באופן ברור איזה סוג הוא. מכניסים אותו למחשב והמחשב מיד מגלה באיזה אופן אפשר להציל את האדם. נמצא, שבאותו כוח עצמו הטמון בטכנולוגיה יש פוטנציאל עצום להצלת חיים, אך גם אפשרות לגרום לנזק אם ייעשה בו שימוש בלתי נכון.

כאשר האדם ניצב מול דבר חדש, בעל עוצמה רבה, הוא מבין מיד שאין די בהתפעלות מן האפשרויות שהוא פותח.

כביכול אומר הקב"ה: אני עתיד לתת לכם נחלות, בתים טובים וכל טוב. והרי הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו. לכן מודיעה התורה את שבחה של ארץ ישראל. זוהי ארץ אשר "עיני ה' אלוךך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה". אין היא כארץ מצרים, שבה היה צורך לשאוב מים מן היאור כדי להשקותה. ארץ ישראל היא "ארץ חמדה טובה ורחבה", והאדם הנכנס אליה צריך לדעת מהי המתנה שניתנה לו.

כל עוד האדם מבין שכל הטוב שבארץ ישראל אינו אלא גילוי של טובו וקדושתו של הקב"ה, ושהוא נועד לעורר אותו לאהבה ולהודאה, הרי שהשפע ממלא את ייעודו. הוא עומד ואומר: "כי טוב חסדך מחיים, שפתי ישבחונך". **חסדו של הקב"ה יקר מן החיים עצמם.** איזה חסד? **אם שפתי יכולות לשיר לך, זה יותר נעים מהחיים עצמם.** ובכן, יש לפניו אפשרות להתמלא התפעלות מטובו של הקב"ה. הוא רואה את ההרים, את המעיינות ואת שבעת המינים, שכל אחד מהם רומז לאחד משיעורי התורה, טומאה וטהרה... הכל מלא קדושה. **'לאכול מפריה ולשבוע מטובה'. רק תיגש נכון אל הטוב. יש לך טוב, תלמד איך להסתדר אתו.**

טכנולוגיה שבונה ומחריבה עולמות

נביא דוגמא מן השנים האחרונות. אנו עדים להתפתחותה המהירה של טכנולוגיית הבינה המלאכותית (AI), ההולכת ומתקדמת בקצב שקשה לעוצרו. בתחילה נראתה כתופעה מצומצמת, אולם כיום כבר ניתן לראות כיצד בכוחה לשנות תחומים רבים בחיי האדם. משום כך עוסקות המדינות המובילות בעולם בקביעת כללים וחוקים לשימוש בטכנולוגיה זו. **ברור לכול שיש צורך לדעת כיצד להשתמש בה.** אמנם כבר עתה ניכרת התועלת הרבה

הוי אומר: את האדם מקבל שפע גשמי, והוא רואה בו דבר נפלא. אכן, **השפע הוא מתנה גדולה. אולם דווקא משום כך צריך לדעת כיצד להשתמש בו.**

גשמיות היא דבר מפחיד

אכן כן, גשמיות היא דבר מפחיד. הגשמיות היא דבר שיש לנהוג בו ביראה ובזהירות. לא רק מבחינה רוחנית, אלא אף מבחינה גשמית. יש הסבורים שזהו עניין הנוגע רק למי שמבקש להיות "עובד ה'", אך אין הדבר כן. **הגשמיות טומנת בחובה כוח גדול: היא יכולה לרומם את האדם עד מאוד, ומאידך גיסא היא עלולה להביאו לידי נזק ואף לסכן את חייו.** כך היא דרכו של עולם.

לדאבון הלב, יש רבים הנפטרים בדמי ימיהם מהתקפי לב, משבץ מוחי וממחלות אחרות, וחלק ניכר מן התחלואה קשור לאורח חיים בלתי בריא, ובכלל זה להרגלי אכילה בלתי שקולים. וכבר כתב **הרמב"ם** בהרחבה על חשיבותה של הנהגה נכונה בענייני האכילה והשמירה על בריאות הגוף, וכל הרופאים מעידים על כך.

סיפרנו בעבר על הרה"ק **רבי יוחנן מסטאלין** זיע"א שפעם היה אצל אחד מבניו של קדושים והלה כיבדו בפירות. רבי יוחנן סירב לאכול מהם. כששאלו המארח לפשר הדבר, השיב שהוא סובל מסוכרת. אמר לו המארח: "סטאלינער רבי! וכי יראים אתם מן המיתה?" השיב לו רבי יוחנן: "לא! אינני ירא מן המיתה, אבל למות מאכילה! זאת לא!"

זה כל-כך פשוט, כל-כך נכון. ודאי שיש דברים הנתונים בגזירת שמים, אולם **כאשר אדם מוזק לעצמו מפני שלא הצליח למשוך בתאוותיו ולהתאפק, זהו דבר מאוס.** זהו גם אחד הרעיונות המרכזיים של פרשת

עליו ללמוד כיצד להשתמש בו. **כוח גדול מחייב אחריות גדולה, ואין דרך אחרת אלא לחנך את האדם לשימוש נכון.**

כך בדיוק לגבי שפע גשמי. בני ישראל יצאו ממצרים ועברו את שנות המדבר. הם טרם הכירו חיים של שפע ורווחה. אם ייכנסו לארץ ישראל מבלי ללמוד כיצד להתייחס אל השפע, הוא עלול להפוך ממקור של ברכה למקור של נפילה. הם יהרסו לא רק את הקדושה, אלא גם בגשמיות - אנשים ימותו. הם יתחילו לאכול מאכלים שאינם בריאים וימותו. לכן מקדישה התורה פרשה שלמה לחינוך האדם **כיצד לחיות בתוך השפע. כאשר אתה פוגש בטוב שהקב"ה משפיע עליך, אין די בכך שתינה ממנו; עליך לדעת כיצד לגשת אליו, כיצד להשתמש בו, וכיצד להפוך אותו לאמצעי להתקרב אל הקב"ה ולא חלילה להתרחק ממנו.**

דבר טוב לומדים מכל אחד

לסבר את האוֹזן: נתבונן בשתי תרבויות שונות: תרבות המערב, שאמריקה היא מן הבולטות שבה, ולעומתה תרבות יפן. במדינות מערביות רבות מתמודדים עם שיעורים גבוהים של בעיות ומחלות הקשורות לאכילה בלתי מאוזנת. רבים סובלים מבעיות בריאותיות המצריכות טיפול קבוע. לעומת זאת, ביפן מקובל לחנך (לא מחמת עבודת ה') כבר מגיל צעיר לאכילה מתונה ולשליטה עצמית. מרגילים כל אחד לאכול לא יותר משמונים אחוז ממה שרוצים לאכול, ולהמתין עד שירגישו תחושת שובע, כי למוח לוקח לפחות עשרים דקות להבין שהוא כבר שבע. יש מעט מאוד בעלי משקל יתר ביפן. ורבים חיים שם מעל מאה שנה ואף מעל מאה ועשר שנה. אין זו הנהגה הנובעת מעבודת ה', אלא מטעמי תרבות, נימוס וחברה, ואף על פי כן, מותר ללמוד מהם.

ליהנות. ואם לא תעשה אותם באופן הנכון, לא יהיה לך טוב לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

על כן, לכתחילה, כאשר אדם ביקש לאכול בשר, היה מביא קרבן, ומתוך כך היה מבין שהכול שייך להקב"ה. רק לאחר מכן היה אוכל את חלקו. אולם עתה, עם הכניסה לארץ ישראל, התורה מתירה גם אכילת בשר חולין, אך בד בבד מלמדת כיצד לעשות זאת בדרך הנכונה.

מפרש רש"י על פי הגמרא במסכת חולין: "כי ירחיב - לימדה תורה דרך ארץ שלא יתאוה אדם לאכול בשר אלא מתוך רחבת ידיים ועושר".

התורה מלמדת בזה את האדם שלא כל דבר הראוי מצד עצמו ראוי לו בכל מצב. ייתכן שאין זה הזמן להוציא ממון רב על מאכלים יקרים, כאשר הדבר עלול לפגוע בפרנסתו. אולם **כאשר הקב"ה הרחיב את גבולו ונתן לו שפע, רשאי הוא ליהנות ממנו בדרך שהתורה התירה.**

ועדיין אין זו סוף ההדרכה. אם האדם מתגורר סמוך למקדש ובאפשרותו להביא שלמים ולאכול מבשרם בקדושה, הרי זו הדרך הראויה. רק כאשר הוא גר בריחוק מקום, ואינו יכול לעשות כן, אומרת התורה: "וזבחת... ואכלת בשר" - והתירה לו לאכול בשר חולין.

כללים לשימוש נכון בגשמיות

רש"י מלמד כאן יסוד גדול בהבנת היחס הנכון אל השפע הגשמי. אין הדברים תלויים רק בכמות הכסף שיש לאדם, אלא בדרך שבה הוא מתייחס אל הגשמיות ומשתמש בה.

לא בכדי קבע הרמב"ם את ההלכות העוסקות בהתנהגותו של האדם בעניינים

עקב. יש סיבה לכך שהקב"ה משפיע שפע על האדם. אין הוא נותן שפע רק כדי להעמידו בניסיון. **השפע הוא מתנה גדולה, והוא נועד להיות מקור לברכה ולהתעלות.** אלא **שעל האדם ללמוד כיצד להשתמש בו כראוי וכיצד לנהוג בו במידה הנכונה.** כאשר הוא עושה כן, **השפע עצמו נעשה כלי לעבודת ה' ומביא לו תועלת גדולה, הן בגשמיות והן ברוחניות.**

כי ירחיב את גבולך

רש"י הק' מציב זאת כיסוד מוצק בפרשתו. בפסוק נאמר: "כי ירחיב ה' אלויקך את גבולך כאשר דיבר לך ואמרת אוכלה בשר כי תאוה נפשך לאכול בשר בכל אות נפשך תאכל בשר". התורה מלמדת את האדם: **אם רצונך לאכול בשר, הבה נלמד כיצד עושים זאת כיהודי.** בא נלמד. בתחילה, אכילת הבשר הייתה קשורה לקרבנות. האדם היה מקריב את קרבנו לה', חלק ממנו היה עולה לגבוה, ומתוך כך היה מכיר שמקור הכול הוא הקב"ה. לאחר מכן היה אוכל את חלקו בקדושה ובטהרה, במקום הראוי לכך.

אך מה הדין כאשר האדם מבקש לאכול בשר חולין? האם הדבר מותר? אכן, מותר הוא, אולם גם לכך יש דרך נכונה.

אמנם כן, בתחילה זה לא היה כן. וכי למה תאכל בשר סתם? לא משום שהאדם צריך להיות פרוש מן העולם, אלא שעליו לדעת שהגשמיות היא כוח גדול, ולכן יש לגשת אליה מתוך סדר והכוונה נכונה. כאשר האדם מרגיל את עצמו לחשוב כך, הוא מבין שיש בעולם עניינים גשמיים שמותר לעשותם, אלא שחייבים להשתמש בהם בדרך הנכון.

אם תעשה אותם באופן הנכון, יהיה לך טוב בעולם הזה ובעולם הבא. תוכל אף

התורה מדריכה את האדם ללכת בדרך האמצעי. אין היא דורשת ממנו למנוע מעצמו את ההנאות המותרות, ואף אינה מעודדת פזרנות חסרת גבולות. **היא מחנכת אותו להשתמש בשפע מתוך איוון, אחריות ושיקול דעת.**

השחחה פירושה עיוות של הצורה הראויה. **לכל מידה יש את צורתה המתקנת, וכאשר האדם נוטה לקצה מן הקצוות, הוא מעוות אותה.** לעומת זאת, **נפש בריאה היא נפש שיש בה חמימות ונעימות, אך יחד עם זאת היא שומרת שכל דבר יהיה במידה, במשקל ובמשורה.** משום כך גם **ביחס לממון מוטלת על האדם העבודה למצוא את מקומו בדרך האמצעי, שהיא הדרך הישרה והנכונה.**

הצמצום ככלי עזר

אכן, פעמים שהקב"ה עוזר לאדם והוא חי בצמצום. **אם יש לו ישוב הדעת, הוא בוחן כל הוצאה בטרם יוציא את כספו,** ושואל את עצמו אם היא נחוצה ואם היא ראויה. אמנם הנהגה זו נובעת מן הצמצום הכלכלי, אך בסופו של דבר היא מחנכת אותו לחיים מאוזנים, משום **שהיא מרגילה אותו לשקול כל דבר ולברר אם אכן הוא זקוק לו.**

ויש גם מצבים שהוא מרגיש על דבר מסוים שאם לא יקנה או יעשה אותו, ייגרם עוגמת נפש גדולה לבני ביתו. הוא אומר: אינני מבין מדוע בשמחת האחיינית כולן צריכות ללבוש בגדים באותו סגנון, כאשר הדבר כרוך בהון תועפות, בעוד שיש להן בגדים מעולים בארון. אולם כבר ניסיתי להתנגד, וראיתי עד כמה הדבר משמעותי בעיני בני המשפחה. אם ההתנגדות תביא לידי כעס או מריבה, אין הדבר כדאי. לפיכך אני עושה מה שצריך. הוא מתייעץ עם אדם נוסף והלה אומר לו: כן, תדע שככה זה אצל הנשים.

הגשמיים בהלכות דעות. שם הוא מעצב את דרך מחשבתו של האדם ומלמד כיצד יהודי צריך לחשוב ולנהוג: להיות אדם ישר, שדעתו מיושבת והנהגתו מאוזנת.

היסוד הוא זה: הגשמיים הם כוח היכול להעלות את האדם למדרגות גבוהות, ומאידך גיסא עלול להורידו חלילה עד שפל המדרגה. משום כך אין די בכך שהדבר מותר מצד הדין; יש לדעת כיצד להשתמש בו. לשם כך נדרשים כללים, גבולות וסייגים.

לפיכך, **כאשר האדם מבקש לעסוק בדבר גשמי מסוים, עליו לשאול תחילה:** האם הדבר מתאים ל? האם הוא נכון עבורי במצבי? ורק לאחר שהתברר לו שכן, עליו ללמוד כיצד לעשותו בדרך הנכונה.

כך, למשל, מפרש רש"י **שעל האדם לבחון אם יש בידו אמצעים המאפשרים לו להרבות באכילת בשר.** כאשר אדם רואה אחרים עושים משהו, **והוא מבקש לנהוג כמותם מבלי לשאול אם הדבר מתאים גם לו, הרי שהוא חסר את נקודת הבריור היסודית.** מבחינתו, אם הדבר מותר - הוא מתאים לכל אדם ובכל מצב. אולם אין זו דרכה של תורה.

הרמב"ם מבאר יסוד זה בדבריו על הדרך הממוצע. האדם עלול לנטות אל הקמצנות, ומנגד עלול להיסחף אחר הפזרנות. בשני המקרים מדובר ביציאה מן המידה הראויה.

הפזרן מכלה את ממונו שלא לצורך, ואף אם אינו מגיע לידי עניות, עצם ההנהגה מבטאת **פחיתות הנפש.** ומאידך גיסא, הקמצן נמנע מלתת צדקה ואינו מספק כראוי את צורכי אשתו ובני ביתו, מפני שהוא נאחז בממונו יתר על המידה. **בשני הקצוות הללו חסרה המידה הישרה.**

או לשני אברכים שילמדו אתו, והוא אומר: לא! אני משלם כבר מספיק שכר לימוד. אכן כן, מאוד קשה לו לאדם להוציא כסף על דבר כזה. כשאינו לו כסף מיותר, אז נסיונו קשה פי עשר, אך אז זה לא דווקא מגיע ממדה מושחתת, אלא לכל היותר זה מגיע מחוסר אמונה ובטחון. אבל כשיש לו לאדם, אם יש אצלו מדה מושחתת זו של הכילות, הוא מתנגד ללא שום הגיון - לא מעוניין לתת כסף לדבר כזה. יש דברים שאני נותן בשבילם ויש דברים שאיני נותן בשבילם.

המבחן של הקמצנות המושחתת

ללמוד להתנהג נכון עם השפע הגשמי, פירוש לעבוד על המדות. האדם צריך לעבוד על עצמו שמבטו יהיה נכון, שדעותיו יהיו מתוקנות. האדם צריך להיות אמיתי עם עצמו ולתת לעצמו לעמוד על המבחן: הן אמרת בבית שאין לך מספיק כסף. היית צריך לראות איך אמרת את זה. עם כל הבטחון אמרת את זה. אין לי, אין לי את הכסף. לגבי מה אמרת את זה? לגבי דבר שאותך אינו מעניין ואת אשתך זה מעניין מאוד. היא מרגישה שחייה תלויים בו. או יותר חמור מזה. זה היה נוגע לגבי טיפולי השיניים של אחד מילדיך. הרופא אמר שכדי לקבל מימון מהביטוח תצטרך לחכות חצי שנה, אבל הוא אמר גם שעד אז מצב השיניים ילך ויחמיר ויתכן שיצטרך לעקור אותן, ואתה אמרת: נחכה חצי שנה, מה לעשות? אין לי. ובאותה תקופה (כעבור חדשים עדיין נקרא באותו זמן) כשזה נגע לך לנסיעה למקומות הקדושים וכדומה, פתאום המנגינה התחלפה - כולם עושים את זה. פתאום הוא החליט שיש לו איזו דרך לממן את זה וזה לא יגרום לו לחובות.

התשובה היא: **אתה לא מוכן להשקיע מאמץ כשמדובר במשהו שלא נותן לך**

אמנם לא אצל כל הנשים זה אותו דבר. זה מאוד תלוי באיזו עזרת נשים מדובר ואיזו הערות מקבלים מהגיסות וכו'. אולם בכל מקרה, האדם משתדל לבחון בכל פעם מחדש אם ההוצאה אכן מוצדקת אם לאו. נמצא שגם **כאשר הנהגת הצמצום נולדה מתוך הכרח, בריא הוא לנפש.** כפי שהרמב"ם כתב בפירוש שהכילות ופזרנות הן מדות, והאדם צריך להגיע אל האמצע, ואם אינו עומד באמצע אלא בקצוות, הרי הוא מושחת. מנסה האדם להגיע אל האמצע, ואם הוא נופל כפעם בפעם אל אחת מהקצוות, הלא הוא בשר ודם, אבל **תמיד הוא מנסה לחזור אל האמצע.**

שורש הבעיה הוא בנפש

וכפי שאצל הכסף זה כך, מלמדנו רש"י הק' שכך הוא לגבי האוכל. התורה לא התירה אכילת בשר כדי שתשוב: אם יש לי מספיק כסף - מה הבעיה? בל נשכח שאם יש לו לאדם מדה מושחתת, הוא ישתמש בה ללא קשר לכמות הכסף שיש לו. למשל, זה שאין לו מספיק כסף, אם מדת פזרנותו קיימת, תהיה לו את ההשחתה לבזבז כסף גם אם אין לו כסף, כי אינו יכול להתאפק, ואז תצא מזה עוד בעיה כבדרך מקרה שיגרום לו להזדקק יותר לבריות. תמיד זה כך. **מדה מושחתת גורמת לתוצאות בעייתיות.** בדיוק כמו מי שאינו יכול להתאפק מלאכול שזה גורם לו לחלות ולמות. **שורש הבעיה הוא תמיד בנפש.**

וכך הוא לגבי הקמצנות. האדם מקמץ את ידו כשזה נוגע לפלוני. פלוני זקוק בדחיפות לכסף, והוא אומר: אני לא מחזיק מזה. פלוני מתייסר, והוא סוגר את לבו וידו בחזקה. יש שזה מגיע משורש של גאווה, ויש שזה מגיע מחוסר אמונה ובטחון. זה מצוי מאוד לגבי צרכים רוחניים. בנו זקוק לאברך

זוכה לחתן את בנו. הוא נמצא ממש לפני החתונה ויושב ומתבונן כמה הרפתקאות עברו עליו ועל בנו ומודה לה', ותוך כדי שהוא יושב ומודד, נכנס מישהו ומציע לו לעזור למישהו שמחתן באותו לילה או באותו שבוע וקשה לו מאוד. הוא מתחיל להתלבט במוחו - הן גם אני מחתן, איך יהיה לתת גם לו? **אך אז הוא אומר לעצמו: איך אוכל שלא לתת? אקח לעצמי ולזולתי לא אתו?! וכך הוא מחליט לנגוס משל עצמו ולתת לפלוני נתינה הגונה. מה הביא אותו להחלטה זו? - התפעלותו מזה שהקב"ה עזר לו. רגשי ההודאה שהוא הוצף בהם.**

אתה צריך למצוא את עצמך במצב כזה. הלחינם אמרו שסעודה יהודית היא כזו שעניים מסבים על השולחן?! זה חלק מהעניין. זה לא תוספת, אלא מפנימיות הדבר הוא. האדם יכול לעשות לעתים שבעה עשר דברים מבלי להבין את השורש, וחבל. צריך לתת לעניים? - אני נותן לעניים. אני עושה מה שצריך. לא!!! זה צריך לצאת מתוך הכרתך. אתה מגיע להכרה שהכסף הנמצא ברשותך, אינו שלך, אלא של הקב"ה, ואתה אומר: אינני יכול לקחתו רק לעצמי, אני מתבייש לקחתו רק לעצמי, זה לא נראה לי הדבר הנכון. **כל פעם שהקב"ה נותן לי משהו, אני מתחלק ממנו עם עוד אחד. אני נותן כדי להגביר אצלי את רגש ההודאה כל-כך חזק, עד שהנתינה תבוא מאליה.**

מותר האדם מן הבהמה - אין

זהו היסוד הראשון. היסוד השני הוא דבר נפשי. זה שהאדם בודק לראות אם זה מתאים לו, האם זה יותר מדי בשבילו או פחות מדי. הוא מנסה לחקור מאין זה נובע אצלו - מדוע אני עושה את זה?

הנאה. וכשמדובר במשהו שנותן לך הנאה, אתה מוכן לעשות כל מאמץ. תבין מה שקרה. זה דבר מובן אני רוצה להשתמש בכסף שלי בשביל דברים שנותנים לי הנאה, ואיני רוצה להשתמש בו בשביל דברים שאין לי הנאה ממנו. האם בגלל שאתה נהנה, אני צריך לבזבז את כספי? לא מעוניין.

ובכן, תעבוד על מדותיך.

לגבי אוכל זה אותו הדבר. וכך הוא בכל תחום. האדם מחתן. יש כל-כך הרבה הוצאות, נכונות ולא נכונות ואף טפשיות. הקב"ה אומר לאדם: **אני נותן לך שפע, אבל אני רוצה שתזכך את עצמך.** אם לא - לא אוכל לתת לך שפע. **אחת מהדרכים שתזכה לשפע היא שתדע איך להתנהג עמו.** אם אינך יודע, מדוע שאתן לך? אתה הרי עושה אתו כאלו שטויות. זה לא רק צדקה. זה ההלוך-ילך של האדם. אני עתיד להכניס אותך לארץ ישראל, היזהר. **השתמש בשפע באופן הנכון.**

לסיכום: יש שני יסודות חזקים שהאדם צריך ללמוד. אחד נמצא יותר בפרשת עקב, השני יותר בפרשת ראה. והם כאלה: היסוד הראשון, **כשאתה מקבל שפע, עליך לדעת שהוא בא כרוך בגאווה וצריך להסיר אותה.** איך תסיר את הגאווה? על-ידי שתזכור שהקב"ה הוא זה שנתן לך את השפע ותודה לו מתוך התפעלות. אם סתם תאמר תודה, זה לא יסיר ממך את הגאווה. הגאווה תוסר ממך רק אם תזכור שהקב"ה נתנו לך וזה יוליד בך הרגשת הכנעה ובושה, וזה יותיר בך רושם לשנות את התנהגותך.

עד שהנתינה תעלה מאליה

נביא דוגמאות מהצד הטוב. יש לך אדם שמאוד מכיר טובה להקב"ה על שהוא

מיד אחרי הסעודה ולומד ברציפות עד מנחה, כשלפעמים הוא מנמנם תחילה כשש או שבע דקות. אכן יהודי כזה יש לו עולם הזה ועולם הבא. אבל כדי להגיע לזה, צריך להגיע אל המיאוס בלב לאכילה מיותרת. היום זה כבר לא עובד, כי כשאומרים לאדם שעוד מעט יש עוד סעודה, הוא אוכל דבר ראשון מאה וחמישים אחוז ממה שהוא צריך. הוא אומר ככה: למה צריך לדאוג כבר עכשיו על סעודה שלישית? הקב"ה כבר יספק לי עוד קיבה.

עומס יתר יוצר צרות

זה כל-כך מעוות. דרך אגב, **אפילו בניצול זמן זה עובד כך**. כשאתה ממלא את הזמן עד הסוף, זה נשפך החוצה. אם אתה רוצה לנצל כל דקה, הדרך היא לא למלא עד הסוף. אדם מיושב כבר ניסה את הכל ומשאיר לעצמו חלונות - חלונות קטנים - כדי שסדר יומו יהיה הגיוני, שיוכל גם להיות אדם מן היישוב וגם לא לבזבז את הזמן, גם להיות שמח, גם לעזור בבית, וגם לברך בכוונה. מי שרוצה לחטוף עוד ועוד וממלא עד הסוף, זה נשפך החוצה. יש דברים שהוא עושה רק למחצה לשליש ולרביע, ועוד זאת בדרך עשייתו, אנשים סופגים משבט לשונו.

זמן הוא שפע, אפשרויות הן שפע. האדם אומר: יש לי את כל האפשרויות, אני רוצה לנצל את כולן. דבר נפלא. יש על השולחן סלטים לטבל החלה. יש שעל השולחן מוגש שני סלטים, יש שמונח ארבעה, יש שמונח חמש עשרה, עשרים וחמש, וכמה שיש, האדם נוטל מכולם. האדם צריך לדעת לומר לעצמו: **אני צריך להרגיל את נפשי להתאפק. אם איני יכול להתאפק - אינני בן אדם.**

אם האדם אומר: מה אעשה שלא לימדו אותי בילדותי או שלימדו אותי אבל זלזלתי,

מי שאינו לומד להתאפק, יש לו נפש פגומה - נפש מושחתת. בדרך כלל אנשים מכנים אדם כמושחת רק כשהוא גורם סבל לאחרים. אבל זה לא נכון. מושחת הוא מי שנפשו מעוותת ומבוזבזת. **אם אין לו יכולת לומר "עכשיו לא" - יש לו השחתה בנפשו. האדם צריך לדעת לומר לעצמו "לא".** מותר האדם מן הבהמה - אין.

מילוי יתר נשפך החוצה

הקב"ה אומר לו לאדם: **אני נותן לך גשמיית, אבל תיזהר בהתנהגותך עמה, כי אם תיקח יותר מדי, תשכח מיהו הנותנה לך.** אפשר לראות חילוק מעניין בין ילדים למבוגרים במזיגת כוס שתייה. ילד שמוזג לעצמו כוס שתייה, קורה לו אחת מאלה: או שמיד נשפך לו לצדדים וצריך לנקות או שהוא שופך לעצמו כוס גדושה ומנסה לקרב את הפה וללגום מהגודש ואז זה נשפך. מבוגר לכתחילה אינו מוזג את הכוס עד הסוף ואין צורך להזהירו על כך. הוא מבין בעצמו שאם ימלא עד הסוף, זה יישפך.

בגשמיית, **אם אתה ממלא עד הסוף, הבעיה היא לא רק זה שיש לך הרבה, אלא באופן ממילא זה נשפך החוצה, ואז זה מאוד יכביד עליך ויוליד בך נאווה. השל"ה הק' אומר שאנשים חושבים שעונג שבת פירושו לאכול אכילה גסה ולהכביד את הגוף עד כדי שהגוף נופל לתרדמה. אך לא, לא זהו עונג. אדרבא, התורה צותה לאכול שלוש סעודות בשבת כדי שהאדם יצמצם בסעודת היום בידיעה שבהמשך תהיה סעודה נוספת, וכך יוכל לשבת אחרי הסעודה וללמוד או לכל היותר לנמנם קצת.**

דיברתי עם אברך שאמר לי שלפני שנים כבר עשה שינוי, כשהוריד מהתפריט את המאכלים המכבידים, ומאז הוא מתיישב

לאכול כל-כך הרבה, אני לא צריך לישון כל כל הרבה, אני לא צריך את כל הנוחיות כמו שאני רוצה, אזי הוא יכול לומר לבנו "לא". אני יכול לקחת עוד אחד? - לא, היה לך מספיק. למה??? - ככה, **כי יהודי צריך לדעת להתאפק**. כן, אבל... לא מעניין אותי, **יהודי צריך לדעת להתאפק**. זה המתנה הטובה ביותר שהוא יכול לתת לילדיו.

אחד אמר לי: תאר לך אמא שלוקחת את עשרת ילדיה ועולה אתם על גג גבוה ומגלה שאין לו מעקה מסביב, מה היא עושה? הנה מה היא עושה דבר ראשון? הוא מעמידה את כל עשרת ילדיה באמצע הגג ואומרת: לא זזים מכאן. למה? כי עלולים ליפול ולמות. כעת תאר לך שהיא מגלה שיש מעקה גבוה וחזק שמקיף את הגג, אז אומרת ילדיה, התרוצצו ושחקו כרצונכם. המקום בטוח.

כשאתה מניח גדרים וסייגים חזקים לך ולילדיך - את זה אוכלים, את זה לא אוכלים. אנו לא אוכלים מהכשר זה. ממש לא. **אזי הילדים הרבה יותר משוחררים**. הם יכולים להתרוצץ בחופשיות. יש להם נפש, יש להם זמן, יש להם הכל. אם אין להם שום גדר, אזי הסכנה גדולה, ואז או שאתה נותן להם למות או שאתה חייב להחזיק בהם כל הזמן. אתה צריך לדעת לומר להם 'לא' על כסף, 'לא', על אוכל, 'לא' על התנהגות. ודאי שלא מדברים על לומר 'לא' מתוך רשעות, אלא ממקום בריא. **נפל לך עכשיו רעיון לאכול כך וכך או לעשות כך וכך - לא צריך**.

לא רציתי להתלמד - הרי הוא צריך להתחיל עכשיו. אבל מהלך זה שאם יש לי - מותר לי; אם אני יכול - אני רוצה; אם אחרים עושים את זה - למה לי אסור? הוא מהלך ילדותי, והבעיה היא קשה ביותר.

על האדם לזכור את שני היסודות הקשורים ואחוזים זה בזה, הן היסוד **להודות מתוך הכרה ולתת לאחרים**, והן היסוד לומר: אפשר לקחת מפה עד שם, **אני יכול לקחת מהאמצע**. זה בסדר. אינני צריך את היפה והמהודר ביותר. אם אין לי כסף, זה כבר עוד נושא. הקב"ה הראה לי שאני צריך לצמצם עוד יותר. אבל גם אם **יש לי, אין דבר יותר נעים מאשר לחיות במדת התפארת, כי האדם נוצר לחיות כך, האדם בריא מבחינה נפשית ופיזית כשהוא חי באופן זה**, והוא לומד כל-כך הרבה דברים אחרים.

המתנה הטובה ביותר לילדים

יש אנשים שאומרים לבנם על כל דבר "כן". אני יכול לקחת ממתק פלוני? - כן. אני יכול לקחת עוד אחד? - כן. למה? העיקר שלא תטריד אותי. למה הוא קונה כל-כך הרבה ממתקים? כי הוא צריך לישון בשבת אחר הצהריים מתחילתו ועד סופו? למה? כי הוא אוכל בסעודת היום מעל ומעבר למה שכרסו סובלת. ומה ילדיו יעשו כשהוא ישן? על כן הוא קונה גם להם ממתקים בלי סוף והופך אותם לבעלי מומים לכל החיים.

אכן אם האדם אומר כך: אני לא צריך

נדבת

הר"ר אהרן אונגער הי"ו
לרגל שמחת נישאו בנו בשטו"מ

יום שני פרשת ראה כ' אב תשפ"ו

בדברים הגשמיים נותנים לדעת להוביל

הרבה ישוב הדעת, הרבה לימוד מטעויות. זה יכול לקחת שנים רבות עד שזה מתבסס. אכן **אם הוא רוצה להצליח, הרי הוא משקיע כל כוחו ומאודו ונפשו בזה**. הוא חושב על זה, הוא עוסק בזה, הוא מתפלל על זה, הוא לומד כדי שהתורה תעמוד לו לזכות. אבל אם המצב הוא שיש לו את השעות הספורות שהוא עוסק בזה, ואז יש לו דברים אחרים שחשובים לו ביותר. כאן הוא עוסק עם הדברים האישיים, כאן הוא עוסק עם המשפחה, כאן הוא עוסק עם רצונותיו המשוניים, ואז הוא חוזר ושואל מה נשמע? ואחר כך הוא נעלם שוב לשבועיים. אם זהו המצב, האנשים שמנסים לעבוד אתו בהקמת הארגון, מקבלים רפיון ידיים כי הם רואים שמאוד קשה לעבוד אתו. אין האדם יכול להקים ישיבה אם יום אחד הוא מגיע, יום אחד לא. הרבה פעמים זו הבעיה עם אנשים שיש להם מגוון כשרונות, שהם נמצאים במקומות הרבה בזמן אחד וממילא אינם נמצאים בשום מקום.

שעבוד הכוחות לפי הדעת

אומר הרמב"ם: **כדי שהאדם יצליח בעבודת ה', הוא צריך ללמוד להשתמש בכוחות הנפש לתכלית אחת**. זו הכותרת. פותח הרמב"ם: **"צריך לאדם שישעבד כוחות נפשו כולם לפי הדעת"**, היינו שיחשוב לפני מה שהוא עושה. אם אין האדם עובד עם עצמו חזק, הרי הוא מכונה

כוחות הנפש לתכלית אחת

בשיעור הקודם למדנו שהאדם צריך להיות זהיר בדברים הגשמיים לעשותם במדה במשורה ובמשקל, היינו לא יותר מדי, ואף כשיש לו לאדם את היכולת, הדבר הנכון הוא שזה ייעשה עם ישוב הדעת ולא סתם לתת לעצמו דרור. נרחיב עוד בנושא זה ונתקדם הלאה.

הרמב"ם בפרק החמישי משמונה הפרקים מדבר על הדברים הגשמיים שייעשו כראוי, ונותן לו כותרת בזה הלשון: **"בהשתמש האדם בכוחות הנפש לצד תכלית אחת"**. הוי אומר: חלק גדול ממצות 'בכל דרך דעה', הוא שבדברים שהאדם עושה, יהיה עסוק בתכלית אחת. כשהאדם לוקח את כל כוחות נפשו ומשתדל להפנותם כולם לתכלית אחת... תחשוב על דבר כזה. יש לו לאדם כשרון לשיר, כשרון לפתור בעיות, יש לו חמימות, הוא אוהב לפעול, הוא אוהב לתת. האדם הוא עולם קטן. יש לו מרקחת של הרגשים. תאר לך שהאדם לוקח את כל הכוחות ומכוון אותם לשרת לנושא אחד, לא משנה איזה, מה הסיכויים שהתוצאה תהיה הצלחה? הרבה יותר מכפי שהאדם עוסק בנושא ותוך כדי עסקו הוא פוסח על מאה סעיפים, כשכל רגע הוא רוצה משהו אחר.

האדם רוצה בדרך משל לפתוח ארגון. צריך הרבה כסף לבסס אותו, הרבה חכמה,

אמרה לו: אינך חוזר בלי שלושת הדברים הבאים - לחם, חלב וביצים. או אפילו היא דיברה יפה, אבל הוא מרגיש שהוא חייב.

על מנת שהאדם יוכל להצליח בדברים נשמיים, הוא צריך להפוך את כל הקערה על פיה, כולל את המותר ואת האסור. כך אומר הרמב"ם. הוא אומר: זה לא ענין של תאוה. לא בצלחת שלך מתקיימת העבודה. העבודה היא בהלוך-ילך שלך. מי סוחב את מי? אם הגוף הוא זה שסוחב, הוא ימשוך אותך גם אל האיסורים וגם אל דברים שאינם חשובים. אם הדעת מושכת אותך, אז תאמר: זה חשוב, זה לא חשוב. את זה אני מאוד רוצה, אבל אינו חשוב ועלי להעדיף את הדברים החשובים על פני הדברים הבלתי חשובים.

סוף מעשה במחשבה תחילה

ובכן, מתי יכול האדם להגיע לזה שישתמש בכל כוחות נפשו לתכלית אחת? רק כשהוא עובד עם הדעת ועוצר מדי פעם ואומר: דבר זה יפריע לי לתכלית זו. דוגמא לדבר: האדם מרגיש לפני התפילה קצת חלוש והנה הוא עובר ורואה מיני מזונות על השולחן. הקב"ה זימן לו מיני מזונות. מיד הוא אומר לעצמו: שמעתי פעם אומרים אצל החסידים שכדי להתפלל בישוב הדעת, יש לפעמים שאין ברירה ונותנים לאדם דין כחולה שרשאי לאכול קודם התפילה, וכעת נראה לי שטעימה תביא לי ישוב הדעת.

הנה חשבון זה לא הגיע לו מתוך דעת. מראי המקומות האלה לא הגיעו אליו מתוך דעת, אך באו להרגיע את נפשו אחרי שגופו ראה את מיני המזונות או בגלל שגופו נזכר בראותו מישוה שמקל בזה וזה נעשה קל אף בעיניך. דעת פירושה שהאדם מחשב בדעתו מה נכון עכשיו לעשות.

שעושה הכל לפי רצונותיו וכלל לא לפי הדעת. מדוע הוא אוכל? - כי הוא רעב, או יותר חמור כי הוא ראה משהו והתחשק לו לאכול. הילד הקטן כשרואה משהו, מיד הוא שואל: אני יכול לקבל? או כשרואה שמישהו אחר קיבל, מיד הוא קופץ - אני גם רוצה. מה קרה? המבוגר עושה זאת גם כן, אך בצורה יותר פוליטית. הוא לא צריך ללכת אל אמו ולבקש רשות - אני יכול לקבל? אני גם רוצה. הוא ניגש בלי לחשוב פעמיים ועושה איזה טועמיה. בין ה'טועמיה' הראשון לשני, הוא עושה 'טועמיה' אמצעי. למה? כי הוא עבר וראה. רק בגלל זה. פירושו של דבר **שהאדם נשלט על-ידי רצונו וגופו ולא על-ידי הדעת. הוא לא עושה שום חשבון שכלי. מתחשק לו והוא ניגש ועושה או אוכל.**

להפסיק להיות אדם נסחף

מהלך זה הוא כל ההלוך-ילך של כיבוי דליקות. גם כשזה מגיע לכסף או לשאר דברים, אנו רגילים לכך שמי שחוטף ראשון הוא זה שמקבל. שואלים את האדם: מה תעשה היום? והוא עונה: איני יודע, מי שיצחק בקול הגבוה ביותר, לו אענה. וכך הוא עושה. אם הגוף צועק "אני רעב", מיד הוא נכנע אליו - בסדר, אתן לך לאכול. אם נפשו אומרת "אין לי חשק לכלום", הוא נמשך אל החדשות. או כעין זה אם נפשו צועקת: אני מורגלת במשהו, נו, תן לי עוד. תמיד היית נותן לי למוחי דבר פלוני שמשחרר בו 'דופמין' (הורמון העונג), תן לי עוד מזה. תן לי עוד תענוג. ותיכף הוא נענה לבקשה - כן, בוודאי אתן לך עוד תענוג. החברות מתקשר אליו - נו, אייכה? והוא בגלל שמרגיש חוסר נעימות, עונה לו: הנה אני בא.

כל היום הוא נסחף אחרי גופו או אחרי דברים מבחוץ שמכריחים אותו. נוות ביתו

לעבוד על עצמך, אך יש שאתה מתפעל לחינם, וכיון שאתה מתפעל, אינך פועל עם הדעת, ואם אינך פועל עם הדעת, עצרת את התכלית שהיית עסוק בה והלכת לעסוק במשהו אחר. היה לך מהלך, הדעת היתה אומרת לנקוט במהלך זה, כבר היית מוכן לכך, ואז בא אחד ולחץ לך על הכפתור ואמרת: טוב נשנה את המהלך? למה? כדי להרגיע את פלוני. וכמה יסבלו עכשיו מזה?

הרגל נעשה טבע

זהו שהרמב"ם כותב בשורה הראשונה: **"צריך לאדם שישעבד כוחות נפשו כולם לפי הדעת"**. האדם צריך הרבה להרגיל את עצמו. הרמב"ם עצמו אומר **שאפשר להגיע לזה רק על-ידי הרגל רב. צריך בשביל זה הרגל בלי שיעור**. הרמב"ם אומר שבלי הרגל לא נגיע לשום מקום. אבל **האדם צריך להסתכל על עצמו כעל שנים**. יש לו גוף ויש לו דעת. הגוף רוצה, מצוין. אבל הדעת אומרת שזה לא הדבר הנכון עכשיו. **כשהאדם מתרגל בזה, הוא יכול לעבוד על 'בכל דרכיך דעהו', הוא יכול לעבוד על כך שהגשמיים לא תפריע לו בעבודתו ויכול להגיע רחוק מאוד**.

אבל **הרגל צריך להיות בלי סוף**. צריך לזכור שהרגל הוא במוח. אתה צריך לדעת לומר למוח: הגוף אומר שהוא רוצה. אני מבין אותו. אבל הדעת אומרת: לא. עכשיו לא. **דרך אחת לעשותו היא להוסיף מידע**. הגוף אינו רוצה ללכת להתפלל עכשיו. אין לו חשק. והדעת אומרת: אתה יודע מה זה קדיש? אתה יודע מה זה לעבוד על עצלותך? אין לך מושג. זה ישמש את תכליתך. אתה הרי רוצה להגיע אל תכליתך, אבל עכשיו אינך מתקרב אליה, כי אתה פועל להיפך.

רחמנות שמקורה בסחף רגשי

יותר מזה. כשאחד פגוע או שבור או צועק או בוכה. זה יכול להיות גם אדם מבוגר. יש שהרואה אותו במצוקתו, פועל מתוך רחמנות, ואין זה הדבר הנכון. **חז"ל הרי אמרו במסכת ברכות שאסור לרחם על מי שאין לו דעת**. אחד מההסברים הפשוטים הוא שרחמנות היא מדתו של הקב"ה, **וכשהאדם מרחם על מישהו, הוא עושה דבר טוב, כי הוא משתמש במדתו של הקב"ה**, אבל יש שהרחמנות באה ממקום שאינו טוב. **פלוני מבקש ממך שתעשה דבר שאינו טוב לא לו, לא לך ולא לאף אחד. אינך צריך לעורר את הרחמנות**, כי אז שוב פעם גופך עובד ולא דעתך. דעתך אינו עובד עכשיו, כי לעשות דבר כזה אינו דבר ישר. מצד הדעת, אינך אמור לעשות זאת. אך מה? מתעוררים כך רגשי רחמנות - אבל רגע אחד, מה אגיד לו? אבל הוא הרי רוצה כל-כך חזק?

אכן פעמים שהדבר הנכון הוא לכופף את הראש ולוותר ולעבוד עם עצמו. לא רציתי לעשות את זה, אבל עבור פלוני אעשה או כדי למנוע מחלוקת. אז הדעת היא זו שמובילה. **האדם שוקל את הצדדים, מתייעץ עם אחרים, ומגיע למסקנה שזהו הדבר הנכון** הגם שקל היה לו לנקוט בדרך אחרת. אבל הרבה פעמים יש שאין זה הדבר הנכון. זה גורם הפסד לריבים וכדומה. מי שעובד עם דברים ציבוריים, יש לו תמיד את הבעיה. מישהו רוצה לעשות שינוי וצועק ובוכה ואשתו מתקשרת פעם אחר פעם ומעוררת מהומות. ובכן, יש שהאדם חזק ולא נבהל, אך יש שהאדם נסחף. ובכן, למה נסחפת? ממה התרגשת? מזה שמישהו בכה?!

אמנם כן, יש שהבכי צריך לעורר בק רחמנות, יש שהוא משמש לך כסימן שעליך

לא נשארים ילדים

הגדול מתבדל מהקטן בזה שהדעת מנהלו ויש לו את היכולת לומר 'לא' כנגד רצונו. קטן כשאומרים לו: אין עכשיו אפשרות להשיג את זה. אמצע הלילה עכשיו וכל החנויות סגורות. הוא ממשיך לבכות ולרקוע ברגליו. הלו! אתה רוצה? בסדר. גם אני רוצה. אתה חושב שנעים לי שאתה יושב כאן ובוכה ומעיר את כולם?! אבל אין עכשיו.

ובכן, אם אתה כבר אדם מבוגר ועדיין אינך יכול לומר 'לא' כנגד רצונך, לא רק כשמדובר בחייבי כריתות, אלא כל פעם שזה הדבר הנכון - אתה עדיין ילד. הרמב"ם קובע את הכלל הראשון: **ישעבד כוחות נפשו כולם לפי הדעת.**

הגשמיים משרתים את התכלית

והוא ממשיך: **"וישים לנגד עיניו תמיד תכלית אחת, והיא: השגת השם יתברך, כפי יכולת האדם לדעת אותה. וישים פעולותיו כולן תנועותיו ומנוחותיו וכל דבריו מביאים לזו התכלית,** עד שלא יהיה בפעולותיו דבר מפועל ההבל, רוצה לומר פועל שלא יביא אל זאת התכלית".

באופן זה יכול האדם לקחת את דבריו הגשמיים ולמסור אותם להקב"ה. הוא עושה אותם, אבל הם מכוונים כולם לתכלית המיוחדת. הרמב"ם מסביר שכל הענין של 'בכל דרכיך דעהו' הוא **שהדברים הגשמיים ישמשו את התכלית.** לא שקצת תהיה עסוק בתכלית זו וקצת בתכלית אחרת. **אם אין האדם חושב, אם אינו משעבד את כוחות נפשו לתכלית המיוחדת, הרי עובד פסקי פסקי.** קצת הוא עוסק בעבודת ה', ואחר כך הוא עוסק בדברים אחרים, ואז הוא צריך להתחיל מחדש. כל פעם יש לו ירידה והוא צריך

לא נשארים באמצע הדרך

תארו לכם מי שיש לו ישיבה או בית כנסת וקבע שם תקנה מסוימת והתקנה כבר די הוטמעה בקרב הציבור. רובם ככולם מבינים כבר שהיא כורח המציאות, והנה יום אחד מגיע אליו משהו ומציע לו סכום כסף מכובד אם יוותר לו על התקנה. הוא מתחיל להתלבט כי הוא מאוד זקוק לכסף. הוא מציע את לבטיו בפני אדם חכם והלה אומר לו: אתה קולט שאתה נסוג אחורנית?! אם אתה מוותר לו, הציבור הרי יידע מזה, ואם כן תתחיל מההתחלה. האם אתה חפץ בכך?

הרעיון של עבודת ה' הוא שתתחיל לקיים לדבקה בו, שתגיע לקרבת אלוקים, שתגיע למקום שאתה צריך להגיע. כשאתה שומע את גופך רוצה משהו ודעתך אומרת לך: אתה מתרחק מהיעד. דעתך צריכה להביא לך מידע חדש ולומר לך: אדרבא, אם קשה לך, תתקרב אל תכליתך עוד יותר. אתה צריך לשעבד את גופך אל הדעת, היינו להרגיל את עצמך לחשוב אחרי שאתה רוצה משהו: אבל האם זה הדבר הנכון?

זהו הדבר שהאדם צריך לחשוב עשרות אלפי פעמים כדי שיוכל להתחיל לשנות הנהגתו. הדבר המפליא הוא שאחרי שהאדם מרגיל את עצמו, **זה נעשה קל פי עשר.** זה לא נשאר אותו הדבר. זה כל-כך קשה לנו רק משום שאיננו יודעים מה זה. במיוחד כשחיים בין החרדים לדבר ה' שהכל כשר ואין יותר מדי נסיונות. הנה מפני מה אין האדם מחלל שבת? - כי אין אפשרות כזאת. יש כאן קיר ואי אפשר לעבור אותו. זה לא נושא בכלל. אולי זה כואב לו קצת כשמעילו העליון התלכלך ויש לו בזיונות. הוא חושב אז מה לעשות, אבל הוא יודע שאין אפשרות לעבור את הקיר של חילול שבת.

בלבד. נושא נעים, נושא רגוע, נושא ערב, נושא שאתה אוהב, ותתחיל לעשות כל דבר שאתה עושה בכוונה זו, וכך לא תכנס ותצא כל הזמן. זה הרבה יותר קל לנפש.

נמצא עובד את בוראו כל ימיו

ניקח לדוגמא את השינה. לישון הוא דבר שיש בו הנאה. יתכן אמנם מי שלקוי בדבר. הוא ישן שעות על גבי שעות ואולי כל היום כולו, כך ששינה יכולה להיות דבר מאוד מגושם. אך נניח שהאדם ישן די צרכו מבלי לנדד שינה מעיניו, אבל לפני שהוא עולה על יצועו הוא מעורר שמחה בלבו בחשבו על החברותא שיש לו לפנות בוקר, על הלימוד הנעים, על השקט הפסטורלי ששורר אז ברחוב. יש לו לימוד שהוא מאוד אוהב, יש לו חברותא שהוא מאוד אוהב. הוי אומר: **נפשו קשורה להנאה רוחנית, והוא נשכב לישון בכוונה זו, ומבקש שיעירו אותו, ובבוקר אחרי שישן די צרכו, הוא קם כארי ונוטל את ידיו. פשוט שהרבה יותר קל לו לרוץ לבית הכנסת ללמוד ולהתפלל ולעבוד את בוראו.**

אם האדם הלך לישון בצורה אחרת ועליו לנתק את עצמו מטרדותיו ודאגותיו, ועוד זאת יש לו מלחמה פנימית אם להיות עסוק בפלאפון או לא, אם לראות את החדשות או לא - ברור שהרבה יותר קשה לו. זה קשה פי אלף. בעיות רבות של שלום בית מקורן בזה, כי האדם עסוק בהבלים ומפריעים לו - כן... מה עכשיו שוב? כבר הפעם השבע עשרה שאת מתקשרת... כן... כבר אמרתי לך, נו... זה הכל בגלל שאינו נוכח. הוא ברוגז על זה שקורעים אותו מהשטויות שהוא עסוק בהן. הוא מתרעם - איך יש לך את החוצפה להפריע לי? מדוע את מפריעה לי כל שתי דקות? ממה? מליכל בטל. את מפריעה לי. תן לי ללכת בטל לפחות שעה אחת ברציפות...

להתאזר שוב. הוא הולך ובא, הולך ובא ללא הרף, וקשה הדבר לנפשו עד מאוד. הוא באמת לוקח את עצמו שוב ושוב באמרו לעצמו "שבע יפול צדיק וקם", אבל ההלוך-ילך שלו הוא: נכנס ויוצא, נכנס ויוצא. הרמב"ם אומר: 'בכל דרכיך דעהו' פירושו: **בא ואלמד אותך איך תוכל להיות כל היום עסוק בתכליתך אשר היא בוודאי רצונך האמיתי.**

ישים אל התכלית פניו

הוא מביא לזה דוגמא: "והמשל בו: **שישים הכוונה באכילתו ובשתייתו ושנותו ויקיצתו, ותנועתו ומנוחתו - בבריאות גופו לבד. והכוונה בבריאות גופו - שתמצא הנפש כלים בריאים ושלמים לקנות החכמות וקנות מעלות המידות ומעלות השכליות עד שיגיע לתכלית ההיא.** ועל זה ההקש לא תהיה אז כוונתו אל ההנאה לבד עד שיבחר מן המזון והמשתה הערב, וכן בשאר ההנהגות - אבל יכוון אל המועיל. וכשיזדמן שיהיה ערב - יהיה. וכשיזדמן שיהיה בלתי ערב - יהיה."

דבר זה הוא חיזוק עצום. ההסבר הוא כזה: עלינו להבין **שההתעלות תלויה בכך שהאדם שם אל התכלית פניו**, היינו שאינו מפריד בין העבודות כאומר: עכשיו יש לי עבודה של חסד, עכשיו יש לי עבודה של לא להרגיש טעם באכילה... וואו, עשיתי את זה. אולי קצת הרגשתי, אבל לא יותר מדי. למדתי תוך כדי אכילתי וכמעט שלא הרגשתי טעם באכילתי... עכשיו יש לי עוד עבודה - ברכת המזון. נושא חדש. הולכים להודות...

צורת עבודה זו מאוד קשה לאדם, כי האדם מרגיש שהוא חייב לפוש. אי אפשר לעבוד כך ברצף בלי מנוחה. הרמב"ם אומר ככה: **בדיוק הפוך. תרגיל את נפשך להיות עסוק כל היום וכל הלילה בנושא אחד**

שהוא לומד, הוא מודה כשהוא אוכל. הוא כל הזמן חדור מטרה. **אחרי שהוא התרגל לכך, כל-כך נעים לו.**

זה דומה קצת לאותו אחד שאמר: אומרים על רבי משה פיינשטיין שלמד את השולחן ערוך שבע מאות חמישים פעם. חכמה גדולה! אם אני הייתי לומד חמש מאות פעמים, אף אני הייתי יכול ללמוד עוד מאתיים חמישים פעמים. הוי אומר: אחרי שאני מרגיל את עצמי, זה הדבר המובן ביותר. והרבה מאוד אנשים שאנו רואים סביבנו, יש להם גדרים וסייגים שהתרגלו אליהם ואין להם רבים מהנסיגות השכיחים. האדם הרגיל את עצמו לומר כמה פרשיות אחרי התפילה, להתיישב ללמוד, ולא להתיישב מיד לאכול, כי זה יפריע לו. כך יש כל מיני דברים שאתה עדיין לא הגעת אליהם ופלוני אינו מתמודד כלל אתם. כל-כך טוב לו. הוא עוזר בבית, הוא לומד עם הילדים, הוא הולך מחיל אל חיל. הוא יודע מה הוא רוצה. אנחנו איננו יודעים בכלל מה אנו רוצים.

בורר לעצמו את התכליתיים

הרמב"ם אומר בענין 'בכל דרכיך דעה': אינך יודע מה אתה רוצה. אתה רוצה אלף דברים. האדם חושב שזה מה שנקרא תורה וגדולה. מסכן. אין לו לא תורה ואף לא גדולה, כי הוא מתייסר כל היום. יש לו את ה'מרבה דאגה' הרבה יותר מה'מרבה נכסים'. אין לו כלום. הוא אומר שהוא רוצה ליהנות מהעולם הזה, לשבת בעולם הזה, לדבר על העולם הזה, לקחת כבוד עם כף גדולה כדי שכולם יראו שהוא נהנה מהעולם הזה, ויחד עם כן הוא גם רוצה ללמוד תורה ושאף אחד מילדיו לא יעשה לו עוגמת נפש. הוא מתייסר מאחר שהוא נכנס ויוצא, ובאופן כזה אינו יכול להרגיש טעם בנשמת.

זה הרבה יותר קשה כשצריך ללכת הלון ושוב. **כשהאדם נוכח, הרבה יותר קל לה בנפש.** זה מה שאומר הרמב"ם: "בהשתמש האדם בכוחות הנפש לצד תכלית אחת". והנה **תכלית אחת זו מגיעה אל השגה בה', אבל אינה בנויה מפרטים שקשה לקיימים,** אלא מפרטים שמקבלים הגיון כל עוד מונחים בנושא. מפני מה קשה להם לבני אדם ללמוד ברציפות? משום שאינם מרוכזים. מוחם בורח להם. אתה יודע מה הדבר הקשה ביותר לריכוז המוח? - זה שהוא נכנס ויוצא. אומרים על ילד: הוא לא יכול לשבת. אתה רוצה שיישב במקום אחד שלוש שעות? הוא לא יכול לשבת במקום אחד שלוש שעות. מה הוא לא יכול? אראה לך איך הוא יושב שעות רבות בלי לזוז וקורא ספרי בדויות. אכן הוא לא יכול להתרכז בלימודו, כי כשהוא יושב עם עוד שלושים ילדים ורבו מדבר, הוא שוקע פעם אחר פעם במחשבות, וכל פעם שהוא שוקע במחשבות, הוא יוצא החוצה, והוא צריך להחזיר את עצמו פנימה, ואין לו את הכוח לזה. על כן הוא עוצר ואומר: עזוב אותי ונגמר הסיפור.

צדיק אוכל לשובע לחמו

הרמב"ם מדבר על נקודה זו ואומר: אני רוצה לגלות לך סוד. נניח שאתה מרגיש טעם באכילתך. אתה אדם נורמלי. אבל אתה אוכל כדי שיהיה לך כח ובאופן שלא יכביד עליך... קח למשל את האברך שכבר למד מה לאכול וכמה לאכול באופן שלא ירגיש לאחר אכילתו שום כבידות. כל פעם שהוא אוכל, זה מיישב אותו, משמחו, ממלא את לבו ברגשי הודיה לה' ומיד לאחר מכן הוא פונה אל תלמודו. הנה אברך זה אינו מתקשה כלל. **הוא באמצע קיום תכליתו והוא ממשיך לקיים את תכליתו.** הוא מודה בכל עת. הוא מודה

מהמקום והמקום משמש אותו ואינו קולט אפילו כמה יראת שמים וכמה הנהגות טובות וכמה מסגרות יש לו בזכות המקום הזה. אבל יש לו דברים אחרים שמאוד מאוד מפריעים לו. זה מפריע לו וזה מפריע לילדיו. פעמים שמפריעים לו סתם בגלל עצבים שיש לו ופעמים שמפריעים לו בגלל שמורידים אותו בעבודת ה'. והנה יום אחד הוא מחליט - זהו זה. סיימתי עם המקום המעצבן הזה. הוא נוטל את מקלו ותרמילו ונפרד מהמקום... רק כדי לגלות כעבור שנתיים שזה צעד לא כל-כך פשוט, לא רק טכנית, אלא גם רוחנית. יש לו יסורי הנפש. הוא מתבייש כבר. זה אמנם תלוי בכמה תופים ומחולות הוא הפעיל כשיצא. וכשהוא אזור אומץ וחוזר, הוא מגלה שכל הבעיות במקומן הן עומדות ואולי גם הצמיחו קרניים.

אומר הקב"ה לאדם: אני מצפה ממך שבכל דבר תקיים "תוכו אכל קליפתו זרק". חז"ל דנו בשאלה אם מותר ללמוד מאפיקורס ולקיים "תוכו אכל קליפתו זרק", אבל חוץ מזה צריך לקיים זאת מול כל דבר. זה הרי הבירורים שצריך לעשות כל הזמן. חלק זה נחוץ לי, חלק זה אינו נחוץ לי.

בירור סך השעות לשינה

סיפרנו לא מזמן שהרבי מתולדות אהרן זיע"א כשהלך ללמוד בסאטמאר, ניסה לראות כמה הוא יכול להמעיט בשינה, עד שהגיע לבירור שארבע שעות הן יותר מדי, שלוש וחצי פחות מדי. אחר כך הוא עייף מדי במשך היום. שלוש ושלושת רבעי, זה הסכום המדויק. אכן אתה צריך הרבה פעמים לישון שלוש והרבה פעמים ארבע כדי להגיע אל הבירור הסופי.

והנה אנחנו קטני הערך, יכולים לעשות זאת עם המספרים שלנו. תבדוק כמה

המהלך הנכון הוא שיאמר האדם: אני רוצה לקחת רק מה שעוזר לי בשביל התכלית. מה שאינו עוזר לי - אני מוותר עליו. כשאני מכין לעצמי קפה, האם הסוכר עוזר לי? כן או לא? הקפה עוזר לי. הסוכר לא עוזר לי? - גמרתי אתו. שוב, אינני אומר שכל אחד הוא בדרגה כזו. אני מדבר רק על הרעיון. וכאמור, צריך להתרגל בכל דבר קטן פעמים אין מספר עד שצולחים אותו. אך כוונתנו אמורה שהאדם דוחק הצדה כל מה שאינו עוזר לו עבור התכלית. הוא אוכל בצורה כזו, כלומר, באופן שיעזור לו עם התכלית.

תוכו אכל קליפתו זרק

האם בהתנהגות עם בני אדם זה שונה? הן תמיד יש עירוב טוב ורע בשבילך. הכנסת מישהו שיעזור לך והוא כל-כך מעצבן אותך, שאתה רוצה לומר לו: היית מאוד לעזר, הגיע הזמן שתסתלק מפה. בסוף אתה עושה את זה. אתה מסלק אותו ואינך מסתדר. אתה יודע למה? כי מדוע לקחת אותו? כי לא הסתדרת לבד, וכעת הבעיה חזרה וניעורה. טוב, אתה לוקח אותו בחזרה והוא חוזר עם כל ההתנהגות שלו. כעת אתה מתלונן ואומר: אינני יכול אתו ואינני יכול בלעדי. אינני יודע מה אני עושה.

אומר הקב"ה: אני יודע, אני זה שבראתי את המצב הזה, ואני רוצה שתגיע למקום שאתה לוקח את החלקים שאתה צריך ואת החלקים שאינך צריך, אינך לוקח. זה עבודה קשה, באמת עבודת חיים. את החלק שאני צריך - אני לוקח. את החלק שאינני צריך - אינני לוקח.

כשאדם מתפלל בבית כנסת או נמצא חלק מקהילה, האם אינו שרוי באותה בעיה? האין זה אותו הדבר? הוא מקבל

אתו, ואת המאכלים האחרים אני אוכל באופן בריא ומתון הרגשת הודאה ושמחה. **האדם צריך לאכול כדי שזה יהיה אותו ויתן לו מצב רוח טוב, כי זה חלק מהיהדות.** הוא צריך לאכול באופן שאחרי האכילה לא רק לא יהיה עם תחושת כובד, אלא יהיה שמח. **זה צריך להיות משהו שגורם לו שמוחו ולבו יפעלו כמו שצריך ולא יהיה לחוץ ומתוח.**

בדיקו כמו חוסר שינה. חוסר שינה הוא בעיה גדולה. כשהאדם מתוח מחמת חוסר שינה, אע"פ שאינו נכשל בכעס, הוא עובד עם אחוזים נמוכים מדי. נפשו רדומה. הוא צריך להיות טרי, רענן ושמח. ובכן, **בכל דבר כשהאדם מסיר ממנו את החלקים הבלתי נחוצים, הוא מקבל ממנו כוחות.** אם האדם ישן שעה יותר ממה שהוא צריך, זה מכביד עליו.

גידול ילדים לאותה תכלית

ניקח דוגמה אחרת לגמרי כדי להבין את העומק. **חינוך הבנים. השל"ה הק'** בתפילתו אומר ככה: צוית אותנו על 'פרו ורבו' ולמדתם אותם את בניכם' והכל בשביל תכלית אחת, היית לפני שבראת את העולם ואחרי שבראת אותו, הכל בשביל אותה תכלית. **אכן כשהאדם עסוק כל הזמן באותה תכלית, הוא מתחיל לראות על החלקים שמפריעים לו - אתה יודע שהללו לא היו תכלית?**

נניח שיש לך ילד מוגבל שאינו יכול לעשות דבר מסוים המתבקש מכל בני גילו, אם אתה עסוק בכך שהוא עושה לך בזיונות... הנה זה שהוא עושה לך בזיונות, אינו התכלית שאותה אתה מחפש. זה כבר נושא אחר. זה כאילו אתה אומר ככה: אני רוצה בעצמי להתקרב אל ה', אני רוצה לחנך את ילדי, וחוץ מזה אני רוצה שלא יהיו לי בזיונות. הוספת משהו. חלק זה אינו

שעות הן יותר מדי בשבילך, כמה הן פחות מדי, וכיון שאתה מגיע אל הבריור המדויק, תבין שאם אתה ישן קצת פחות מזה, זה בעיה ביהדות, וכן אם אתה ישן קצת יותר מזה, זה בעיה ביהדות. זה בעיה. אי אפשר לבזבז זמן. זה יבוא על חשבון משהו. אי אפשר לישון יותר. למה לישון יותר? שינה היא דבר מגושם. אינך זקוק ליותר. עכשיו בגלל שאתה שוכב במיטה, אתה רוצה להמשיך את המצב הקיים. **העצה היא שתעלה על יצועך בקדושה ובטהרה, ואז תוכל להתגבר כארי ולקפוץ ממיטתך בבוא העת.**

הרמב"ם אומר שעבודה זו קיימת גם כשהאדם נהנה מהמאכל. כל שהוא מוסיף **כוונה שיהיה לו כח לעבוד את ה', הרי הוא מקיים בזה את התכלית.** האדם אוכל בדרך משל ארוחת הבוקר והוא מכון לאכול פת שחרית כדי שיהיה בריא לעבודת ה'. אולי בסוף היום יותר קשה עם הכוונה, כי אז האדם מרגיש שכבר סיים את עבודתו להיום. אכן פעמים שיש לו לאדם שיעור בערב, ואדברא, אז זה מוסיף לו תחושת אחריות בידועו שהוא צריך להתקדם מכאן הלאה.

אכילה ושינה בשירות התכלית

האמת היא שהבעיות שיש לנו בכל הדברים שאנו עושים, הן בחלקים ששכחנו בהם שהם לאותה תכלית. **כמה ששוכחים לגבי דבר מסוים שהוא לאותה תכלית, נפגשים עם העגמת נפש של הדבר שעסוקים בו.** ובכן, בענין אכילה כבר דיברנו. חלק זה בצלחתך טוב ונפלא. הוא מבריא אותך. החלק השני סתם מכביד עליך. הרעיון הוא שתוציא את החלקים המיותרים מקערך, תשאיר את החלקים שיועילו לך ויהיה לך את כל העולמות. מאכל פלוני אינו מעניין אותי, אינני אוכל

מציעים לו לשמש כחזן בראש השנה ויום הכיפורים בבית הכנסת הגדול תמורת סכום גדול. מממ. אבל זה הימים הקדושים. לא יודע מה יהיה עם הילדים. הילדים הרי יודעים שאני עושה את זה בשביל כסף. ומה עם המחיצה? לא-לא, יש שם מחיצה מסוימת. יש לו בעיה. אתם יודעים מה הבעיה שלו? - שיש לו שני צרכים. אחד הוא כסף, השני הוא ראש השנה ויום כיפור, והם מתנגשים. הוא לא יודע מה לעשות.

אבא אומנא אמר כך: **אין לי שני צרכים. צורך אחד בלבד יש לי.** אני מקיז דם כי זה מה שאני יודע לעשות וזהו מקור פרנסתי. אך היות שזה רק כדי 'לעבדה ולשמרה', אם מישוהו אינו יכול לשלם, אתן לו שירות בחינם, ורק אם מישוהו יכול לשלם - ישלם. ואינני הולך לומר שהיות שאני עסוק במלאכתי, אין לי בעיה להסתכל. אני הולך לסדר את זה באופן שהכל יהיה באופן המהודר ביותר, **כי חוץ מהתכלית המיוחדת, אין כלום.**

אין חפץ באינם משרתים

זה קשה בשבילנו. גופנו מושך. הוא מושך ללא הרף. הרמב"ם אומר ככה: יש לי עצה בשבילך. תתחיל. הנה מפני מה כל-כך קשה לנו בקיום 'בכל דרכיך דעהו'? כי אנו מרגישים שזה בלתי אפשרי - מה? עשרים וארבע שעות רק לחשוב על הקב"ה?! אכן אנו אומרים לך רק מה היעד, על איזה כביש לנסוע. איננו אומרים לך שתהיה שם לגמרי. ברור שאבא אומנא היה במדרגה גבוהה מאוד. על אבבי ורבא אמר הקב"ה שאפשר שאינם יכולים להגיע לזה כי יש להם שליחות אחרת. זו מדרגה גבוהה מאוד שבעבורה מקבלים כל יום דרישת שלום מן השמים. אך הבה ונסביר לך על איזה דרך ללכת - איזו דרך שיבור לו האדם. הדרך היא שתאמר לעצמך: **יש לי תכלית אחת.**

נותן לך לחשוב לעשות מה שאתה צריך לעשות עכשיו. הוא דומה לסוכר מהקפה שלך. מה זה היה חשוב? אני שומע, אבל זה לא היה התכלית.

ובכן, כל עוד הכל נוסע כשורה, זה לא כל-כך נורא. אבל אם זה פוגע בתיפקודך, נדרשת ממך העבודה לומר: זה מה שהילד צריך עכשיו, זה מה שהקב"ה רוצה עכשיו, עושים מה שצריך בדחילו ורחימו. אבל זה מאוד קשה בשבילך. **אתה חייב ללמוד לחדר לעצמך - אני עושה את זה רק בשביל התכלית. אם זה מה שיביא את התכלית, אני עושה את זה. זהו תפקידי.**

דרישת שלום מן השמים

אפילו לגבי ענייני ממון. האדם נוטל כסף בשביל שירות שהוא נותן. דוגמא נאה לכך היא הגמרא **במסכת תענית**. אבא אומנא קיבל דרישת שלום מן השמים בכל יום, ואבבי ורבא ביקשו לדעת מה מעלתו, וגילו להם מן השמים שכאשר הוא עוסק בהקזת דם, יש לו כמה מיני זהירות. הן בענייני צניעות שהוא עושה הפרדה בין גברים ונשים ומשאיר מכוסה את הזרוע וחושף רק את מקום ההקזה, והן זה שהוא מניח קופה מבחוץ להשחלת מטבעות לתשלום, בהודיעו שצורבא מרבנן אינו צריך לשלם. הוא ביצע את מלאכתו באופן כל-כך מושלם, כל-כך טהור, שמן השמים דרשו בשלומו בכל יום, עד כדי כך שאמרו לאמוראים הקדושים שהם לא זכו להגיע לזה, כי אינם נמצאים בעולם שהוא נמצא בו - גם עולם העשייה, גם מקום קשה, ושם להיות כל-כך מחושב ומזוכך...

בדרך כלל כשיש לו לאדם התנגשות בין ההלכה והמציאות, הוא אומר ככה: מצד אחד אני רוצה להרוויח, מצד שני אני רוצה להיות ירא שמים. לא יודע מה לעשות.

רוצה לעשות ותשאל: זה עוזר לי לקיום התכלית או לא? **ואף שבסוף תיפול מחוסר יכולת להתאפק, סוף סוף תרגיל את עצמך לומר 'לא' בלי שום קושי.**

לא על חשבון הבית

כמה אנשים יש בימינו שאינם בעלי מדרגה גדולים, אבל כשמזמינים אותם להיות בשבת בבית מלון ולשרי שם וכדומה, הם עונים: לא! אינני עוזב את משפחתי בשבת. מציעים להם סכום יותר גדול, ועדיין הם עומדים בסירובם. זה נובע מכך שהאדם קלט - מה אני עושה? אני מביא פרנסה, אבל אני מפרק את הבית. לא מוכן לזה יותר.

זכורני יהודי ירושלמי שכל-כך התמודד עם קושי הפרנסה וחודשים רבים לא היה בביתו, שאמר ככה: הקו שלי הוא להיות בבית ביו"ט. יהיה מה שיהיה. אם ביו"ט אינני נמצא בבית עם הילדים, מה יש לי בחיים? מה צורך יש לי בכלל לגייס כספים? אני יכול לסגור את כל העסק. הציעו לו להשאר באמריקה עד אחרי פורים ולגייס אז כסף רב, והוא סירב באמרו: אינני חפץ בכך. שאלו אותו: הן כל השנה אתה עסוק בגיוס כספים. מה איכפת לך אם תישאר עוד כמה ימים? והוא השיב: כל השנה אני עסוק בכך כדי שיהיה לי בית. אם לא יהיה לי בית, כל יגיעתי מיותרת.

הנה כי כן, כשהאדם חי עם התכלית, הוא יכול לקיים בכל דרכיך דעהו, וזה מחלחל בכל אותם דברים שבני אדם מתרמים בהם. מציעים לו לנסוע לכמה ימים. יש שקוראים לזה נסיעה למקומות הקדושים. והוא מגיב: ומה יהיה לאחר מכן? האם זה יקרב אותי אל התכלית? רואים לפעמים אנשים מבוגרים ומיושבים שכאשר מציעים להם ריגושים רוחניים, הם דוחים

לעבוד את ה' ולהתקרב אליו, ואם דבר זה מרחיקה אותי מתכלית זו, אינני חפץ בו. אני לא צריך יותר כסף. לא צריך.

אינני יכול לשכוח את המעמד. אחד ניגש ליהודי ירושלמי שהתגורר עם משפחתו הברוכה בדירה קטנה בת שלושה חדרים, כלומר, שני חדרי שינה, אחד להורים, השני לילדים, ועוד סלון קטן, ואמר לו: דע לך שבמחיר דירתך, אתה יכול לקבל בביתר דירה רחבה בת ששה חדרים ולחיות בהרחבה גדולה. החזיר לו היהודי הירושלמי מבט חודר ואמר לו: אבל את הדירה הזו אני אוהב. אינני רוצה להעתיק את מגורי אל מחוץ לירושלים. אבל אתה סובל כאן. לא! אינני סובל כלל. בשבילי יותר קשה לחיות עם דירה בת ששה חדרים בביתר. כאן אני מרגיש את הטהרה, כאן יש לי את בית הכנסת שאני אוהב. אינני מבין מה שהנך מדבר.

הוי אומר: **כשמציעים לאדם משהו שאינו תכליתו, לא משנה מה עוד מגיע עם זה.** האדם אומר: כל מה שאתה מציע לי, אינו מעניין אותי, כי אין זה מתכליתי.

זה נכון לגבי המבצעים השונים שקיימים בשוק. אתה יכול לקבל כך וכך במחיר ממש מוזל. כן, אבל אני לא צריך את זה. ידיד יקר, אני לא צריך את זה. תחשוב שמציעים לך לקנות פיל בזיל הזול - שתי פרוטות בלבד. חבל על שתי הפרוטות. אני לא צריך את הפיל. מה אעשה אתו? כך הוא לגבי כל דבר שמסנוורים אתו את העיניים.

הרמב"ם אומר ככה: תתחיל לעבוד עם המהלך הזה... יש לי תכלית. האם דבר זה עוזר לי בקיום התכלית? - לא, הוא לא עוזר לי. אם כן, אינני זקוק לו. אינני רוצה אותו. **תרגיל את דעתך לשלוט על סיבת עשייתך, ואז תעצור לפני כל דבר שאתה**

זוהי צורת הסתכלותו של הרמב"ם על נושא זה, וזה מחלחל באכילה ובכסף ובכל שאר הדברים. בכולם זה עוזר לאדם להגביר את הדעת על הרגש של הגוף. זה עוזר לו לבדוק בכל החלטה שהוא מקבל, האם זה עוזר לו לתכלית האמיתית או שהוא נסחף לזה בגלל שמישהו אמר.

אותם על הסף. לא בגלל שאין להם חשק לכולם וכבר פג טעמם. זה מגיע מכיוון הפוך. הם כבר טעמו את זה פעם. שוב פעם, הוא שואל: האם זה יעזור לו לתכלית העיקרית? זה לא יעזור לי, נכון? אם כן אני לא צריך אותו. אני עסוק אך ורק בדברים שמקרבים אותי אל התכלית.

מדור אור החיים

נתנדב ע"י הרוצה בעילום שמו לזכות ברכה וישועה

ערש"ק פרשת ראה כ"ט אב תשע"ח

סיבת עניותם של אנשים מישראל

כי יהיה כך אביון

כִּי יִהְיֶה כֵךְ אֲבִיּוֹן מֵאֶחָד אֶחָיִךְ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצֶךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תִאֲמָץ אֶת לִבְכֶּךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֶחָיִךְ הָאֲבִיּוֹן (טו, ז). האוה"ח הק' מפרש שהפסוק בא להודיע הסיבה שיש עניים ולכאורה אין לזה פשט שהרי הקב"ה משביע לכל חי רצון. וזה לשון האוה"ח הק': **אומרו כר, אולי שנתכוון לרמוז מאמרם ז"ל (ב"ב י, א) שאמרו כי טעם שבוחר ה' לייסר לאדם בעולם הזה ביסורי העוני, הוא כדי שבאמצעותו יזכה חברו המפרנסו (במילים** אחרות: הוא סובל בשביל אחיו מבני ישראל. יש מבני ישראל שזקוקים לזכויות, וידע הקב"ה שהוא ראוי לזה, הוא ראוי לזכותם במצות צדקה כדי להרבות את זכויותיהם). **והוא מה שרמז במאמר 'כר אביון' פירוש בסיבתך בא לו העוני הגדול** (לא מפני שעשה איזה עוול, אלא מפני שרצון הקב"ה לזכותך ולהטיבך באחריתך).

וזה לשון הש"ס במסכת בבא בתרא (שם): זו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא: אם אלוֹקִיכֶם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם? אמר לו: כדי שניצולו אנו בהן מדינה של גיהנם. אמר לו [טורנוסרופוס]: [אדרבה] זו שמחייבת לגיהנם! אמשול לך משל, למה הדבר דומה,

למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו?! ואתם קרוין עבדים, שנאמר: כי לי בני ישראל עבדים! אמר לו רבי עקיבא: אמשול לך משל, למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורון משגר לו?! ואנן קרוין בנים, דכתיב: בנים אתם לה' אלוֹקִיכֶם.

דע שהוא מהמיוחדים שבאחיק

ממשיך האוה"ח הק': **ואומרו מאחד אחיק, פירוש לא תחשוב בראותו** (בראותך אותו) **אביון שהוא פחות** (כפי שיש דעות זרות כאלה בעולם. כשרואים אחד חסר אמצעים, מיד אומרים עליו שהוא שלימזל - "למה לא הלך לעבוד?", או: "כנראה זה מגיע לו...") אך לפי התורה לא כך צריכה להיות ההסתכלות על העני), **[אלא] דע שהוא מהמיוחדים שבאחיק ואין הוכחה מהעוני היותו שפל אחים** (והלא ידוע שאף בין התנאים והאמוראים שרפי מעלה היו עניים מרודים).

קופת רבי מאיר בעל הנס

ראיתי בכתבי הגה"ח רבי חיים אליעזר

ולכן נקראת קופה זו קופת רבי מאיר בעל הנס, כי רבי מאיר הוא זה שיצק יסוד לקופה זו. יש לך בן חו"ל שאינו רוצה ליתן מעות ארץ ישראל, כי הוא אומר: "כפי הנראה יש סיבה לכך שאין פרנסתם מצויה... הם רוצים גם לגור בארץ ישראל וגם להיות משופעים בממון. זה לא הולך ככה... רוצים הם לגור בארץ ישראל, שיתמודדו..." אומר להם רבי מאיר: אדרבה, מעיקר הדין צריכים היו בני ארץ ישראל להיות משופעים בממון יותר מבני חו"ל, אך הקב"ה רצה לזכות את בני חו"ל שגם הם ייחשבו כבני ארץ ישראל, ולכן עשה עניים בבני ארץ ישראל כדי שיוכלו בני חו"ל לתמוך בהם בממונם וייחשבו על ידי כן כבני ארץ ישראל.

למי משלם? - לבעל הפקדון

וממשיך עוד האוה"ח הק': **וטעם שסידר הדרגות אלו** (בתארו מקום מוצאו של העני) **מאחד אחיך [באחד שעריך] מארצך, הגם שרבותינו ז"ל אמרו (ב"מ ע"א, א) שבא לומר ענייך ועניי עירך עניי עירך קודמין** (וכמו שפירש רש"י על אתר: מאחד אחיך - אחיך מאב"ך, קודם לאחיך מאמך, שעריך - עניי עירך קודמים לעניי עיר אחרת), **עוד אפשר לומר גם כן הדרגות הגזירות אשר יגזור ה' באביונים** (היינו שצערנו של זה שונה משל זה), **הנה כבר פירשתי בפסוק (משפטים כב, כד) אם כסף תלוה [את עמי, את העני עמך] שחלק העני מפקידו ה' ביד העשיר וזה הוא עשרו שמופקדים בידו מעות העניים** (באמת הדבר מפיל עלינו פחד גדול... יש שאנו חושבים שהדברים נועדו רק לאזני העשירים הגדולים שועי העולם, והאמת שהם נועדו גם לאזננו. כל פעם שנשאר לו לאדם קצת כסף מיותר,

הכהן ביחובסקי זצ"ל^א, שכתב דבר מפליא: על הקופסאות של מעות ארץ ישראל היה רשום בימיהם רמב"ן, וכמה פירושים היה לזה. אחד מהם ששיטת הרמב"ן היא שיש מצות עשה אף בזמן הזה לגור בארץ ישראל, וצדקה זו נועדה לתמוך באלה שמקיימים מצוה זו כשיטתו על אף הטורח הגדול הכרוך בה. אך הפירוש המקובל הוא שהוא ראשי תיבות רבי מאיר בעל נס, וכן מקובלת הסגולה ליתן מעות ולומר 'א-להא דמאיר ענני' והיא בדוקה ומנוסה.

וכתב שם בסיבת הקשר בין רבי מאיר בעל הנס ומעות ארץ ישראל, כי שם במסכת בבא בתרא לפני האגדה דרבי עקיבא כתוב: היה רבי מאיר אומר, יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך: אם אלוקים אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסך? אמור לו: כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנום. והנה קושיא זו קשה שבעתיים על עניי ארץ ישראל, שהרי ארץ ישראל היא ארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ועליה נאמר **במדרש** חביבה עליו סיעה קטנה (של יהודים פשוטים) בארץ ישראל יותר מסנהדרי גדולה שבחוץ לארץ. הקושיא גדולה ועצומה: למה עניי ארץ ישראל צריכים להיות נעים ונדים בארצות נכר כדי להשיא את צאצאיהם? למה הם צריכים להתמודד בפרנסת בני ביתם? והלא הם נמצאים בפלטרין של מלך, במקור השפע! ועל זה באה התירוץ: כדי לזכות את בני חוץ לארץ שיינצלו על ידי זה מדינה של גיהנום וגם מגלגול מחילות שיש על בני חו"ל, כי על ידי שהם מפרנסים את בני ארץ ישראל, הם עצמים נעשים כבני ארץ ישראל ממש.

א. ת"ח גדול מחסידי חב"ד, הסתופף בצל הרה"ק רבי יצחק דובער מליאדי ולאחר פטירתו אצל הרה"ק רבי שמריה נח מבאברויסק ושימש כראש ישיבה בחצר קדשו וכנציגו בהנהלת כולל חב"ד לצדקת רמב"ן, שני רבותיו היו נכדי ה'צמח צדק' מליובאוויטש זי"ע.

הנה אף זה נוגע בעיקר למי שכספי העניים מופקדים אצלו, שאם יבוא אליו עני ממקום רחוק, אל ידחהו בקש לומר: "אני צריך לפרנס תחילה את חתני", שהרי יתכן שהוא שומר דווקא את כספו של עני זה. ואם רוצה אתה סימן שבאמת אתה שומר את כספו, הסימן המובהק ביותר הוא מה שהלה דפק על דלתך. הגע עצמך! הלא פלוני גר במרחק עצום מפתח ביתך, איך הגיע עד אליך? התשובה היא שהיות שכספו שמור אצלך, ההשגחה סיבבה אותו להגיע עד אליך.

רצה הקב"ה לזכות את בני חו"ל

מפטיר האוה"ח הק': **או ירצה אומרו בארצך, מירוש אפילו בארצך שהוא מקום העושר לכל ישראל, אף על פי כן ימצא בה אביון.** וסיבת הדבר כפי שנתבאר, כי הקב"ה רוצה לזכות את בני חו"ל בנתינת צדקה לבני ארץ ישראל. וכעת אפשר להוסיף עוד שיתכן שזוהי הסיבה שיש כל-כך הרבה עשירים בקרב יהודי חו"ל, כי באמת היו כל בני ארץ ישראל צריכים להיות עשירים, שהרי הם נמצאים בפלטרין של מלך, אלא שכדי לזכות את בני חו"ל, ניטל מהם כספם וניתן כפקדון לבני חו"ל.

צריך הוא להבין שאינו שלו, ורק מופקד הוא אצלו ושכח ליתנו לבעליו. אכן תאות הממון גורמת לו לאדם לצבור הון, ואפילו יהיה לפני נישואי הצאצאים או אחריהם, ירצה תמיד לראות כסף מיותר בחשבונו ותמיד ימצא תירוץ לעצמו מדוע הוא זקוק לכסף, ויש שיאמר שהוא רוצה להשיא את נכדיו וניניו. אך ידוע שהצדיקים היו עובדים על עצמם ליתן לעניים כל כסף מיותר שהיה ברשותם ולא הלינו אצלם אף לא פרוטה אחת, והדברים עתיקים), **והנה לפעמים יפקיד ה' מנת עני זה לאדם קרוב לאיש** (כגון אצל חותנו או אצל גיסו) **ולא יצטער בלקיחת פרנסתו ממנו להיותו קרובו** (ויותר נעים לו לקחת ממנו) **גם לא יצטרך לסובב נתיבות** (רוצה לומר, לא יצטרך להטלטל בדרכים ולנסוע למדינה רחוקה למצוא את פקדונו), **וכשישפוט ה' בצדק לצער העני** (היינו אם נגזר על העני יותר צער), **ירחיק לו פרנסתו באיש זר** (אשר אין נעים לו לעני לבקש ממנו) **גם בריחוק מקום, ויצטער האביון לסובב מעיר לעיר למצוא מקום אשר הכין ה' לו שם טרף נפשו.** **והוא אומרו מאחד אחיך** (היינו איש קרוב), **או הגם שאינו אחיך אלא הוא באחד שעריך** (היינו שנמצא בעיר מגוריו), **או הגם שאינו מעירך - בארצך** (היינו שאינו נמצא בעיר מגוריו אלא בעיר אחרת באותה מדינה).

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוי' במוקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
	חנות ספרים עין יעקב	עין יעקב 31 מול שטיבלאך מא"ש
	מקוה צאנז	רחוב זית רענן
	מקוה באיאן	רחוב מלכי ישראל
בית שמש	מקוה דושינסקי	שמואל הנביא
	מקוה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמזה ב טל: 053-0944-317
	קיוסק שע"י מקוה פופנהיים	רחוב נהרדעא 18
בני ברק	ביהמ"ד הגדול וויזשניץ	רחוב רבי יהושע 18
	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק נסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
	מעדניית יאפצ'ק	רחוב עזרא
	בית המדרש לעלוב	רחוב ברויער 27 שיכון ה'
	סאטמער מרקט	רחוב חזון איש 33
אשדוד	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חגיגא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבבלזא רובע ג
	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
	ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3
	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
	בית המדרש בעלזא	רחוב הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
חיפה	חנות הופמאן	רחוב מיכאל 10
	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
	מקוה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
פתח תקוה	מקוה קרעטשניף	רחוב יתיבית שלום 2
	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
קריית גת	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
	בית מדרש באיאן	גרין פארק
מודיעין עילית	ביהמ"ד בעלזא	רחוב גור אריה
	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
גבעת זאב	מקוה צאנז	052-7670873
	בית מדרש באיאן	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
צפת	מקוה צאנז	052-7670873
	בית מדרש באיאן	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
טבריה	מקוה צאנז	052-7670873
	בית מדרש באיאן	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
תל אביב	מקוה צאנז	052-7670873
	בית מדרש באיאן	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
נתניה	מקוה צאנז	052-7670873
	בית מדרש באיאן	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים

אם ברצונך לקחת חלק ב**זיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינוי' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבית' במקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאגרא
50 Division Ave	Central Market	וויליאמסבורג
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
5665 Park Ave	Copy BQ	
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangenastraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
belgielei 80	בית הלל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד הגדול ישמח ישראל	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפוד	
	בית המדרש מחזיקי הדת	מאגסטר
	מקוה מחזיקי הדת	
	ויואל משה דסאטמאר מקוה	
	געשעפט	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \
מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482